

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Житомирський державний університет
імені Івана Франка
кафедра філософії
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова (м. Київ)
кафедра культурології та філософської антропології
Житомирський національний
агроекологічний університет
кафедра суспільних наук

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА НАУКИ:
ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Збірник наукових праць

(За матеріалами IV Міжвузівської науково-теоретичної конференції молодих науковців від 04 грудня 2018 року)

Житомир
Видавництво ЖДУ імені Івана Франка
2018

УДК 101.1+168.5
A-43

Рекомендовано до друку вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка, протокол № 4 від 30 листопада 2018 р.

Редакційна колегія:

Ковтун Н. М., доктор філософських наук, доцент;
Козловець М. А., доктор філософських наук, професор;
Крилова С. А., доктор філософських наук, професор;
Чаплінська О. В., кандидат філософських наук, доцент (б.в.з.);
Заглада В. М., кандидат філософських наук, ст. викладач.

Рецензенти:

Богачевська І. В., доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії та педагогіки Національного транспортного університету (м. Київ);

Мельничук І. А. доктор історичних наук, доцент, завідувач кафедри суспільних наук Житомирського національного агроекологічного університету;

Ярмошик І. І., доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри спеціальних історичних дисциплін та правознавства Житомирського державного університету імені Івана Франка.

A 43 Актуальні проблеми сучасної філософії та науки: виклики сьогодення: зб. наук. праць / редкол. Н. М. Ковтун, С. А. Крилова, О. В. Чаплінська [та ін.]. – Житомир: Видавничий центр ЖДУ імені Івана Франка, 2018. – 78 с.

У збірнику наукових праць розглядаються основні аспекти співвідношення сучасної філософії та науки, особливості розвитку природничих і гуманітарних дисциплін у контексті посилення соціальної транзитивності і глобалізаційних процесів доби постіндустріалізму. Особлива увага у збірнику матеріалів зосереджена на дослідженні поглиблення нелінійності розвитку різних соціальних систем та посилення міграційних процесів у просторі сучасної цивілізації, проблем політичного лідерства у бутті людини постіндустріальної епохи, специфіки існування людини в інформаційному просторі сьогодення, проблем смерті і безсмертя у їх співвідношенні з етичними інтенціями наукової активності вченого.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей.

УДК 101.1+168.5
© Колектив авторів, 2018

ПЕРЕДМОВА

Творчий геній і неспокій думки скоріше бентежать, ніж заспокоюють людину. Урізноманітнення філософських течій та ідей, нові способи усвідомлення дійсності, нові знання підносять суспільний авторитет науки. Паралельно змінюється й система наукового пізнання, інтенсивно проходять процеси диференціації та інтеграції знання, "розмиваються" межі між практичною і пізнавальною діяльністю, домінують міждисциплінарні та комплексні дослідження.

Кафедрою філософії Житомирського державного університету імені Івана Франка щорічно ініціюється проведення конференції молодих науковців за темою "Актуальні проблеми сучасної філософії та науки: виклики сьогодення". Адже проблеми оцінки потенціалу філософії і науки та тенденцій їх розвитку набувають особливої значущості в добу глобалізації. Глобалізаційні тенденції в сучасному суспільстві породили поза здобутками й низку проблем, передусім проблему формування ефективних стратегій, розвиток яких характеризується світоглядною опозиційністю глобального та екзистенціального буття людини.

Людство потребує нової парадигми соціально-економічної політичного розвитку, мобілізації своїх духовно-моральних й культурних ресурсів. Тому нагальним завданням вітчизняної соціогуманітаристики є переосмислення значення філософії і науки як чинників глобалізаційних процесів, обґрунтування ролі науки як основи формування довгострокової стратегії розвитку суспільства.

Нова конференція щоразу розширює обрії наукового пізнання. Актуальність тематики, широкий спектр поданих на конференцію матеріалів, високий науковий рівень учасників, серед яких як досвідчені, так і молоді науковці, сприятимуть знаходженню істини під час дискусій, осмисленню глобальних, соціогуманітарних та природознавчих проблем сучасності.

*доктор педагогічних наук, професор,
проректор з наукової і міжнародної роботи
Сейко Н. А.*







Антонов Євгеній

Етика вченого як соціальна та філософська проблема

Філософія охоплює всі науки. У моральній історії людства філософія завжди займала гідне і навіть центральне місце. Зразкова моральність неможлива без філософії [1]. Використання засобів філософського аналізу, звернення до багатовікового досвіду філософських роздумів стає не просто бажаним, а істотно необхідним для пошуку і обґрунтування розумних позицій при зіткненні з цими проблемами у сьогоденному світі [2].

Подібно до того, як світ породжує тінь, так і в дослідженнях є темна сторона. Під час всесвітньої глобалізації, загальнодоступних інформаційних мереж (особливо соціальних мереж), невпинного розвитку та потужних дослідницьких інфраструктур, неконтрольована науково-дослідницька діяльність вченого несе у собі величезну небезпеку як для самого дослідника, так і для людства в цілому. Питання етики та соціальної відповідальності вченого гостро постали, коли світ опинився на кордоні з третьою світовою війною. Наука тісно пов'язана з розвитком моральності, вона залежить від моральних цінностей і імперативів різних епох, у свою чергу мораль часто регулюється і навіть визначається наукою. Однією з провідних цілей наукового знання є розмітка межі і розстановка орієнтирів пізнання, межі дозволеного і недозволеного.

Питаннями моральних аспектів взаємин науки та наукового співтовариства з суспільством в цілому займається етика науки. У науковій діяльності рівно потрібні як пошана до того, що зробили попередники (І. Ньютон говорив, що досягнуте ним стало можливо лише постільки, оскільки він стояв "на плечах гігантів"), так і критичне відношення до їх результатів. Вчений має не лише мужньо і наполегливо відстоювати свої наукові переконання, використовуючи всі доступні йому засоби логічної і емпіричної аргументації, але і мати мужність відмовитися від цих переконань, якщо буде виявлена їх помилковість [2].

У нормах наукової етики знаходять своє втілення загальнолюдські моральні заборони, такі, як "не кради", "не бреш". У науковій сфері крадіжка називається більш делікатно: плагіат. Це явище присвоєння наукових досягнень однієї людини іншою людиною, часто яка не має ніякого відношення до конкретного дослідження. На жаль, у світлі розвитку інформаційних технологій, доступності Інтернету, величезного потоку інформації та поступового переходу науки у хмарні технології (створення онлайн-бібліотек, злиття цілих наукових робіт на електронну пошту, тощо), питання плагіату постає дуже гостро. Інтернет переповнений інформацією різної якості та належності. Культура викладання у закладах вищої освіти України загалом залишається невисокою, а на плагіат з боку студентів в більшості випадків взагалі не звертають уваги.

Слід зазначити, що в розвинених країнах кожна наукова робота (неважливо, який в неї ранг: звичайна студентська курсова, чи докторська дисертація) обов'язково проходить перевірку на антиплагіат. Розвиток комп'ютерних технологій подарував цілі програмні комплекси з перевірки робіт на оригінальність, що працюють за принципом пошуку цілих фрагментів тексту в різних пошукових системах на різних інтернет-ресурсах. Завдяки таким програмам юний науковець повинен, як мінімум, прочитати та переосмислити знайдену в Інтернеті інформацію, та описати її своїми словами.

Однією із загальноприйнятих норм є приналежність твору, відкриття, ідеї вказаним у них авторам. Іншими словами, хто підписався під статтею, розповіддю, віршем, малюнком або іншим індивідуальним чи колективним твором, – той його і створив. Порушення цього принципу, тобто "видача чужого твору за свій або незаконна публікація чужого твору під своїм ім'ям, привласнення авторства, називається плагіатом. Не дивлячись на те, що в науці (так само як і в інших сферах) плагіат засуджується, це явище, на жаль, зустрічається досить часто, оскільки розроблено досить мало засобів боротьби з ним. Більше того, у нашому суспільстві плагіат розуміється досить вузько, а саме як видача чужого твору або його частини за своє – і, в принципі, усе.





Цитування застосовується у випадках необхідності наведення думки іншого автора. Гарним тоном вважається вказівка певної інформації про автора при першій його згадці, особливо якщо автор невідомий цільовій аудиторії. Якщо думка автора приводиться дослівно, то вона береться в лапки. Якщо цитується великий уривок з тексту, то він в лапки не береться [3].

В ході сучасної дослідницької діяльності ставиться завдання гуманітарної, соціальної експертизи наукових програм, яка дозволить науці не лише розвивати людське пізнання, але і благотворно впливати на життя людини і природи. Таким чином, учений несе велику відповідальність як за цілі і засоби, так і за соціальні наслідки своєї діяльності. Можна ставити питання і ширше – про цінності і моральні установки науки як громадського інституту, який потребує етично орієнтованого контролю з боку суспільства.

Список використаних джерел та літератури

1. Александрова О. Этика науки и проблема социальной ответственности ученых : PREPOD.INFO : Учебно-методические материалы для преподавателей и студентов [електронний ресурс] : режим доступу: <http://prepod.info/ru/article/etika-nauki-i-problema-socialnoj-otvetstvennosti-uchenyh/>.

2. Фролов И.Т. Введение в философию: учебное пособие для ВУЗов. Этика науки: електронний ресурс : режим доступу http://society.polbu.ru/frolov_intphilosophy/ch107_all.html.

3. Что такое плагиат? // Всеобуч [материалы предоставлены интернет-сервисом AntiPlagiat.ru].

Багинський Богдан

Методологія порівняльного дослідження ідіостилу Джоан Роулінг і його відтворення в українських перекладах

Актуальність цього дослідження обумовлена тенденцією сучасної літературознавчої думки, в якій значна увага приділяється питанню ідіостилу письменника; науковий інтерес до творчості Джоан Роулінг виправданий високою популярністю авторки, що є однією з комерційно найуспішніших літераторів світу протягом останніх двох десятиліть.

Основним у нашому дослідженні є метод порівняльного аналізу; він є засадничим для наукової роботи з художнім перекладом та перекладознавства в цілому. В нашому випадку, ми будемо керуватись ним зіставляючи оригінальний текст книги «Harry Potter and the Philosopher's Stone» та його українськомовний переклад Віктора Морозова у першому (2002 р.) та тридцять четвертому (2016 р.) виданнях, що не є ідентичними. Наше завдання окреслити всю сукупність особливостей авторського стилю Дж. Роулінг та те, яким чином перекладач спромігся відтворити їх засобами української мови.

Ще одним методом, яким ми будемо послуговуватись є контекстуально-інтерпретаційний метод; ми не можемо не брати до уваги контекстуальний аспект твору зважаючи на те, що багато реалій в ньому є вигаданими, слова вжиті авторкою на їх позначення є okazional'nymi і не вживаються ніде поза фантастичним світом серії романів про Гаррі Поттера, що в свою чергу спонукало перекладача до лексичних новотворів у цільовій (українській) мові; відповідно значення цих okazional'izmів розкривається лише в контексті, аналіз якого нам доведеться здійснити. [2]

Не можна обійтись без загальнонаукового індуктивного методу; виділивши в тексті деяку кількість однорідних мовних фактів ми зможемо робити висновки про певні особливості авторського стилю (хід в напрямку від одиничного до загального). [1, с. 43] Також важливу роль матимуть власне лінгвістичні методи, а саме граматичний та синтаксичний аналіз. Ми користуватимемось ними розглядаючи граматичні аналогії словотвору в текстах, вивчаючи те, які синтаксичні конструкції притаманні ідіостилу Джоан Роулінг та міру їх відтворення перекладачем.





Тож, в нашому дослідженні ми опиратимемось на такі методи як порівняльний аналіз, контекстуально-інтерпретаційний метод, індуктивний метод, граматичний та синтаксичний аналіз. Їх комплексне застосування забезпечить повноту розкриття питання, його різностороннє вивчення та вичерпні висновки.

Список використаних джерел та літератури

1. Науково-дослідна робота студентів : методичні рекомендації для студентів-філологів. – 3-є вид., доп. і перероб. / Анфіса Горбань. – Житомир : ЖДУ, 2016. – 72 с.
2. Селіванова О. О. Методи дослідження тексту в сучасній лінгвістиці / О. О. Селіванова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://selivanova.net/ru/publications/>.

Бондарчук Микола

Амбівалентність історичної пам'яті українців як соціальна проблема

Проблема історичної пам'яті українців, стану їх масової свідомості була й залишається однією з ключових, оскільки саме вона є найважливішою умовою функціонування будь-якого суспільства, джерелом його життєздатності й самодостатності. Соціальні практики історичної пам'яті формувались століттями у межах конкретних форм суспільної свідомості.

У філософському дискурсі концепт "історична пам'ять" характеризує сукупність колективних уявлень політично організованого суспільства про його історичний шлях, діяльність видатних постатей національної історії, внесок у розвиток цивілізації. Вони стійко відтворюються на індивідуальному, груповому та колективному рівнях за допомогою діяльності найважливіших соціальних інститутів, які конструюють нормативний образ історичної пам'яті. У суспільстві як суб'єкти, що визначають основні напрямки конструювання смислового і ціннісного змісту історичної пам'яті, традиційно виступають еліти. Однак в постмодерністських умовах роль суб'єктів конструювання і відтворення історичної пам'яті починають грати інші актори, які раніше не мали таких можливостей.

Завдання історичної пам'яті не тільки в розстановці ключових акцентів в національній історії, переоцінці й переосмисленні "величч" тих чи інших подій минулого, в актуалізації "потрібного" минулого для вирішення нагальних завдань сучасності. Інституційні особливості історичної пам'яті з необхідністю породжують її амбівалентність: з одного боку, вона змушена апелювати до "достовірних" фактів, а з другого, – вибудовувати історичну політику в інтересах влади і / або соціальних груп.

У контексті герменевтичного розуміння істини як конфлікту інтерпретацій, ми не можемо визнати історичну пам'ять задовільним способом репрезентації минулого, залишаючи поза нею функцію інструменту взаємодії існуючих форм історичного знання. Поширення нових способів репрезентації минулого, які сьогодні поширені в інтернет-середовищі, підриває монополію влади і професійного співтовариства істориків на «історичну істину». Історія фрагментується, зосереджуючись переважно у мережевих спільнотах. Це робить академічну історію вразливою перед експансією різноманітних форм історичної репрезентації, викликаних до життя сучасними мас-медіа. Такий стан потребує реінституціалізації наукового історичного знання, встановлення нових епістемологічних принципів і норм, естетичних й етичних ідеалів [1, с. 302-303].

Людські спільноти наділяють свою пам'ять про історичне минуле сакральним змістом, що є виявом екзистенціальної схильності до пошуку найвищих смислів і цінностей буття, способів протистояння небуттю, її одвічного прагнення доторкнутися до вічності та безсмертя через встановлення зв'язку з предками і нащадками. При цьому дуже важливо, щоб історичні символи не конфліктували між собою, а утворювали образно-смислову цілісність. Адже конфлікт образів і символів породжує конфлікт пам'ятей, що є характерним для українського посттоталітарного суспільства. Якщо ж окремі групи суспільства мають різні, а то й протилежні погляди на своє минуле, то історична пам'ять стає дезінтегруючим





чинником, джерелом протистоянь і конфліктів, продукує у громадян протилежні, аж до несумісності погляди на перспективи держави й нації [2].

У пострадянських країнах, які пережили сталінський тоталітаризм, розпад СРСР і психологічну травму краху "радянської ідентичності", проблема відтворення або/і "перевідновлення" історії виявилася надзвичайно гострою, спровокувавши справжні битви за "історію", за надання нових смислів подіям минулого, за героїзацію окремих подій і, навпаки, свідоме "забуття" інших. Для України – це надскладне завдання, оскільки її офіційна історія та історична пам'ять вкрай спотворені попередньою історичною наукою й комуністичною пропагандою. В українській історичній свідомості й до сьогодні помітне місце посідає радянсько-російсько-православна інтерпретація історії.

З огляду на те, що історична пам'ять українців спотворена століттями бездержавності й культурної асиміляції, її сучасний стан можна охарактеризувати як кризовий. Виявом цієї кризи є співіснування у колективній свідомості, як мінімум, двох проєкцій українського минулого: власне української та проімперської, котра у свою чергу містить малоросійський, східнослов'янський і радянський компоненти. До того ж, означені проєкції історичної пам'яті не є компліментарними, в окремих випадках вони є відверто антагоністичними, не вповні відповідають завданням нового етапу розвитку української нації. Актуальним залишається і завдання поновлення історичних зв'язків між минулим та сьогоденням в умовах втрати спільного соціального досвіду різних поколінь, розпорошення історичної пам'яті, поширення нігілістичних оцінок історичних подій [3, с.44-63].

Історична пам'ять українців характеризується недосформованістю, регіоналізацією, комплексом віктимності, певною відмежованістю від загальноєвропейського історичного наративу. Їй також притаманні освітня та виховна амбівалентності. Результати соціологічних досліджень засвідчують живучість радянської рецепції соціально-історичних фактів і подій, "розколотість" поглядів на українську історію, глибинний дуалізм історичної пам'яті українців, суттєву регіональну диференціацію у ставленні до українських політиків і державних діячів.

Новітнє прочитання української історії створило міцну основу для реконструкції історичної пам'яті громадян, а відтак редефініції старої радянсько-російської й творення нової української ідентичності. Українці долають непростий шлях "зламу" стереотипів, деміфологізації поглядів на своє минуле, вчаться оцінювати власну історію у "своїх", а не "чужих" категоріях. Хоча запущені колись у духовний простір українського суспільства циркуляри, настанови, міфологеми продовжують діяти, знаходять симпатиків та провідників і сьогодні. Їй досі в оцінці багатьох принципово важливих для усвідомлення українського народу історичних подій домінує підхід, несумісний з процесами націє- та державотворення. Наріжним, пріоритетним завданням у контексті формування історичної пам'яті повинно бути руйнування стереотипу неповноцінності української нації, вихованого не в одного покоління українців.

Амбівалентність історичної свідомості українців особливо "капіталізується" у перебігу виборчих кампаній, у практиці боротьби за владу. Гра на розбіжностях у ставленні до найдраматичніших сторінок минулого, як-от голодомор, Друга світова війна, український національно-визвольний рух, призводять до загострення суспільних конфліктів, поглиблює лінії розколів і протистоянь у країні. Це свідчить про те, що необхідність здійснення єдиної стратегії щодо формування історичної пам'яті й національної ідентичності українців ігнорується політичними силами, які саме й покликані генерувати цю ідентичність. Національне примирення – це не тільки проблема світоглядних засад нації, способу мислення, а й іспит на нашу відповідність європейським цінностям.

Процес творення нових пам'яттєвих смислів в умовах транзитивного суспільства є необхідною умовою подолання дуалізму історичної пам'яті українців та їх примирення. У цьому сенсі державна політика пам'яті має бути зорієнтована на руйнацію тоталітарних установок та стереотипів, формування об'єднавчої системи цінностей. За визначенням А. Киридон, посттоталітарна пам'ять базується на актуалізації "репресованої пам'яті", "ригадування" забутих імен, подій і дат, "реабілітація пам'яті" [4, с. 112–116]. Цілеспрямована державна гуманітарна політика пам'яті здатна сприяти реінтеграції





історичних подій і їх репрезентації у нових культурних формах : монументах, меморіалах, ландшафтах, музеях, архівах, кінофільмах, різних жанрах усних історій та бібліографічних конструкціях. Солідарність поколінь формується природним шляхом і становить запоруку єдності суспільства.

Список використаних джерел та літератури

1. Герасимов О. В. Амбивалентность исторической памяти и реинституционализация исторического знания // Национальная философия в глобальном мире : материалы Первого белорусского философского конгресса (Беларусь, г. Минск, 18-20 октября 2017 г.). Доклады / НАН Беларуси, Ин-т философии НАН Беларуси. – Минск : Право и экономика, 2018. – С. 302-303.
2. Зерній Ю. Як суспільства пам'ятають : властивості та механізми формування історичної пам'яті [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/book/StrPryor/9/6.pdf>
3. Козловець М. А. Історична пам'ять як чинник формування модерної української нації / М. А. Козловець // Українська полоністика. Філософські науки. – Випуск 13. – 2016. – С. 44-63.
4. Киридон А. Концепт "історична пам'ять" : варіативність дефініювання // Україна – Європа – Світ. – Вип. 3: Міжнародний збірник наукових праць. Серія: "Історія, міжнародні відносини" / Гол. ред. Л. М. Алексієвець. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2009. – С. 112-116.

Булдакова Юлія

Різновиди та стилістичні функції тропів у збірці "Земля Загублених, або Маленькі страшні казки" Катерини Калитко

Катерина Калитко – письменниця і перекладачка з міста Вінниця. Опублікувала дві книжки короткої прози: "Містерія" (Київ: Факт, 2007) та "Земля Загублених, або Маленькі страшні казки" (Львів: "Видавництво Старого Лева", 2017). Її твори безумовно заслуговують на увагу. З естетичного боку – це довершені перлини модерного українського мистецтва, які здатні захопити будь-якого читача, з філологічного боку, книга письменниці "Земля Загублених, або Маленькі страшні казки" – це величезний пласт для мовно-стильових досліджень. Саме з цього випливає й актуальність роботи. Хоча творчість цієї письменниці ще не досить повно розкрита на тлі сучасного українського мовознавства, ми вважаємо її твори яскравим прикладом колоритного зібрання різноманітних мовно-стилістичних явищ, на які варто звернути увагу та які варто ґрунтовно дослідити.

У збірці письменниця використовує такі функціонально-стилістичні типи лексики, як тропи, а саме метафори, порівняння, епітети, а також оповідання вражають кількістю синонімів та антонімів, лексикою іншомовного походження, неологізмами, застарілою лексикою, просторіччями та експресивними словами.

Проаналізувавши специфіку вживання вище згаданих типів лексики, ми визначили, що твір Катерини Калитко відзначається широким використанням порівнянь, метафор, епітетів, дещо менше письменниця використовує літоти та гіперболи. Уже з перших сторінок книги можна натрапити на значну кількість порівнянь. Більшість з них звичайні за своєю формою, але оригінальні художньою силою: *"Погоничі караванів платили нам щедре мито за право піднятися вузькою стрімкою дорогою, пройти крізь Західні ворота, потім по центральній вулиці, вичовганій, як мідне люстро, за століття мандрів, проминути всі двісті дворів..."* [1, с. 7].

В основі порівняння лежить логічна операція виділення найсуттєвішої ознаки описуваного через пошук іншого, для якого ця ознака є виразнішою [4, с. 528]. Основним структурним типом порівнянь у творах К. Калитко є сполучникові порівняння. Письменниця використовує різні сполучники: *"Шабля була гарна, загартована сталь пульсувала в темному світлі, як жива жила, рухів'я було тонше, ніж робли шаблям у Змієвій Шії, але й*





рука його була тонша, ніж у наших чоловіків, і вся та шабля лягала і вливалась у нього, ставала продовженням Латіфа" [1, с. 28].

Об'єктом порівнянь можуть виступати будь-які явища дійсності. Найчастіше порівнюються люди, їх зовнішність, характери, здібності, з тваринами, рослинами, явищами природи:

"Це слово, пронизало мене, як постріл, як він" [1, с. 29];

"Кінцівки відмовлялися слухатися, і я рачкував, потім повз на животі, як нищий плазун, і очі мої боліли не тільки від світла" [1, с. 43];

"Дітлахами ми, бува, підбігали й зазирали у невеличкі шпаринки між камінням униз, але нічого так і не розгледіли; тоді я ще була хлопчиськом – подумала, як в тумані" [1, с. 31];

"Голова лежала на подушці як чужа, ніби форма, наповнена рідким металом" [1, с. 192].

Авторка часто вживає порівняння для змалювання художнього образу персонажів, розкриття їхнього внутрішнього світу, при виділенні особливих рис характеру героя твору, його мови, вдачі і, звичайно, в описах картин природи.

У книзі "Земля Загублених, або маленькі страшні казки" К.Калитко епітет є також одним із найпоширеніших мовних засобів. На нашу думку, суть епітета в цій книзі повністю відповідає визначенню Л. Мацько: "епітет – це художнє, образне означення, що підкреслює характерну рису, визначальну якість явища, предмета, поняття, дії" [2, с. 338] та енциклопедії "Українська мова": "Епітет – це художнє означення або обставина способу дії, які образно змальовують особу, предмет, дію чи явище або виражають емоційне ставлення до них" [4, с. 175].

Можна виокремити такі групи вжитих письменницею прикметникових епітетів:

1. Традиційні, або постійні, узуальні епітети. Це ті прикметники, які вжиті в поєднанні з певним словом (народні означення), фольклорними елементами [3, с. 103]. *"Тоді проти сонця відблискували не срібло з рубінами, мідь і золота вишивка, а стиглі й лискучі сливи, айва, червоні яблука, липкий від соку виноград, смокви, гарбузи, схожі на обпечені й пошрамовані вагітні животи" [1, с. 15].* Стилистична роль цих епітетів у тому, що здавалося б за зовнішньою простотою, очевидністю семантики криється узагальнений віками зміст ознак, це і перетворює їх на образи-символи певних емоцій, точних оцінок. Тому, можна аргументовано стверджувати, що велика кількість подібних епітетів в оповіданнях Катерини Калитко зумовлена тим, що авторка має глибинний зв'язок із народною творчістю, вона ознайомлена з нею і фольклор посідає помітне місце у її творі.

2. Поряд з постійними епітетами письменниця використовує також оказіональні, тобто доповнені своїми авторськими характеристиками. Очевидно, що в авторських епітетах поєднано зображувальні, виражальні та емоційно-оцінні функції: *"Мене охопив крижаний жах, коли я дізнався, що ми уклали з ними перемир'я і вони постачають нам провіант" [1, с. 37].* Епітет "крижаний" яскраво описує поняття людської психіки, а саме жаху. Подібних епітетів у книзі безліч.

У творі "Земля Загублених, або маленькі страшні казки" за стилістичною характеристикою можна виділити: індивідуально-авторські та загальнономовні метафоричні конструкції.

Досить часто, поряд з індивідуально-авторськими, архетипні метафори відіграють значну роль у створенні образності. Нами виявлено їх і у творі К. Калитко, але завдяки оригінальному стилю письменниці, навіть архетипні метафори набувають у неї індивідуального відтінку. Наприклад: *"Сонце безрадісно злазило в плавні, неошатно стікало туди, мов жовток із невдало розбитого яйця" [1, с. 98].* К. Калитко найчастіше використовує саме дієслівну метафору. *"Ці спогади замінили нам хребти і частково – повітря" [1, с. 5]; "Загалом за весь час подорожі туди й назад у небі тричі з'являвся повний місяць, тричі танув і знову починав рости" [1, с. 71]; "Галасливий порт опісля страшних безлюдних просторів дихав полегшенням" [1, с. 71].*

Отже, основним структурним типом порівнянь у творах К. Калитко є сполучникові порівняння. Об'єктом порівнянь є широка палітра різноманітних явищ дійсності. У творах письменниці можна виокремити дві групи прикметникових епітетів: традиційні, або постійні, узуальні епітети, тобто ті, які вжиті в поєднанні з певним словом; оказіональні, тобто





доповнені авторськими характеристиками. Поряд з цим авторка активно використовує метафори, які виконують номінативну та емоційну-експресивну функції, які допомагають створити та передати колорит зображуваного явища.

Список використаних джерел та літератури

1. Калитко К. О. Земля загублених, або маленькі старші казки / Катерина Калитко "Земля загублених, або Маленькі страшні казки". Оповідання. – Львів: Видавництво Старого Лева, 2017. – 224 с.
2. Мацько Л. І. Стилїстика української мови : Підручник / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько; за ред. Л. І. Мацько. 2-ге вид., випр. – К. : Вища школа, 2005. – 462 с.
3. Науменко Л. О. Мова ранніх творів Володимира Винниченка / Л. О. Науменко : дис... канд. філол. наук. – К., 2003. – 169 с.
4. Українська мова. Енциклопедія / Редкол.: В. М. Русанівський, О. О. Тараненко (співголови), М. П. Зяблюк та ін. – 3-є вид., зі змінами і доп. – К.: Видавництво "Українська енциклопедія" ім. М. П. Бажана, 2007. – 856 с.

Бутковська Наталія

Етнічність як додатковий ресурс

Як зазначають дослідники, етнічна ідентичність виступає як один з найбільш постійних та незмінних компонентів людської ідентичності, а тому в періоди значних соціокультурних трансформацій сприяє соціальній адаптації, подоланню фрустрації та аномії. Уявлення про "ми-групу", стійкі етнічні цінності стають навігаторами в морі змінених соціальних детермінант та виступають регулятором соціальної поведінки. А тому досліджуючи динаміку соціального статусу польської спільноти Житомирської області ми зосередили свою увагу не лише на розгляді соціально-стратифікаційних характеристик (професія, рівень освіти, мовна компетентність), а й етнічних (етнічна самосвідомість, етнічне самопочуття, рівень релігійності). Оскільки в нашому дослідженні динаміка соціального статусу групи розглядається як динаміка поколінь, що функціонували в різні історичні періоди, то аналіз соціокультурного контексту набуває особливої ваги.

Дослідження методом глибинного інтерв'ю дозволило доторкнутись до більш глибинних чинників формування соціальної позиції індивіда як представника етнічної групи. Зокрема, нам вдалося реконструювати етнічне самопочуття представників кожного покоління, тобто суб'єктивний досвід проживання конкретної життєвої ситуації, на чому коротко зупинимось. Етнічне самопочуття характеризується певною нестабільністю. В ньому віддзеркалюються соціальні зміни суспільства, які в свою чергу детерміновані його економічним розвитком, політичним курсом, ідеологією. Радянський період характеризувався неодноразовими змінами політичного курсу стосовно поляків. За політики "коренізації" в місцях компактного проживання поляків був створений польський національний район імені Мархлевського на Житомирщині (функціонував до 1935 року). Однак, короткий період сприятливого розвитку польської спільноти, що характеризувався піднесенням етнічності змінився її тривалою стигмацією. Курс на розкуркулення, що проводила радянська влада в 20-30-их роках і був спрямований на ліквідацію приватної власності, найболючіше "вдарив" саме по поляках. І не лише тому, що серед так званої сільської буржуазії (куркулів), що використовувала найману працю, значна частина була представниками саме польської спільноти, а й тому, що поляки уособлювали не лише приватновласницьку ідеологію, а й здатність до супротиву і незалежності (велика кількість повстань XIX століття). Однак, як свідчать розповіді респондентів експропріація власності (житлові та господарські будівлі, худоба, транспортні засоби, обладнання, інвентар) була здійснена і в так званих "середняків" і в бідняцьких господарствах.

Багато сімей були насильно виселені перед другою світовою війною як народ неблагодійний (депортації піддані були і інші етнічні групи: німці, чехи, татари).





Респонденти зазначали, що здійснювались такі акції досить часто вночі: люди не встигали зібрати навіть самого необхідного в дорогу, не те, щоб забрати все те, що не підлягало конфіскації. Більшість згадують, що влада ніяким чином не мотивувала причин таких дій і вважають, що це була цілеспрямована політика проти поляків, що знаходить підтвердження істориків. Є свідчення, що сім'ї самі виїжджали як за межі області так і за межі України (зокрема в Росію), щоб не потрапити в рокові списки, не зазнати гонінь. Як зазначають респонденти, визнавати себе поляком в той час означало підписати собі вирок.

Протягом майже всього радянського періоду фіксується практика приховування свого етнічного походження через зміну імен та прізвищ, появи більшої кількості змішаних шлюбів, тощо. Стигмація поширювалась майже на всі рівні функціонування спільноти. Не сприяла вона як соціальному просуванню її членів (вищі посади на всіх рівнях займали члени партії, для поляків поняття католик і партія були не сумісні) так і спричинилась до втрати контролю над сімейним приватним простором. Це проявлялось у поступовому витісненні польської мови як засобу спілкування на рівні сім'ї (з дітьми не розмовляли польською, щоб ніхто не почув), у відході від звичаїв, традицій, тощо. Проте, результати дослідження свідчать, що для польської спільноти характерною була не втрата, а лише обмеження контролю над сімейним приватним простором. Стигмація спільноти на рівні суспільства не зашкодила збереженню певної автономії самооцінки у її членів на особистому рівні та на рівні групи. Велику роль відіграла в цьому католицька церква. Костел став тим центром, навколо якого гуртувались поляки, він відіграв значну роль у підтриманні соціальних зв'язків між її членами, що сприяло процесу самовідтворення спільноти.

Період перебудови спричинився до етнічного ренесансу поляків, в ході якого статус стигмованої етнічності змінився на таку, що визначається як рівноправна і така, що в нових соціально-економічних умовах дає кращі шанси її членам через зв'язки з етнічною батьківщиною (Карта поляка, стипендії уряду Польщі на навчання, кращі умови для трудовлаштування).

Отож, етнічність виступає як додатковий ресурс, що сприяє або підвищенню соціального статусу етнічної спільноти в разі, коли вона займає привілейоване становище в певному суспільстві, і негативно впливає на нього, коли етнічність є стигмованою. Тобто, етнічну ідентичність можна розглядати як характеристику, що може носити оціночний характер: позитивний в разі належності до привілейованої групи (етнічна група, що має домінуючі позиції в якійсь сфері, її представники належать до титульного чи державотворчого етносу), негативний в разі належності до групи, що піддається стигмації (політичне клеймування, адміністративний тиск, ізоляція). Стигмованість етнічної групи, що пов'язана з приховуванням етнічної ідентичності, призводить до обезцінення власних культурних ресурсів, втрати сприятливих соціальних відносин та контролю над приватним сімейним простором (зрада цінностей батьків – віра, традиції, норми і цінності). Її можна розглядати як таку, що може бути виміряна: фатум чи додатковий ресурс, тобто може допомагати чи заважати в процесі соціальної мобільності.

Венцель Наталія

Поглиблення нелінійності розвитку світ-системи у контексті загострення глобальних проблем сучасності

Глобалізаційні процеси, які відбуваються на початку третього тисячоліття, впливають на нелінійний розвиток світ-системи та змінюють місце окремих країн у ній. Локальні й регіональні проблеми минулого століття внаслідок зростання глобалізаційних процесів породжують або перетворюються на глобальні. Соціальна, політична та економічна нелінійність та нестабільність розвитку світ-системи на початку XXI ст. лише поглиблюється через невирішення й загострення міждержавних і міжрелігійних конфліктів попереднього періоду. На сьогодні ці проблеми посилюються через нові виклики, які обумовлені впровадженням результатів четвертої промислової революції (Industry 4.0.), та відсутністю





консолідованих дій людської цивілізації щодо вирішення глобальних проблем та, пов'язаних із ними, кризових ситуацій.

До невирішених глобальних проблем людства, серед яких екологічна, енергетична, демографічна, загроза ядерної війни, за останні роки додалися проблеми інформаційної безпеки, міжнародного тероризму, кібербезпеки, які зростають із розвитком новітніх нано- та біотехнологій. Водночас впровадження сучасних новітніх технологій у виробництво та його роботизація зумовлюють нестабільність розвитку ринку праці, неконтрольовані міграційні потоки, а відтак масове зубожіння малокваліфікованих працівників, зростання бідності, економічної відсталості як окремих верств соціуму країн ядра, так і країн периферії світ-системи в цілому.

До сьогодні більшість населення країн периферії проживає у сільській місцевості, і залишається незатребуваною в умовах соціальної транзитивності, що ускладнюється надзвичайно низьким рівнем економічного розвитку, освіти та науки. Внаслідок цього значна частина громадян цих країн не лише не може стати учасником Industry 4.0., а й навіть скористатися її результатами.

За умови активізації отримання їх населенням належного рівня освіти ці країни можуть отримати значний трудовий потенціал. Але його можна реалізувати лише за умови зростання виробничої зайнятості. Проте в країнах периферії, які перебувають на етапі індустріального, а окремі й доіндустріального розвитку суспільства, існує постійна перевага пропозиції над попитом на ринку праці, що веде до зростання бідності. У той же час така ситуація призводить до скорочення можливості застосування високовартісних технологічних процесів у найбідніших країнах та використання досягнень Industry 4.0., а також неконтрольованих міграційних потоків до країн ядра світ-системи. Відомий науковець Б. Міланович зазначає: «Насправді рівень доходів представників бідних верств у бідних країнах виявляється набагато нижчим рівня доходів бідного населення у багатих країнах. Ті, хто вважаються бідними із загальнонаціональної точки зору в США і країнах Європейського союзу, мають доходи, які в разі перевищують доходи бідних верств населення бідних країн і, більше того, часто перевищують доходи представників середнього класу бідних країн» [1, с. 22-23]. Тому найбільш талановита та освічена частина населення країн напівпериферії та периферії світ-системи виїжджає до країн ядра в пошуках роботи, освіти, кращого соціального та медичного захисту і забезпечення, що не залишає практично жодних шансів для відсталих країн подолати економічну відсталість та вступити до Industry 4.0. Водночас зростання неконтрольованих міграційних потоків стає глобальною проблемою, оскільки збільшує ризики нестабільності суспільного розвитку як у високорозвинутих так і в найбідніших країнах, призводить до поглиблення соціальної нерівності та виникнення глобальних збройних конфліктів і терористичних актів.

Суголосну думку висловлює й С. Сухачов, вказуючи на зв'язок проблем бідності та розповсюдження тероризму: "Таким чином, якраз на ґрунті бідності багато в чому і знаходить, ...широке розповсюдження тероризму, який в умовах глобалізованого світу набуває рис міжнародного характеру і є одним з показників міжцивілізаційних протиріч та конфліктів" [2, с. 69]. Науковець звертає увагу, що загострення конфліктів виникає саме тому, що ресурси нашої планети розподілені нерівномірно між найбіднішими державами та країнами "клубу золотого мільярду".

Таким чином, постійне загострення глобальних проблем посилює нелінійність та нерівномірність розвитку світ-системи, а досягнення четвертої промислової революції не вирішують їх не лише у країнах периферії світ-системи, а й навіть у країнах центру. Водночас високий рівень розвитку науково-технічного прогресу призводить, з одного боку, до зростання безробіття мало- та середньокваліфікованих працівників, а відтак до поглиблення соціального розшарування та зростання прірви між найбіднішою більшістю суспільства, і найбагатшою його меншістю, а з іншого – до відтоку інтелектуальної еліти, яка могла б забезпечити сталий розвиток країн периферії та напівпериферії, а також найбідніших верств населення у пошуках роботи, які не отримавши очікуваного у країнах прибуття,





потенційно загрожують поглибленням у них соціальних конфліктів, зростанням рівня екстремізму й тероризму.

Список використаних джерел та літератури

1. Миланович Б. Глобальное неравенство доходов в цифрах: на протяжении истории и в настоящее время / Бранко Миланович. – Москва: Издательский дом Высшей школы экономики, 2014. – 31 с.
2. Сухачов С. Бідність як фактор тероризму // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2004. – №18. – С. 68 – 71.

Гарбар Олександр

Автокефальність Української православної церкви як важливий етап ідентифікації сучасного православ'я в Україні

Рішення Константинополя про автокефалію православної церкви в Україні з подальшим об'єднанням православних церков має історичне й цивілізаційне значення для нашої країни. Надання Томосу відкриває для українського православ'я унікальну історичну можливість – відновити церковну єдність у лоні єдиної помісної Церкви. Цей символічний акт наповнений глибоким історичним змістом: Україна як православна спільнота, після 332 років панування на нашій землі чужої, іноземної, експансіоністської Московської церкви – повертається до "церкви-матері", яка є прямою спадкоємицею Візантійського православ'я, котра, власне, й дала безпосередній імпульс хрещенню України-Руси [1, с. 4-5].

Автокефалія – це статус помісної церкви як складової Вселенської православної церкви, до юрисдикції якої належить певна територія, на якій не повинні діяти інші помісні церкви. Автокефальна церква не є ні ієрархічно, ні адміністративно частиною іншої православної церкви. Як й автономна церква, вона є незалежною і самостійною в управлінні частиною Вселенської православної церкви. І коли йдеться про Помісну церкву, зазвичай мається на увазі автокефальна, автономна або самоврядна церква.

Історія держав із православним населенням засвідчує, що держава не може бути нейтральною до церковних подій на своїй території. Такі країни прагнуть добитися того, щоб церковний центр розташовувався в межах їхніх національних держав, доволі неохоче ставлячись до іноземних церковних юрисдикцій. Адже останні можуть створювати безліч політичних, національних і культурних проблем. Усе це повною мірою за 27 років незалежності відчула на собі Україна, дедалі більше усвідомлюючи зв'язок незалежності державної й церковної. Об'єктивно автокефалія посилює державу, а відсутність її послаблює, робить відкритою для всіляких провокацій, маніпуляцій настроями громадян, перетворює церкву на засіб досягнення політичних цілей іноземних структур [2, с. 14-15].

Кожна незалежна країна має право на свою помісну автокефальну православну церкву. До цієї мети українське православ'я пройшло довгий і тернистий шлях. Створена в перші роки незалежності Українська православна церква Київського патріархату зарекомендувала себе як дійсно національна церква українського народу і здобула широку підтримку великого числа віруючих. Проте Москва відмовилася «відпустити» від себе українську церкву і визнати її право на самостійність. Більше того, розпочала боротьбу проти неї, не гребуючи ніякими брудними засобами. Негайно була створена підконтрольна Російській православній церкві УПЦ МП, яка одразу виявилася провідником ідей "руського мира" в Україні. А УПЦ КП стала постійним об'єктом для дискредитації, звинувачень у "єресі", "розколі" та "неканонічності".

Поважне місце в Україні посідає й Українська автокефальна православна церква, яка веде свій початок від подій Української революції 1917-1921 рр. Вона була проголошена 1921 року і діяла до знищення її більшовицькою владою у 1936-1937 роках. Відновлена під час Другої світової війни, у повоєнні роки УАПЦ продовжила свою діяльність у країнах поселення українців, переважно у США, Європі, Канаді та Австралії.





Для українців створення власної Української помісної православної церкви – це, перш за все, відновлення історичної справедливості та повернення до витоків. Бо саме Київська Русь 988 року прийняла від Константинополя Святе Хрещення і долучилася до молитовного єднання з усім цивілізованим світом. Відновлення єднання із Вселенською патріархією стане остаточним визволенням України з багатовікового духовного рабства. Українська помісна православна церква буде надійною духовною опорою та берегинею для української незалежності та державності. Це означатиме, що імперська Росія навіки втратить важелі впливу на свідомість значної частини українців й ідеї проголошеного нею "руського мира" стануть надбанням маргіналів [3, с. 7].

Створення помісної автокефальної церкви в Україні є відновленням історичної справедливості. І частина цієї історичної справедливості полягає в тому, що мільйони православних, які сьогодні асоціюють себе з УПЦ КП, УАПЦ чи іншими церквами, – з точки зору Москви й підії великим тиском, вважаються у православному світі нібито позбавленими спілкування з іншими канонічними церквами. Цеставило у нерівні умови українських віруючих, ієрархів і священників. Після створення ж єдиної церкви – це вже буде українська канонічна церква, яка перебуватиме в повному спілкуванні з іншими церквами. І тоді буде набагато легше визначатися кожному, до якої церкви йому належати. За результатами дослідження Центру Разумкова, до православних себе відносять 64,7% українців, з них 14 млн ідентифікують себе з УПЦ Київського патріархату, а 23,3 % вважають себе віруючими УПЦ Московського патріархату [4, с. 5].

Наголосимо, що не йдеться про створення державної церкви. Українська держава лише виконала свій обов'язок і використала свої можливості, зокрема в міжнародних відносинах, для того, щоб створити єдину церкву. Йдеться про церкву, яку б підтримувала більшість українців і яка давала б фундаментальні моральні цінності для побудови громадянського суспільства. Різноманіття церков не є пагубним для суспільства. Свобода конфесійного вибору повинна бути. Ставлення держави буде рівним до всіх релігій, церков, конфесій. Відтак в Україні існуватиме й далі Московська патріархія, як наприклад, існує Вірменська апостольська церква, – це нормально, оскільки є віруючі, які орієнтуються на неї.

Зазначимо, що твердження деяких політиків, "експертів", а також священнослужителів Московського патріархату про відокремленість церкви від держави, неприпустимість втручання держави у церковні справи, про дистанціювання між церквою і державою у православному світі не витримують критики. На загал, практично всі процеси автокефалізації церков православного світу (Греція, Болгарія, Румунія, Албанія, Сербія та ін.) відбувалися за активною участю відповідних держав. Там чітко розуміли значення церковної автокефалії для ствердження незалежної держави. До речі, Російська православна церква (РПЦ) від першого дня її існування перебувала і нині перебуває під контролем світської влади, домінуванням світської влади над церковною. На Заході також не все так просто з емансипацією церкви від держави. Скажімо, главою Англіканської церкви є король Британії (чи королева). Це ж саме стосується і церков таких цілком сучасних європейських демократичних країн, як Данія, Швеція, Норвегія та Фінляндія. За цих обставин епізодичне втручання української влади не в суто церковні, а в державно-церковні справи, безпосередньо пов'язане з питаннями національної безпеки України, є виправданим, законним і традиційним [5, с. 5].

Зрозуміло, що задля досягнення великої мети – об'єднання українського православ'я – має бути єдність суспільства та влади. Як і розуміння того, що штучного об'єднання православних церков найближчим часом не відбудеться. Припускаємо, що цей рух може початися з парафій. Від самих віруючих, які впродовж всіх років новітньої незалежності демонструють підтримку ідеї утворення помісної Української православної церкви. Потрібнай велика інтелектуальна і духовна робота над собою самих українців, оскільки тільки будучи озброєними знаннями про свою ідентичність, історію, церкву, можна бути стійкими до спекуляцій. Якщо церква хоче бути помісною, вона має опертися на соціальний прошарок, на віруючих.





Список використаних джерел та літератури

1. Капсамун І. Настав час історичного рішення. Інтерв'ю з Патріархом Київським і всієї Руси-України Філаретом / Іван Капсамун // День. – 2018. – 27-28 липня. – С.4 – 5.
2. Куйбіда В. / Чому Москва боїться надання Томосу? // Василь Куйбіда // День. – 2018. – 27-28 липня. – С. 14 – 15.
3. Сюдюков І. Символізм, підкріплений століттями / Ігор Сюдюков // День. – 2018. – 6 листопада. – С. 7.
4. Довгайчук Ю. Навіщо нам незалежна церква? / Юлія Довгайчук // День. – 2018. – 10 липня. – С. 5.
5. Лосєв І. Пристрасті за Томосом. Церковна місія держави / Ігор Лосєв, Сергій Грабовський // День. – 2018. – 9 жовтня. – С. 5.

Герасимчук Марія

Використання засобів мовної виразності в процесі комунікації

Комунікація є системою цілеспрямованих і вмотивованих процесів, які забезпечують взаємодію людей в колективних справах та реалізують "громадські та особисті відносини, використовуючи для цього специфічні засоби, насамперед людську мову" [4, с. 12]. Виразність мови відноситься до суттєвих лінгвістичних проблем, оскільки вона пов'язана з емоційним ставленням мовця до адресата і до змісту промови.

Це пов'язано з тим, що виразність мови обумовлює її ефективність та досягнення цілей висловлювання. Саме за цієї причини, увага багатьох дослідників звернена на дану тему, тому що, тільки дослідивши і описавши специфіку використання засобів виразності, можна зрозуміти, що варто виправити в розмовній мові для більшої її виразності.

Мова (мовлення) – діяльність мовця, котрий застосовує мову як таку, для взаємодії з іншими членами певного мовного колективу; використання (застосування) різноманітних мовних засобів для передачі складного змісту, який включає в себе окрім власної інформації, ще й звернення до слухача, спонукає його до дії і т.д. [2, с. 42].

Для цілкового розуміння того, як впливають засоби виразності на мову, не слід забувати про таку функцію та особливість мови як експресивність. Загалом, експресивна мова виражає психологічний стан мовця. Такі поняття як "експресивність" та "емоційність" деякими дослідниками розглядаються як взаємозалежні категорії, або навіть як синоніми, які не потребують принципового розмежування (О. Ахманова, Р. Будагов, В. Гак та ін.). Н. А. Гастілене відзначає, що емоційність є одним із компонентів експресивності. В той же час, О. Галкіна-Федорук вважає, що емоційність у мові слугує для вираження почуттів, а експресивність є засобом посилення виразності.

На основі цього можна дійти до висновку, що дані категорії не ідентичні, скоріше за все вони межуються одна з одною. Варто звернути увагу на теорії мовних актів, які заклали англійський філософ Джон Остін. Суттєву роль в створенні теорії мовних актів відіграла лінгвістична філософія, зокрема, ідеї австрійсько-британського філософа Л. Вітгенштейна про взаємодію мови та життя, яка оформляється у вигляді "мовних ігор", котрі у свою чергу спираються на соціальні регламенти.

До зображально-виразних засобів мови відносять всі види образного вживання слів, словосполучень і фонем, які об'єднуються загальним терміном "тропи". Вони служать для опису предметів, людей, явищ і є переважно лексичними. Сюди входять такі типи вживання слів і виразів в переносному значенні, як метафора, метонімія, гіпербола, літота, іронія, перифраз і т.д.

Помилково вважати, що виразні засоби створюють образи, але насправді вони здатні підвищувати і посилювати її емоційність. Безумовно, для цього використовуються особливі синтаксичні побудови: інверсія, риторичне питання, паралельні конструкції і т.д. [1, с. 46].

Провівши емпіричне дослідження на базі 14 відео-інтерв'ю, які знаходяться у вільному доступі в Інтернеті з відомими громадянами України: Ольгою Сумською, Анатолієм Солов'яненко, Олександром Усиком, Сніжаною Єгоровою та іншими. Дане дослідження





дозволяє стверджувати, що розмовна мова значно менше наповнена засобами виразності, чим мова художньої літератури. За допомогою результатів дослідження можна виокремити найбільш вживані засоби мовної виразності та ті, які використовуються рідше.

Отже, частіше за всезіркові особистості збільшують експресивність та виразність своєї мови за допомогою таких засобів, як:

- фразеологізми – 52 випадки ("я не знав, а потрапив в точку", "ви мене в священний жах приводите", "я завжди любила сказати правду в обличчя", "сцен, ні, не заочувала, на людях так точно");
- метафори – 44 випадки ("вони ж вже пам'ятники", "це завіса особистого життя, яку я поки не хочу підіймати", "там багаж інтелектуальний цілком значний");
- порівняння – 37 випадків ("ну, я допомагаю, як можу, так і допомагаю", "партнер у бізнесі, як дружина в сім'ї", "я, як кішка, в мене сім життів, ось зараз напевно п'яте");
- епітети – 35 випадків ("ми такими черствими стали", "Шустер – це телевізійний фенікс", "я вважаю, що кожна роль цікава, кожна роль багатогранна");
- метонімії – 17 випадків ("я вдячний, звичайно, що в мене є цей кусок хліба", "прекрасні голоси в нашій консерваторії тоді були").

Результати дослідження показують, що для розмовної мови та вираження її експресивності відомі громадяни під час інтерв'ю менше використовують слова-евфемізми, прислів'я, приказки та крилаті вислови. При цьому також існують засоби мовної виразності, які використовуються одинично, а саме такі як літота, перифраз та каламбур. Особливості їх використання тяжко правильно характеризувати у зв'язку з рідкістю вживання. Подібна рідкість вживання зумовлена різними причинами, головними з яких є невідповідність мовлення та характерність даних засобів для художньої літератури.

Таким чином, дане дослідження допомагає стверджувати, що розмовна мова значно менше наповнена засобами виразності, чим мова художньої літератури. Значна частина використовуваних у мові засобів виразності характеризується достатньою "стертістю", тобто через часте використання вони поступово втрачають свої виразні можливості і перетворюються на штампи.

Проблема стилістичних особливостей мовних стратегій людини в ситуації спілкування досить широка і актуальна для вивчення в даний час. Розумне використання засобів мовної виразності – це один із головних факторів, які впливають на ефективність людської мови і наскільки вона досягає своєї цілі. Саме тому, дослідження специфіки використання різноманітних засобів мовної виразності є однією з пріоритетних завдань лінгвістики.

Список використаних джерел та літератури

1. Арнольд И. В. Стилистика. Современный русский язык / И. В. Арнольд. – 5-е изд., испр. и доп. – М.: Флинта: Наука, 2002. – 384 с.
2. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов / О. С. Ахманова. – М.: Советская энциклопедия, 1966. – 608 с.
3. Основи теорії мовної комунікації / під ред. О. В. Яшенковой. – М.: "Академія", 2010. – 312 с.

Головенко Катерина

Електронні гроші як віртуальна реальність: переваги та недоліки

Важливим чинником функціонування суспільного виробництва, економічної сфери є гроші – особлива реальність, з якою пов'язаний кожен день людського буття. Гроші створюють людині проблеми за їх відсутності і ще більші, коли їх вдосталь або надмір. Лише на перший погляд здається, що люди керують грошима, насправді, вони керують людьми. Гроші диктують свою політику, нав'язують особливий світогляд, філософію.

У зв'язку з розвитком науково-технічного прогресу, питання електронних грошей стає все більш актуальним. А проблема входу на ринок грошей нового виду платіжного засобу зацікавлює як економістів так і суспільство.





Метою статті є аналіз сучасного стану електронних грошей, їх переваг та недоліків.

Утвердження у світі найсучаснішої форми грошей – електронної – призводить до того, що вони втрачають предметно-чуттєву форму, перетворюються в інформацію у чистому вигляді і стають віртуальною реальністю, тобто такою, яка зроблена штучно за допомогою технічних засобів.

"Володіючи властивістю загальної обмінності, гроші стають не тільки цінністю, але і мірою вартості обмінних благ – "мірою всіх речей". Вони виражають якісну безмежність можливого в діях людей, виступають стимулом і спонукальним мотивом багатьох видів діяльності – як гуманних, так і антигуманних" [Ошибка! Неизвестный аргумент ключа., с. 84].

Електронні гроші, як і кожна нова форма грошей, виникли для практичної потреби: американські нафтові компанії, а слідом за ними великі магазини, у 50-х роках XIX ст. намагалися створити постійну клієнтуру. Великі банки також не відставали, і ввели свої варіанти електронних грошей таких, як кредитні картки, за якими вкладники, які мали високу фінансову репутацію, могли платити чеками за свої покупки незалежно від того, чи було достатньо грошей на їхніх рахунках в банку [1].

Електронні гроші – це одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, і за допомогою яких, обмін та розрахунки проводяться через інформаційні технології [2, с. 12]. А ефективне використання інформаційних технологій у сфері грошового обігу призвело не лише до виникнення електронних грошей, а й до електронних засобів платежу – віртуальних валют (криптовалют), які втратили знакову природу грошей.

Криптовалюта – цифрова валюта, яка є швидкою і надійною системою платежів та грошових переказів. Вона є засобом обміну, але призначена лише для обміну цифрової інформації. Їхня ринкова вартість постійно змінюється на десятки, сотні відсотків за місяць. За її створення не відповідає жоден спеціалізований орган, що регулює емісію [3].

Відмінності електронних грошей і віртуальної валюти можна представити у таблиці [4, с. 27]:

Характерна ознака	Електронні гроші	Віртуальна валюта
Формат грошей	Цифровий	Цифровий
Одиниця обліку	Валюта, які мають законний статус пропозиції (гривня, євро, долари тощо.)	Валюта без законного статусу (біткоїн тощо)
Прийняття	Установами	Лише у межах віртуального співтовариства
Правовий статус	Мають	Не мають
Пропозиція грошей	Фіксована	Не фіксована
Можливість викупу	Гарантована (за номінальною вартістю)	Не гарантована
Регулювання та нагляд	Здійснюється	Не здійснюється
Ризик	Операційний	Правовий, кредитний, ліквідності, операційний

Всі електронні гроші, уряд не випускає, вони не ввозяться з-за кордону, а лише виникають "з нічого" у той самий момент, коли власник кредитної картки щось купує, і тому вони мають як переваги, так і недоліки. Розглянемо переваги електронних грошей. По-перше, неможливо підробити електронні гроші, навіть теоретично. По-друге, будь-який користувач може відкрити власний електронний рахунок, зовсім безкоштовно. По-третє, немає ризику для втрати зовнішнього вигляду купюр, якщо довго зберігатимуться заощадження. По-четверте, ніякої абонплати за користування електронним гаманцем не потрібно вносити, а перераховують тільки комісію, коли здійснюють перекази, а переказ коштів відбувається майже миттєво. По-п'яте, незалежно від місця знаходження можна здійснювати будь-які фінансові операції зі своїм рахунком, головне, щоб був доступ до





мережі Інтернет. Однак, використання електронних грошей, має також свої недоліки. По-перше, кошти на електронних гаманцях можуть бути заблоковані. По-друге, зняти гроші без комісії не можна. По-третє, існує залежність від енергопостачання та зв'язку з Інтернетом, при зникненні яких втрачається доступ до рахунків і неможливо здійснити операції з виплатами. По-четверте, гроші можуть вкрасти шахраї і т. д.

Отже, еволюція грошей пройшла великий етап в інформаційних технологіях. Вони звільнились відпредметно-чуттєвого способу буття, обмежень простору і часу, контролююрядів, та інших соціальних структур. Але вони вийшли нановий рівень розвитку. "Переміщуючись зі швидкістю світла, електронні гроші стали найпотужнішою фінансовою, політичною та соціальною силою в світі. Вони схожі на божество— абстрактне й безтілесне" [5, с. 292–293]. Гроші стали віртуальною реальністю.

Рушійна сила еволюції грошей – це прагнення підприємців знайти такий спосіб, щоб збільшити свій прибуток так, щоб можна було використати гроші набагато легше і безпечніше, тобто зменшити ризики, зокрема такий, як втрата готівкових грошей. А контроль над створенням і обігом величезних обсягів електронних грошей у майбутньому може перетворитися на вирішальний важіль не лише економічного та соціального впливу, але й політичної влади.

Список використаних джерел та літератури

1. Мазараки А. А. Философия денег / А. А. Мазараки, В. В. Ильин. –К. : Киевский национальныйторгово-экономический университет, 2004. – 718 с.
2. Валентинова Т. Електронні гроші: види, переваги, недоліки / Т. Валентинова // Все про бухгалтерський облік. – 2011. – № 103. – С. 12 – 13.
3. Шаров О. Криптовалюти: глобальні гроші чи глобальна піраміда? [Електронний ресурс] / Олександр Шаров, Zn.ua. – 15 грудня 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://dt.ua/finances/kriptovalyuti-globalni-groshi-chi-globalna-piramida-263545_.html.
4. Пантелеева Н. Нові форми грошей в умовах формування інформаційного суспільства // Вісник національного банку. – 2015. – № 6. – С. 25 – 31.
5. Везерфорд Дж. История денег. Борьба за деньги от песчанника до киберпространства / Джек Везерфорд. – М. : Терра, 2001. – 319 с.

Дандекар Дхармеш Ділін

Політичне лідерство в соціальному бутті людини

Дослідження політичного лідерства в контексті людського буття в культурі ставить перед нами фундаментальне завдання осмислення відносин політики і культури. Якщо культуру розуміти як духовне і моральне буття людини, то політичне лідерство і політична діяльність взагалі можуть бути трактовані як антонім культури. Дійсно, в сучасній політиці ми бачимо багато аморального (або, в кращому разі, *позаморального*) і бездуховного. Проте, з іншого боку, не можна не заперечувати, що політична діяльність і політичне лідерство є *умовою культури*, адже саме політика здатна структурувати суспільство і дозволяти йому бути культурним.

Політика – це спосіб перетворення суспільства у цивілізоване суспільство, а цивілізація є матеріальна умова існування культури. Політична діяльність і її актуальний максимум – політичне лідерство – можуть руйнувати культуру як царину свободи й самореалізації людини, але в своїх конструктивних формах лише вони, розгортаючи цивілізаційний процес, створюють умови для буття людини у культурі.

Справжній політичний лідер – це носій культури, – людина, яка захищає і розвиває її, а не знищує. В цьому контексті дуже важливим стає питання екзистенціальних вимірів і духовних рівнів розвитку політичного лідера. І тут для нас актуальним стає проект метаантропології, як філософії буденного граничного і метаграничного буття людини, який розвиває український філософ Н. Хамітов.





Перед тим, як побачити специфіку і еволюцію політичного лідерства у цих вимірах людського буття, усвідомимо що таке буденне, граничне й метаграничне буття людини та які типи світогляду відповідають цим буттєвим вимірам. І це, по суті, стане обґрунтуванням метаантропології як методології дослідження політичного лідерства. Буденне буття в контексті вказаного проекту метаантропології розуміється як результат дії волі до самозбереження і продовження роду. Граничне буття людини є результатом волі до влади і волі до пізнання та творчості. Метаграничне буття людини породжується волею до свободи, любові і співтворчості.

Дані виміри людського буття корелюють з певними типами світогляду. "В контексті сучасного проекту метаантропології буденному, граничному й метаграничному вимірам буття людини відповідають буденний, особистісний та філософський типи світогляду" [2, с. 41].

Н. Хамітов так характеризує буденний світогляд: "Буденний світогляд відображає буденне буття людини з його несамостійністю, некритичністю, нетворчим характером. Буденний світогляд є насамперед результатом впливу сім'ї і того соціального середовища, у яке людина включена в дитячі і підліткові роки життя. Людина з буденним світоглядом абсолютно залежить від пануючих ідеологічних установок і цінностей" [2, с. 42].

Натомість, "особистісний світогляд – це світогляд, що відображає граничне буття людини і відрізняється самостійністю, критичністю і творчим характером... людина з особистісним світоглядом усі події зовнішнього світу виносить на суд власного розуму і переживання" [2, с. 43]. Однак в особистісному світогляді не вистачає цілісності і системності.

Це долається у філософському світогляді, бо "філософський світогляд відображає метаграничне буття людини і відзначається самостійністю, критичністю, творчим характером, а також системністю і внутрішньою цілісністю... філософський світогляд є ступінь зрілості особистісного" [2, с. 44].

Спробуємо використати метаантропологічний підхід як методологію досягнення політичного лідерства. В буденному вимірі буття людини політичне лідерство є неможливим. Якщо ж воно виникає, то стає імітацією справжнього лідерства, такий "лідер" як людина буденного буття і буденного світогляду є результатом маніпуляцій сильних світу цього.

Більшість політичних лідерів – це люди граничного буття і особистісного світогляду, яких скеровує воля до влади. У них ми бачимо виражену деструктивність, яка є тим сильнішою, чим сильнішим є акцент на владі як кінцевій цінності. Проте політичні лідери буденного буття і буденного світогляду, якими маніпулюють політичні лідери граничного буття, є не менш деструктивними для суспільства, адже проводять волю інших у конкретику життя. Їх деструктивність, можливо є відносною, але все одно злостісною для інших.

І лише в творчому модусі граничного буття людини і, більше того, в метаграничному бутті, можливе по-справжньому конструктивне політичне лідерство, адже в цих вимірах людського буття влада перестає бути самодостатньою і безумовною цінністю, стаючи лише засобом для забезпечення свободи, гідності і творчої самореалізації людини.

Список використаних джерел та літератури

1. Крилова С. Краса людини: особистість, сім'я, суспільство (соціально-філософський аналіз). – Ніжин: Аспект-Поліграф, 2011. – 344 с.
2. Хамітов Н. В. Філософська антропологія: актуальні проблеми. Від теоретичного до практичного повороту / Н. В. Хамітов. – К.: КНТ, 2017. – 394 с.
3. Фромм Э. Анатомия человеческой деструктивности. – М.: АСТ, 2015. – 624 с.

Демір Гьокхан

Ідентифікаційні практикмигрантів у полікультурному суспільстві

Одним із визначальних чинників суспільних перетворень і розвитку регіонів світу, що проявився у другій половині ХХ – початку ХХІ ст., постала глобальна міграція. Набуваючи яскраво вираженого етносоціального і етнополітичного характеру, глобальні міграційні процеси





спричинили вихід суспільних та мікросоціальних відносин за межі національно-державних утворень, інтенсифікували зміни в етнонаціональному бутті людей, призвели до зменшення рівня гомогенності корінних націй. Висока концентрація некорінного населення негативно позначається на соціальних зв'язках і стосунках, культурі, національній ідентичності та політиці високорозвинених країн, в які спрямований вектор міграції. Недооцінка імміграції в другій половині ХХ ст. призвела до того, що розширення "імміграційної експансії" завершиться створенням суспільств з культурною та етнічною різноманітністю.

У добу глобальних міграційних процесів актуалізується проблема адаптації й ідентичності мігрантів, визнання Іншого як необхідної умови існування не лише окремих мігрантів, а й етнічно-національних, культурних, соціальних груп. Сьогодні секуляризовані суспільства європейських країн зустрілися з вітальністю чужих релігій, з незрозумілими їм звичаями і традиціями мігрантів, які не бажають сприйняти стиль життя країн, громадянами яких стали. Мігранти з країн Близького Сходу та Африки принесли з собою менталітет, спосіб життя і систему цінностей, які з великими труднощами стикаються з менталітетом, способом життя і ціннісними орієнтаціями переважної більшості корінного населення Європи.

Ідентифікаційні механізми мігрантів містять у собі внутрішній конфлікт, зумовлений бінарною опозицією усвідомлених та неусвідомлених ними мотивів діяльності. А оскільки ідентичність є одним із онтологічних аспектів мультикультуралізму, конфліктний потенціал імпліцитно закладений в основу функціонування будь-яких версій останнього. Відносини свої – інші – чужі можуть перетворюватися шляхом механізмів інтеграції (приспособлення до інших), асиміляції (часткове чи повне заперечення власних цінностей і традицій), сегрегації (спроба поєднання характерних для всіх груп цінностей при збереженні їх відмінностей), втечі (створення альтернативного світу), а також особистісної маргіналізації. Поділ на ми і вони, своїх, інших і чужих підтверджується і зміцнюється у культурних ресурсах стереотипів [1, с. 404].

За умов культурного плюралізму мігрант, намагаючись знайти опору для формування власного світогляду, знаходить її у своєму найближчому культурному оточенні. У чужому для емігрантських меншин культурному середовищі цей процес відбувається з інтенсивністю, пропорційній ступеню їх культурних відмінностей із більшістю. Групи емігрантських меншин, відстоюючи право на існування, локалізується у власному культурному просторі, створюють етнічні, релігійні та інші анклавні, що призводить до невпинного множення та повторювання культурних відмінностей.

Умовами, за яких можна реалізувати принцип толерантності на підставі взаємного визнання всіх громадян, є, з одного боку, прийняття групами іммігрантів базових західних цінностей, які відкривають їм змогу функціонувати у спільному публічному просторі, а з другого, – надання мігрантам можливості дотримуватися власних культурно-релігійних традицій, не закріплюючи за ними "низького" соціокультурного статусу. Саме взаємна толерантність всіх членів суспільства сприяє формуванню громадянської солідарності.

Разом із тим, повага до культурного розмаїття, оскільки всі культури мають певні цінні компоненти, не зумовлює сліпої підтримки тих традицій і цінностей, які суперечать принципам ліберального демократичного суспільства. Як слушно зазначає Монтсеррат Гібернау, "ліберальні демократії не повинні толерувати – поширювати й фінансувати – альтернативні культури, які не поважають принципів демократії, рівності прав, свободи і толерантності. Межу толерантності слід провести саме там, де якийсь аспект конкретної культури підточує самі принципи демократичного суспільства, які дають їй змогу існувати та розвиватися в його межах" [2, с. 251]. Відтак право на культурне самовиявлення має базуватися на загальному визнанні громадянських прав, і його не потрібно розглядати як альтернативу їм.

Чим вищою є згуртованість спільноти-реципієнта, тим важче йдуть процеси інтеграції з обох боків. Чим більший досвід має приймаюча сторона в полікультурному спілкуванні, тим нижчий ризик конфліктів. Ставлення місцевого населення до прибулих формується залежно від іміджу мігрантів і рівня їхньої "іншості". Відсутність особистих контактів і досвіду спілкування населення регіону та мігрантів у поєднанні з низьким соціальним статусом і можливою нелегальною зайнятістю останніх призводить до зведення між ними бар'єрів і





стереотипізації образу чужоземця-варвара у місцевого населення. Неприязний прийом з боку автохтонів може сильно впливати на зниження можливості адаптації мігрантів.

Інтеграція, або включення в суспільство, передбачає участь індивідів у таких функціональних підсистемах суспільства, як економіка, політика, охорона здоров'я, культура, освіта, виховання тощо, а також у розподілі результатів їхнього функціонування. Іншими словами, новоприбулий мігрант вирішує низку проблем: знайти місце роботи, яке забезпечить стабільний дохід і шансами кар'єрного зростання, підшукати житло; отримати доступ до установ охорони здоров'я; включитися в систему пенсійного страхування і забезпечення старості; отримати права і можливості ефективно відстоювати власні інтереси; підвищувати професійну кваліфікацію, яка може змінити життєві шанси й індивідуальну кар'єру. Хоча інтеграційна політика в основному розвинена в західних і традиційних імміграційних країнах, кожна держава повинна знайти свій власний підхід з урахуванням своїх конкретних обставин. Підхід до інтеграції, взятий у конкретному контексті, залежить від того, як приймаюча країна і суспільство розглядають питання національної належності і культурної своєрідності.

Список використаних джерел і літератури

1. Swójjobcywkontekściewspółczesnegokryzysumigracyjnego. Doświadczenia i zadaniaKościołów i społeczeństwa / Redakcij naukowsk. prof. zw. drhab. ZygfrydGlaeser,ks. drGrzegorzGiemza. – Warszawa : Warto, 2017. – 526 s.
2. Гібернау М. Ідентичність націй / Монтсеррат Гібернау. – К.: Темпора, 2012. – 304 с.

Дідківська Світлана

Людяність штучного інтелекту та тест Тюрінга

Філософія вже багато років розмислює над питанням можливості існування машини, що зможе мислити. Про це дискутують представники матеріалізму та дуалізму. З точки зору матеріалізму – розум можна пояснити фізично, а отже існування розуму, створеного штучно, цілком можливе. З іншого боку, дуалісти наполягають на тому, що думка не може мати матеріальних властивостей, тому розум, як явище, не може бути пояснено за допомогою лише фізичних понять.

Досліджуючи питання існування аналогічного до нашого свідомого досвіду Альфред Айер у 1936 р. запропонував запровадити емпіричний тест, простіше кажучи–певний алгоритм для розпізнання різниці між людьми та машинами.

Пізніше над цією проблемою працювала ціла група британських вчених "RatioClub" , серед яких найбільшого успіху досягнув Алан Тюрінг. У своїх дослідженнях він розглянув питання, чи може машина виявити розумну поведінку, і якщо може, то до якого моменту людина зможе відрізнити штучний інтелект від інтелекту справжньої людини.

У 1950-х роках Алан Тюрінг запропонував свій тест на машинний інтелект, який включав діалог між людиною, машиною та допитувачем. Для тесту були представлені два типа правил Тюрінга. Перший - стандартний тип, інший, так званий, "буквальний" тип. Відповідно до стандартного прочитання слів Тюрінга, мета допитувача полягала в тому, щоб дізнатись, хто з твоїх співрозмовників є людиною, а хто – машиною, а метою машини – не відрізнитись від людини. За "буквальним" типом метою машини було імітувати чоловіка, що імітує жінку, а допитувач – не знаючи про реальну мету тесту – намагався визначити, хто з двох учасників був жінкою, а хто – чоловіком [1].

У 2014 р. вченим вперше вдалося створити комп'ютерну програму, здатну обдурити людину, спілкуючись з ним від імені 13-річного підлітка. Таким чином, інженерам вперше вдалося досягти заповітного успіху в створенні штучного інтелекту, змусивши машину пройти тест Тюрінга. Критерій було виконано – людина, спілкуючись з невидимою машиною, шляхом обміну текстовими повідомленнями, в якийсь момент перестала бути впевненою, що перед нею програма, тобто, формально, машина вважається мислячою.





Тест вдалося пройти програмі, написаній ще в 2001 році російським інженером Володимиром Веселовим і українцем Євгеном Демченко.

Під час конкурсу, влаштованого Університетом Редінга, програма переконала 33% журі, що з ними розмовляє 13-річний хлопчик Євген Густман з Одеси [2]. Раніше комп'ютерним програмам вдавалося обдурити людину, проте формальні вимоги тесту виявилися виконані лише тепер. За правилами програма повинна була переконати в своїй людяності не менше 30% журі.

У 2016 році було знайдено ще одного представника штучного інтелекту. Викладачка з технологічного університету Джорджії (США) Джилл Уотсон протягом п'яти місяців допомагала студентам у роботі над проектами по дизайну комп'ютерних програм. Її вважали видатним педагогом аж до того моменту, коли з'ясувалося, що Джилл Уотсон не людина, а робот, система штучного інтелекту на базі IBM Watson. Робот «Джилл» разом з ще дев'ятьма викладачами-людьми допомагала близько 300 студентам розробляти програми, що стосуються дизайну презентацій, наприклад, грамотного підбору картинок-ілюстрацій.

Джилл допомагала студентам на Інтернет-форумі, де вони здавали і обговорювали роботи, використовувала в своїй промові жаргонні і просторічні звороти на кшталт "угу" (англ. "Yep!"), тобто вела себе як звичайна людина.

"Вона повинна була нагадувати нам про дати кінцевих термінів і за допомогою питань підігрівати обговорення робіт. Це сприймалось як звичайна розмова із звичайною людиною", – розповіла студентка ЗВО Дженніфер Гевін[3].

Інший студент, Шрейяс Відьярті, уявляв собі Джилл як симпатичну біляву жінку 20-ти з невеликим років, працюючу над докторською дисертацією. Не запідозрив в людині робота навіть студент Баррік Рід, який два роки працював на IBM, створюючи програми для "Джилл Уотсон". Навіть в імені "Уотсон" він не розгледів підступу.

Робот був включений в університетську програму навчання, щоб позбавити викладачів від величезного потоку питань, з якими до них звертаються у процесі навчання студенти. Робот "Джилл" здатний до навчання, як і більшість сучасних чат-ботів. Загалом кажучи, цей робот-педагог також пройшов знаменитий тест Алана Тюрінга, який протягом досить довгого часу вважався головним критерієм для відповіді на питання "Чи можуть машини мислити?"

Вже зараз на ранку послуг нікого не здивувати штучним інтелектом. У мережі Інтернет можна знайти багато варіантів машин, що пройшли вище описаний тест, тож людина дійсно може спутати собі подібних з машинами. Проте чи означає це, що машини вже стали на рівень з людським розумом? Звісно ні, оскільки тест Тюрінга хоча і є в сучасному світі кібернетики одним з основних критеріїв "людяності машини", проте він є далеко не єдиним показником. Проте з розвитком рівня технологій машини все більш правдиво вміють імітувати людський інтелект, тож невдовзі питання "Що є людиною?" і "Де межа між людиною та машиною?" буде стояти дедалі гостріше.

Список використаних джерел та літератури

1. Turing's Rules for the Imitation Game [Electronic Resource]. – URL: [https://www.researchgate.net/publication/251383110 Turing%27s Rules for the Imitation Game](https://www.researchgate.net/publication/251383110_Turing%27s_Rules_for_the_Imitation_Game)
2. Тест Тьюрінга пройдено (на дитячому рівні складності) [Електронний ресурс]. – URL: <https://habr.com/post/225599/>
3. Робот майже півроку навчав студентів і ніхто про це не здогадався [Електронний ресурс]. – URL: <http://postroll.com.ua/world/260-robot-mayzhe-pivroku-navchav-studentiv-i-nihtopro-ce-ne-zdogadavsya.html>

Довгоп'ятий Олександр

"Арифметизація" математики Л. Кронекера: філософський аспект

Нові відкриття у науці, зокрема в математиці, майже ніколи не проходили безконфліктно. Причиною дискусій були не тільки суто наукові математичні проблеми, а і їх філософське осмислення.





Дискусії між окремими вченими, а також філософськими та математичними школами точились з питань об'єктів, форми, методів, мети, доцільності математичних досліджень. Різні бачення розвитку математичної науки призводили до конфліктів і навіть до кризи основ математики.

В кінці XIX – на початку XX ст. в Європі відбувається стрімкий прогрес у різних областях знань. У математиці виникла нова фундаментальна область – теорія множин. Її родоначальником став молодий професор німецького університету в Галлі Георг Кантор.

Але не всі математики підтримували нову теорію Г. Кантора, яка йшла врозріз із багатовіковими традиціями. Одним із різких критиків теорії множин був видатний німецький математик Леопольд Кронекер, член Пруської королівської Академії Наук, іноземний член-кореспондент Петербурзької Академії Наук, який вніс значний вклад у математику, особливо в дослідження еліптичних функцій, теорії алгебраїчних рівнянь та теорії чисел [1, с. 59-62].

Погляди Л. Кронекера чітко проілюстровані в його відомому вислові на 59-му з'їзді вчених та дослідників у Берліні в 1886 році: "Цілі числа створив Господь Бог, все інше – справа рук людських". Цими словами Л. Кронекер визначив той фундамент, на якому, на його переконання, може бути зведена міцна будівля математики [2, с. 205].

Л. Кронекер був прихильником "арифметизації" математики, яка, на його думку, повинна бути зведена до арифметики цілих чисел, тільки вона, як він стверджував, володіє справжньою реальністю. Цілі числа інтуїтивно зрозумілі і не потребують більш складного обґрунтування, а складну логічну концепцію числа Г. Кантора та Р. Дедекінда, яка базується на теоретико-множинній основі, він вважав менш надійною, ніж безпосереднє прийняття цілих чисел.

Л. Кронекер вважав, що поняття числа, простору та часу, які вживаються в математиці, повинні розвиватися у чистому полі філософської підготовчої роботи, з якої вже потім, вступають в обмежені області різних наук [3, с.36].

Розвиток цих понять повинен мати за мету наділити їх основними властивостями, необхідними для спеціального наукового вивчення.

Він підтримував Гаусса в його вислові: "Математика є цариця наук, а арифметика – цариця математики. Остання часто вдається до надання послуг астрономії та іншим природничим наукам, але їй завжди і скрізь належить перше місце". Кронекер вважав, що арифметика стоїть по відношенню до двох інших математичних дисциплін геометрії і механіки в такому ж положенні, як вся математика до астрономії та інших природничих наук, отримуючи в свою чергу від них певні імпульси.

Під арифметикою Кронекер розумів теорію чисел в широкому сенсі слова, а не в звичайному обмеженому сенсі, яка має включати всі математичні дисципліни, за винятком геометрії і механіки. Він настільки був впевнений в своїх поглядах, що вірив у те, що коли-небудь буде можливість «арифметизувати» весь зміст цих математичних дисциплін. Де це вдавалося, він бачив прогрес, хоча визнавав, що це був відхід до більш простого і це доводить, що введення нових понять не є необхідністю. Справжню наукову цінність у математиці Кронекер визнавав тільки за конкретними математичними істинами, тобто формулами, тільки вони вічні.

Природний вихідний пункт для розвитку поняття про число знаходився, на його думку, в натуральних числах. Міркування безперервності, або поняття нескінченності, були несумісні з його розумінням наукової строгості. Кронекер відмовлявся приймати ірраціональні числа як легальні математичні поняття.

В своїх поглядах щодо математики Кронекер був не один. Таких поглядів дотримувались такі відомі математики як К.Ф. Гаусс, Г. Гельмгольц, Е. Куммер, Ф. Фробеніус, А. Пуанкаре, О. Коші. Кронекера вважають одним із попередників сучасного інтуїтивізму в математиці, а його ідеї частково знайшли продовження в дослідженнях XX століття у так званій конструктивній математиці. У той же час теорія множин Г. Кантора стала фундаментом всієї математики, незважаючи на ряд проблем при її застосуванні. Сучасність ставить нові виклики та завдання перед математичною наукою. Математика в





Україні переживає не кращі часи. Враховуючи надбання та помилки попередників, математику необхідно утримати на належному рівні. Це завдання не тільки науковців, а і всього суспільства.

Список використаних джерел та літератури

1. Довгопятий О. Теорема Кронекера та деякі приклади її застосування // Науковий пошук молодих дослідників: збірник наукових праць студентів, магістрантів та викладачів / за заг. ред. Єремєєвої В. М., Толстової О.В., Карплюк С. О., Вербівського Д. С. – Житомир : О.О. Євенок, 2018. – Вип. 11. – С. 59-62.
2. Стройк Д.Я. Краткий очерк истории математики. Пер. с немецкого. 5-е изд. М.: "Наука", 1990. – 256 с.
3. Счет и измерение / [Соч.] Г. фон Гельмгольца. Понятие о числе Л. Кронекера. – Казань: тип. Имп. ун-та, 1893. – 50 с.

Заглада Віктор

Кореспондентська vs когерентна концепція істини у сучасному природничо-науковому пізнанні

Сучасна техногенна цивілізація своїм існуванням зобов'язана науково-технічному прогресу. Хоча цінність наукової істини викликає зараз сумніви у окремих філософів, та й не тільки. Причини цього парадоксального феномена лише частково закладені в самому науковому пізнанні.

Метою статті є аналіз співвідношення класичної (кореспондентської) концепції істини та неklasичної когерентної теорії у сучасному природничо-науковому пізнанні.

Витоки класичного визначення істини, яке згодом стало традиційним у філософії, сягають античності й було висловлено Платоном та Арістотелем. Давньогрецькі філософи визначили істину як відповідність наших знань дійсності, що стало основою для формування кореспондентської теорії істини, яка дає право вважати істинною певну думку в тому випадку, якщо вона відповідає своєму предмету чи реальності. Історично склалося так, що час від часу відбувалося переосмислення концептуального каркасу і адаптування до різних філософських основ цієї теорії. Про відповідність знання дійсності в різних аспектах говорили Ф. Аквінський, Р. Декарт, Г. Лейбніц, Г. Гегель. Тому зміст основних понять цієї теорії (дійсність (реальність), відповідність знання і дійсності, істина) залишається відкритою проблемою.

У класичній науці ідеал наукової істини був варіантом кореспондентської теорії. Відповідно до цього ідеалу істина становить об'єктивне за змістом й адекватне знання про реальний світ сам по собі. Наукове знання розглядалося як вища форма знання, зростання наукового знання – як очевидне благо. У другій половині XIX ст. сформувалася світоглядна позиція, котра отримала назву сцієнтизму. Підкреслюючи найважливішу роль науки в становленні сучасного типу цивілізації й культури, сцієнтизм вважав її найбільш значимою формою духовної діяльності, універсальним і безвідмовним засобом вирішення людських проблем. Науки виступали у сцієнтизмі найвищим зразком справжнього знання. Наукова істина трактується як загальнозначима й визначальна соціокультурна цінність. Позиції сцієнтизму сильні й у наш час, незважаючи на критику, що не припиняється.

У XX ст. класичний ідеал наукової істини й сцієнтистська світоглядна орієнтація серйозно похитнулися, що зумовлено низкою факторів, до числа яких В. Казютинський включає епістемологічні, філософсько-антропологічні і соціокультурні [1, с. 72-74].

Криза класичного ідеалу наукової істини в XX ст. була сприйнята по-різному. З одного боку, знайшлися досить численні прихильники непорушності цього ідеалу, інші – шукали нові шляхи в інтерпретації наукової істини. Більшість вчених природничих галузей стали прихильниками помірнього сцієнтизму, що визнає цінність наукового пізнання у вирішенні не всіх, але багатьох проблем техногенної цивілізації. Такі передумови стали причиною того,





що поряд із кореспондентською теорією істини у XX ст. посилювався інтерес до інших теорій істини: когерентної, прагматистської, конвенціоналістської, семантичної, регулятивної.

Вихідним пунктом когерентної теорії істини стали труднощі, з якими зіштовхнулася класична теорія: встановлення відповідності знання дійсності та критерію цієї відповідності. Виділяють два варіанти когерентної концепції істини. Перший трактує поняття істини як когерентність знань. Другий варіант, зберігаючи класичне трактування істини, стверджує, що відповідність знань дійсності може бути встановлена тільки через когерентність, яка виступає в якості критерію істини.

Когерентна теорія у першому варіанті, одним із основоположників якої був І. Кант, вважає істиною властивість самоузгодженості наукових знань. Німецький філософ вважав себе прихильником класичної концепції істини, проте підкреслював, що людський досвід визначається апіорними структурами розсудку. Когерентність досвідного й апіорного начал створює, за Кантом, можливість наукової істини і визначає зміст цього поняття.

У XX ст. когерентна теорія розроблялася деякими представниками неопозитивізму, зокрема, О. Нейратом. Позитивна наука не порівнювала речення із реальним світом, а порівнювала одні речення з іншими. Істинність наукового знання, за Нейратом, у тому, що все знання являє собою самоузгоджену систему.

Витоками другого варіанту когерентної концепції вважають філософію елеатів, за якою відповідність може бути засвідчена шляхом встановлення несуперечності знання. Модифікований варіант такої когерентної теорії продовжує Н. Рьошер.

Когерентна концепція істини стала спробою переформулювати умови застосування класичної концепції істини таким чином, щоб, з одного боку, позбавитись труднощів цієї теорії (неясності стосовно того, як можна встановити відповідність між деяким фрагментом знання і фрагментом дійсності, яка описується чи пояснюється цим знанням), а з іншого – надати їй таку форму, яка допускає методологічний аналіз із застосуванням точних логічних методів. Вона ніколи не була сформульована у вигляді цілісної концепції, яка б протистояла кореспондентській, так як, наприклад, прагматистська. Прояви цієї теорії можна знайти в конвенціоналізмі, принципі відповідності Н. Бора, логічному позитивізмі.

Когерентний підхід до розуміння істини використовується в математиці, логіці, теоретичному природознавстві – там, де найбільш важливою ознакою прийнятності теоретичної системи є несуперечність. Прикладом когерентного підходу є так звана "теоретична перевірка" М. Бунге, яка має місце при виправданні високоабстрактних теоретичних систем, що знаходяться у стані побудови [2].

Отже, на постнекласичному етапі розвитку науки відбуваються трансформації у трактуванні наукової істини: відхід від традиційної кореспондентської концепції, коли в певних ситуаціях природничо-наукового пізнання (при обґрунтуванні високоабстрактних теоретичних конструкцій) більш адекватною стає когерентна концепція істини, яка зводить проблему істинності до критерію самоузгодженості, або несуперечливості.

Список використаних джерел і літератури

1. Казютинский В. В. Истина и ценность в научном познании / В. В. Казютинский // Проблема ценностного статуса науки на рубеже XXI века ; [отв. ред. Л. Б. Баженов]. – СПб. : РХГИ. – С. 69–123.
2. Заглада В. М. Проблема виправдання високоабстрактних теоретичних конструкцій у сучасному природознавстві / В. М. Заглада // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия "Философия. Социология". Том 21 (60). – 2008. – № 4. – С. 59–66.



Можливості формування інформаційно-цифрової компетентності дітей з особливими освітніми потребами на уроках англійської мови

Постановка проблеми. У ХХІ столітті проблема впровадження освіти дітей з особливими потребами стала каменем спотикання для багатьох українських політичних та громадських діячів, адже попри досить амбіційні та багатообіцяючі ідеї, на перешкоді стає відсутність досконалої методичної бази для роботи з інклюзивними класами. Звичайно, з одного боку, діти отримують шанс на соціалізацію та навчання на одному рівні зі своїми однолітками, але, з іншого боку, перед вчителями, в тому числі й англійської мови, постає питання: *як правильно навчати?*

Дослідженням проблеми інклюзії займаються багато українських (Альохіна С. М., Зайцев Д. В., Колупаєва А. А., Садова І. І. та ін.) та зарубіжних науковців (L. Florian, S. Peters, D. Wilson, B. White). Згідно з Державним стандартом базової та повної загальної середньої освіти [1] та Концепцією нової української школи (НУШ) [2], інформаційно-цифрова компетентність є однією з десяти ключових компетентностей, якими повинен оволодіти учень, серед яких: спілкування державною мовою, спілкування іноземними мовами, математична грамотність, компетентності в природничих науках і технологіях, інформаційно-цифрова компетентність, уміння навчатися впродовж життя, соціальні і громадянські компетентності, підприємливість, загальнокультурна грамотність, екологічна грамотність і здорове життя [2].

Актуальність дослідження. Разом з впровадженням концепції НУШ активно розпочалося дослідження нових методів навчання, які будуть ефективними та актуальними в умовах сучасного науково-технічного прогресу. У зв'язку з цим відбуваються істотні зміни у процесі навчання всіх предметів в початковій школі, зокрема, це відзначилося на сучасному підході до навчання іноземних мов із застосуванням сучасних інформаційних технологій. Комп'ютери, мультимедійна дошка, Інтернет – стали звичайним компонентом навчального процесу на уроках іноземних мов і важливим засобом формування та розвитку іншомовної комунікативної компетентності [3].

За останні роки було опубліковано велику кількість праць, що присвячені дослідженню поняття інформаційної компетентності (Миронова О. І., Гусак А. Л., Баловсяк Н. В. та ін.), формування інформаційно-цифрової компетентності учнів (Ліскович О. В., Бондаренко І. В. та ін.), використання інформаційно-комунікативних технологій (Масол Л. М., Гудчина І. В., Е. Witt та ін.). Разом з тим методика формування інформаційно-цифрової компетентності учнів з особливими освітніми потребами на уроках англійської мови, у тому числі з використанням SMART-технологій, потребує вдосконалення. Тож актуальність даної теми полягає у необхідності розробки ефективної методики формування інформаційно-цифрової компетентності учнів з особливими освітніми потребами засобами ІКТ та SMART-технологій.

Метою роботи є створення поетапної методики формування інформаційно-цифрової компетентності учнів з особливими освітніми потребами.

Виклад основного матеріалу. Наші спостереження за дітьми з особливими навчальними потребами показали, що методи навчання у інклюзивному класі тісно пов'язані з *формами організації навчання*, у яких вони реалізуються. Потрібно детальніше розглянути форми організації навчання у контексті інклюзивної освіти з використанням ІКТ та SMART-технологій. Найбільш розповсюдженими є такі форми:

- *індивідуальна* (сприяє розвитку самостійності учнів, дозволяє регулювати темп навчальної діяльності). Діти з особливими освітніми потребами часто краще працюють один на один з вчителем, ця робота може відбуватися он-лайн, через мережу Інтернет, за допомогою публікацій у блогах, повідомлень на електронну пошту, створення власних сайтів.

- *фронтальна* (одночасна робота з усім класом). Прикладом вдалого використання ІКТ у роботі з інклюзивним класом є перегляд відео он-лайн за допомогою додатку



"YouTube", робота зі SMART-дошкою (презентація нового матеріалу за допомогою додатку Power Point, перегляд ілюстрацій).

- *групова* (ланкова, бригадна, кооперативно-групова, диференційовано-групова). Ця форма роботи є найбільш популярною серед вчителів інклюзивних класів, адже вона дає змогу всім учням співпрацювати та робити особистий вклад до спільної справи. Учні можуть виконувати групові проекти за допомогою різних текстових редакторів, комп'ютерних додатків та смартфонів. Також у вони можуть виконувати домашні завдання у групах он-лайн, наприклад, за допомогою Google Documents.

Окрім загальних форм існують також конкретні форми класно-урочної системи: урок, лекція, екскурсія, практичне заняття, консультація, факультатив, домашнє завдання, залік, екзамен, співбесіда. Усі вище перераховані форми організації навчального процесу дозволяють безперешкодно, а головне ефективно використовувати SMART-технології на уроках в інклюзивному класі, що, у свою чергу, сприяє розвитку інформаційно-цифрової компетентності школярів.

Висновки. На сучасному етапі розвитку інклюзивної освіти та інформаційних технологій в Україні провідними у навчанні іноземної мови є методи, засновані на використанні сучасної комп'ютерної техніки та мережі Інтернет. Тож наш невеликий досвід роботи з інклюзивним класом показав, що використання ІКТ та SMART-технології у навчанні іноземної мови значно мотивує учнів з особливими навчальними потребами та сприяє розвитку їх інформаційно-цифрової компетентності.

Список використаних джерел та літератури

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти: станом на 1 листопада 2018 р. / Верховна Рада України – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF#n9>
2. Концепція нової української школи: станом на 1 листопада 2018 р. / Кабінет міністрів України – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczyia.html>
3. Дмитрук О. П. Використання smart-дошки на уроках англійської мови в початковій школі [Електронний ресурс] / О. П. Дмитрук. – Режим доступу: <http://www.psych.kiev.ua/>
4. Пензай Л. І. Інформаційна компетентність як вагома складова фахової компетентності вчителя / Л. Пензай [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/32355
5. Florian. L. (2010) The concept of inclusive pedagogy. In G. Hallett, & F. Hallett (Eds.), Transforming the role of the SENCO (pp. 61–72). Buckingham: Open University Press.

Коваленко Олена

Міграційні процеси в Україні у контексті транзитивності сучасного глобалізованого цивілізаційного простору

У ситуації наростаючої соціальної транзитивності в сучасному цивілізаційному просторі відбувається зростання обсягів трудової міграції та зміна її якісних характеристик. Якщо у минулому столітті трудова міграція була пов'язана переважно з економічною відсталістю, бідністю населення деяких регіонів планети та з наслідками світових військових конфліктів, то на початку XXI століття зростання трудової міграції співвідноситься також і з переселенням у розвинуті країни світу науковців, представників сфери ІТ-індустрії, менеджерів високого класу та ін. Ці тенденції, з одного боку, мають об'єктивний характер, оскільки пов'язані з процесом якісного перерозподілу трудових ресурсів. Однак, з другого боку, вони засвідчують подальшу деградацію економічно відсталих регіонів світу і ще більше зростання нерівномірності у розвитку різних регіонів планети.

Зростання міграційних процесів в сучасному українському суспільстві пов'язане як з внутрішніми, так і з зовнішньополітичними чинниками. З одного боку, Україна має





специфічні причини трудової міграції, пов'язані з низькою заробітною платою та високим рівнем безробіття, анексією Криму та російською агресією на Сході України. З другого боку, поряд з системним наростанням несприятливих внутрішніх умов, що "виштовхують" мобільних економічно активних громадян за кордон Угода про асоціацію з ЄС (2014) відкрила якісно нові можливості для відпливу працівників з держави. Основними країнами призначення трудових мігрантів з України стали Польща, Російська Федерація, Чеська Республіка та Італія. Саме на них припадає близько 80 % загальних потоків українських трудових мігрантів. Якісно новим чинником активізації трудової міграції з України є вплив на українську економіку суперечливих результатів Industry 4.0. і як наслідок загострення проблеми перерозподілу матеріальних багатств між бідними і багатими громадянами однієї країни та між економічно відсталими і розвинутими державами і регіонами світ-системи.

Масова трудова міграція має неоднозначні і переважно негативні наслідки для України. До негативних наслідків масової трудової міграції з України слід віднести втрату найбільш мобільної молодшої частини населення, окреме проживання членів родини та руйнацію сімейних зв'язків, нелегальну або напівлегальну зайнятість українських трудових мігрантів, роботу у важких, часто шкідливих умовах праці, низьку заробітну плату та малокваліфіковану роботу, незворотні втрати держави внаслідок нерентабельності капіталовкладень у сферу освіти через міграцію працівників в інші країни, пришвидшення процесу старіння нації та наростання дисбалансу на внутрішньому ринку праці, зростання цін на товари і послуги за умови низької купівельної спроможності основної маси населення, недоступність для мігрантів кваліфікованої медичної допомоги у країні прибуття, втрату національної ідентичності мігрантів-українців і загрозу їх асиміляції та ін. До умовно позитивних наслідків масової трудової міграції з України належить зниження тиску на ринок праці та зменшення соціальної напруги в українському суспільстві, зменшення навантаження на сферу соціальної допомоги, можливість підвищення добробуту окремих категорій працівників, здобуття ними нового професійного досвіду, отримання нової мовної практики, набуття досвіду життя в демократичному правовому суспільстві та ін.

Нівеляція негативних наслідків масової трудової міграції є нагальним завданням для українського уряду. Незважаючи на деякі кроки, зроблені українським урядом у 2017 р., підвищення мінімальної заробітної плати до 3200 грн., в Україні досі відсутня системна міграційна політика. Вона має виходити з ідеї, що нівеляція міграційних втрат можлива через комплексне реформування і лібералізацію ведення бізнесу, формування позитивного інвестиційного клімату, створення нових робочих місць з належною оплатою праці, розв'язання житлової проблеми та ін. Водночас міграційна політика має захистити державу від напливу нелегальної міграції з третіх країн та гарантувати легальним українським мігрантам інтеграцію у розвинуті суспільства на правовій основі або сприяти їх поверненню до України. У ситуації наростаючої соціальної транзитивності саме держава й наддержавні інституції мають взяти на себе регламентацію умов в'їзду і перебування іммігрантів на своїй території на підставі національних інтересів і завдань транснаціональної безпеки.

Ковтун Наталія

Дегуманітаризація науки як актуальна соціогуманітарна проблема сучасності

Розвиток світу на початку XXI ст. засвідчив наростання процесів нелінійності і транзитивності в еволюції не лише окремих державних утворень, а й утілюється у загостренні міжцивілізаційних, міжнаціональних, міжетнічних і міжрелігійних конфліктів. Ці тенденції ще більше посилюються під впливом проголошення у 2011 р. четвертої технологічної революції, атрибутивними ознаками якої є роботизація й інтернетизація виробничих потужностей, що з необхідністю зумовить втрату робочих місць сотнями тисяч і мільйонами найманих працівників. У зв'язку з цим значної актуальності набуває дослідження проблеми врівноваження інтересів і потреб великого капіталу та інтересів і потреб мільйонів "лишніх людей".





При цьому в інтелектуальному дискурсі сучасності все більше простежується не стільки розчарування від "стагнації науки та технологій", скільки наростаюча стурбованість тим, що навіть прийдешні науково-технологічні інновації в межах четвертої індустріальної революції не мають перспектив супроводжуватись соціальними інноваціями у напрямку досягнення загального блага і розбудови суспільства соціальної справедливості. У деяких регіонах, як слушно зауважує С. Дацюк, гуманітарна деградація супроводжується архаїзацією (як-от, в Росії чи Ісламському світі) [1].

В інших регіонах (країнах Західної Європи і США, вона є ледь помітною на фоні зміцнення плутократичних режимів. Натомість в охоплених війною регіонах (як-от, Сирія чи Сомалі) проблема дегуманізації наукової сфери не піднімається на фоні масового зубожіння й еміграції населення. При цьому у переважній більшості країн відбувається скорочення обсягів і зниження якості викладання гуманітарних дисциплін, які під егідою "новітніх реформаторів з МВФ" оголошуються не потрібними, адже не здатні забезпечити швидке зростання доданої вартості.

Завищення рівня очікувань від результатів технологічного прогресу у модерному соціокультурному просторі засвідчує і той факт, що більшість футурологічних прогнозів 60-70-х років XX століття про технологічні інновації майбутнього (польоти в космос, освоєння інших планет, винайдення революційних джерел енергії, атомні холодильники й автомобілі та ін.) виявилися на сучасному етапі розвитку нездійсненими. Натомість відбувся радикальний технологічний прорив у системі комунікацій – Інтернеті, соціальних мережах, смартфонах та ін. На думку С. Дацюка, чи не єдиним поясненням цього факту є підсвідоме прагнення людства досягнути не енергетичного достатку, а подолати основне джерело будь-яких воєн – побороти роз'єднаність людства і нерівномірність доступу до інформації. Відтак радикальний прорив у розвитку телекомунікацій стався тому, що людство підсвідомо прагнуло порозумітися і об'єднатися [1]. Подібна інформаційна консолідація стала закономірним продовженням універсалістських тенденцій у консолідації людської цивілізації в економічній, політичній, культурній та релігійній площинах. Щоправда становлення глобального інформаційного простору може мати й деструктивні наслідки, пов'язані зі стрімким поширенням неправдивої, оманливої і пропагандистської інформації.

Поглиблення процесів дегуманізації і дегуманітаризації сучасного світу зумовлюється різними типами чинників. До найголовніших з них С. Дацюк відносить наступні: по-перше, науково-технологічні інновації значно більш корпоратизовані, віддалені від держави і від громади, а відтак більш ресурсно забезпечені; по-друге науково-технологічні інновації продукуються стараннями вузького кола вчених та інженерів і мають швидкі очевидні результати у формі технологій, що підвищують якість життя, натомість соціальні технології завжди мають віддалені результати, які важко сприймаються в суспільстві через неочевидну корисність та потрібність; по-третє, більшість гуманітаріїв зазвичай заангажовані через пропаганду та участь у політичних проектах, іншими словами соціально корумповані; по-четверте, громада погано розуміється в науці й технологіях, а щодо гуманітарних питань завжди існує стійка суспільна думка, набір соціальних шаблонів, упереджень і міфів; по-п'яте, гуманітарії-новатори завжди маргінальні – їм не дають лабораторій та інвестицій, як представникам природничих дисциплін чи інженерам-технологам; по-шосте, у нових концепціях гуманітаріїв-новаторів правлячі класи бачать зазвичай потенційну загрозу існуючому соціальному режиму [1]. Хоча в умовах постіндустріалізму реальну загрозу становлять саме наукові відкриття у сфері технічних і природничих дисциплін, які без відповідного гуманітарного супроводу здатні за хвилини знищити людство.

Погоджуючись у значній мірі з міркуваннями філософа, зауважимо, що існують більш фундаментальні причини деградації гуманітарної сфери у сучасному соціокультурному просторі. Будь-які гуманітарні соціальні інновації можуть дати результат лише у перспективі. Відтак, безпідставними є надії на розвиток цього сектору через приватний капітал, зорієнтований на отримання швидкого прибутку. Натомість джерелом і рушійною силою розвитку гуманітарної складової освіти і науки має бути громадянське суспільство, яке має спонукати державу і наддержавні загальноцивілізаційні інституції до тяглої





цілеспрямованої гуманітарної політики. Слід враховувати й те, держава нерідко постає як сила, яка спотворює розвиток гуманітарної сфери. Такі тенденції властиві для авторитарних і тоталітарних режимів, зорієнтованих на продукування і поширення у гуманітарній сфері зразків пропаганди.

Однак, навіть демократичні режими у країнах зі слабким громадянським суспільством нерідко зовсім не зацікавлені у розвитку гуманітарної сфери, адже малоосвічене населення з більшою ефективністю піддається соціальному контролю та маніпуляціям [2]. Представники владних еліт у таких країнах добре усвідомлюють, що зростання рівня гуманітарної освіти населення з необхідністю підвищує й рівень вимогливості громадянського суспільства щодо якості й ефективності діяльності державних інституцій.

Підсумовуючи, зауважимо, що під впливом занепаду саме гуманістичних ціннісних орієнтацій людська цивілізація зіштовхнулася з серйозною загрозою дезінтеграції в економічній, політичній, соціальній та релігійній сферах буттєвості. Подолання кризових явищ неможливе без концентрації загальноцивілізаційної волі на впровадженні цілого комплексу заходів. До них належить, насамперед, необхідність регулювання на державному і наддержавному рівнях переходу від вуглеводневого типу економіки до відновлюваних джерел енергії, що дало б можливість адаптуватись до нових економічних реалій країнам, в яких сформувались моноекономіки сировинного характеру.

Водночас у зв'язку з переведенням багатьох виробництв у країни "третього світу" має зростати роль держави у розвитку сфери обслуговування та створенні інфраструктурних проектів, які б забезпечили робочими місцями сотні тисяч робітників, звільнених внаслідок роботизації виробництва. У суспільно-політичній й світоглядній сферах розвитку суспільства має відбуватись впровадження принципу солідарної відповідальності за стан розвитку держави між місцевими політичними елітами і суб'єктами міжнародної політики.

Список використаних джерел і літератури

1. Дацюк С. Проблемні ситуації людського розвитку. – Електронний ресурс. Режим доступу: <http://uainfo.org/blognews/1485860321-datsyuk-problemni-situatsiyi-lyudskogo-rozvitku.html>

2. Ковтун Н. М. Криза світоглядно-ціннісних орієнтацій в ситуації транзитивності постіндустріального суспільства // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – Житомир, 2017. – Випуск № 1 (87). – С. 32 – 36.

Козловець Микола

Ідентичність людини в реаліях глобалізованого світу

Динамічний розвиток сучасного світу, глобалізація усіх сфер суспільного буття і трансформація соціокультурного простору, революція в інформаційно-комунікаційних технологіях кардинально змінюють базові інфраструктури життя людей, засвідчують виникнення соціуму нової якості, що ставить завдання переосмислити цінності, смисли і перспективи подальшого існування особистості. Відомий німецький соціолог У. Бек зазначає, що "у добу глобалізації власне життя більше не є осілим і пов'язаним з певним місцем. ... це транснаціональне життя, яке протікає поверх бар'єрів" [цит. за: 1, с. 96]. Життя індивіда, за ним, набуває мультилокальну транснаціональність, що означає вихід людини за межі певної національності й території і фактично – глобалізацію біографії. Отже, ідентичність сучасної людини не є однорідною, вона постає фрагментованою, розірваною в самій собі, тобто гетерогенною, множинною. Ідентичність кожного будується на "межі", в просторі "поза межами" гомогенної культури, залежить від її конструкції "Іншим".

Поняття "множинної ідентифікації" базується на інтерпретативному, дискурсивно-конструктивістському розумінні соціальної реальності, в якій люди живуть, діють та усвідомлюють соціум і власну суспільну природу. Вони належать до багатьох соціальних страт, груп і спільнот, різноманітних за своєю спрямованістю та змістом діяльності, реальних





і уявних, до яких відчують близькість, довіру та солідарність, з якими себе ототожнюють на раціональному, емоційному та поведінковому рівнях, демонструючи до них свою локальність та прив'язаність. Відтак кожний відчуває та усвідомлює множинний характер своїх колективних ідентифікацій, які своєрідним способом актуалізуються в різних структурних і соціокультурних контекстах, зазнають викликів і дискурсів, виявляють себе з різним рівнем тривкості, сталості та валентності[2, с. 76-77].

Залежно від рівнів взаємодії індивідів зі структурами, двома і більше спільнотами людей, західні дослідники Р. Герман і М. Бревер виокремлюють кілька можливих варіантів концептуалізації множинної ідентичності: а) *повністю відокремлені* – виникають у випадку відсутності будь-якого перетинання членства в двох групах або спільнотах людей, до яких належить індивід; б) *наскрізній ідентичності*, або такі, що перетинаються – виникають тоді, коли представники певної групи одночасно ідентифікують себе з членами іншої групи чи спільноти людей; в) *взаємодоповнюючі ідентичності* – нагадують концентричні кола, в яких ідентичність меншого масштабу входить у структуру ідентичності більшого масштабу, стаючи її інтегральною складовою. Хоча така модель множинної ідентичності частково набуває рис ієрархічної структури, де виокремлюються центр і периферія ідентифікаційних об'єктів, однак не відбувається повного "розчинення" чи "підпорядкування" меншого ідентитету більшому; г) *переплетена, або змішана ідентичність* на кшталт "мармурового кексу", відрізняється від попереднього варіанту тим, що в ній вкрай важко, якщо взагалі можливо, відокремити різні компоненти ідентичності – настільки вони сплетені в єдине ціле[3, р. 8-10].

Багатоаспектність соціального, політичного, етичного, культурно-антропологічного та гендерного вимірів кожної людини розкривається через різні форми її належності (соціальної, політичної, культурної, гендерної тощо) та забезпечення соціальних, політичних, громадянських, культурних потреб інших індивідів. Саме на цій основі виявляються різні способи як вилучення, так і залучення індивіда. Особа, яка випадає з будь-яких форм соціальних, політичних, культурних зв'язків, фактично маргіналізується.

Маргінальність, маргінальні процеси, маргінальна особистість – явища, які сьогодні стали частиною суспільного та індивідуального життя. Практична відсутність наукових розвідок взаємозв'язку маргінальності та ідентичності, з одного боку, не обтяжує дослідження усталеними стереотипами щодо ідентичності маргіналів та відкриває широкий простір для наукової імпровізації, а з другого, – створює певні труднощі як змістовного характеру, так й у вимірі дефініцій. Маргінальний індивід – поняття, яке фіксує суспільний статус індивіда, котрий перебуває на зламі соціокультурних стандартів або поза ними й своєю життєдіяльністю та внутрішньою структурою людських сил відображає особливості кожного з них, не належачи повністю до жодного. Як вираження специфічних відносин з існуючою соціокультурною дійсністю, одна зі сторін життєдіяльності людини, маргінальність не виникає поза різким реальним чи надуманим зіткненням з оточуючим світом, а передбачає розрив традиційних зв'язків і створення свого власного, зовсім іншого світу. Відповідно, становлення національної ідентичності в сучасних трансформаційних умовах відбувається через складний процес політичної, соціальної та культурної маргіналізації.

На відміну від усталеного розуміння, маргіналами в соціокультурному відношенні є люди, які не затребувані певною формою життєустрою (мікросоціальною або приватною), почуваються чужими на "цьому святі життя" й тому шукають своє щастя на інших дорогах. Людина-маргінал при цьому аж ніяк не винна у власній етнічній чи психосоціальній невизначеностях, вона шукає свою нішу в тих соціально-економічних і культурних умовах, що її в принципі не влаштовують. Маргінали є явні та імпліцитні, тобто затаєні. Якщо перші, відвертіші перед собою, платять за свою маргінальність відсутністю соціального комфорту (соціального статусу, визнання, влаштованості тощо), то другі – відсутністю щастя як такого на тлі об'єктивного добробуту. Адаптивні риси в останніх перемагають більш сміливе бажання жити своїм життям. Насамкінець, саме відверті явні маргінали стають сигналом необхідності коригування тих чи інших процесів соціального життя[4, с. 297-298].





Своєрідним різновидом маргінальності є космополітизм, світовідношення, у якому потреба в етнічній ідентичності немовби зникає взагалі, а натомість маніфестується інша, позаетнічна спільнота як опозиція першій. Такі люди орієнтуються на так звані загальнолюдські цінності, вважаючи етнічність ознакою світоглядної провінційності [4, с. 298].

Недостатність осмислення того, що відбувається у сучасному світі, відсутність належних теоретичних рефлексій щодо власний дій змушують людину жити в умовах одномоментності та нав'язаних їй установок, зазвичай відмовляючись від можливості здійснити власний вибір. Слід також наголосити на одночасній участі у формуванні ідентичнісних структур маргіналів як раціональних, так й ірраціональних факторів, що закладає у процеси ідентифікації конфліктний потенціал. Адже, за умов одночасного впливу на створення ідентичнісних структур як несвідомих, так і соціальних чинників, маргінали завжди поставлені перед екзистенційним вибором: слідувати власним інстинктивним потребам, сформованим на несвідомому рівні, або раціонально діяти всупереч ним, адекватно відповідаючи на потужний вплив соціального середовища. Маргінальний стан може продукувати нетривіальні форми інтелектуальної і художньої творчості.

Зазначимо й таке: у мінливому світі важко визначити, які суб'єкти соціальні груп перебувають у маргінальному стані, а які у нормативно-сталому; в якому смислі вони не є маргіналами, і в яких формах проявляється їх міжстатусний чи межовий стан. Адже у цьому стані вже не існує чіткої межі спільнот, соціальних груп, їх норм і цінностей. Суспільство розглядається як маргіналізоване в цілому. Означені зміни вносять свої корективи у соціокультурні процеси, спосіб думок, поглядів, цінностей людей. Багатство форм культурного життя плюс їх вільний вибір нерідко змінює становище індивіда в суспільстві як елемента цілісної системи і призводить до його культурної дезінтеграції, ідентифікаційного хаосу.

Список використаних джерел та літератури

1. Преображенская Н. М. Миграция в условиях глобализации : социально-философские аспекты : дисс. на соискание ученой степени канд. филос. наук : 09.00.11 / Преображенская Надежда Михайловна. – М., 2007. – 190 с.
2. Коржов Г. Теоретичні контрверзи в інтерпретації подвійної ідентичності / Геннадій Коржов // Соціологія : теорія, методи, маркетинг. – 2017. – № 3. – С. 74–88.
3. Herrmann R. Identities and Institutions: Becoming European in the EU / R. Herrmann, M. Brewer // Transnational Identities : Becoming European in the UE. – Lanham, Md. : Rowman and Littlefield, 2004. – P. 1–22.
4. Степико М. Українська ідентичність : феномен і засади формування : монографія / М. Т. Степико. – К. : НІСД, 2011. – 336 с.

Котвіцька Анна

Історія золотого перерізу

У сучасному світі гостро постає питання правдивості і правильності введення тих чи інших фактів до нашого кругозору, використання їх у повсякденному житті, роздумів над ними. Тому саме ознайомлення і осмислення явищ, які нас оточують допомагають знайти істину.

Мета статті – ознайомити з історичними аспектами виникнення та існування золотого перерізу, осмислити важливість даного феномену.

Прийнято вважати, що поняття про золотий переріз ввів у науковий обіг давньогрецький філософ і математик Піфагор. Є припущення, що Піфагор свої знання про золотий переріз запозичив у єгиптян і вавилонян.

І дійсно, пропорції піраміди Хеопса, храмів, барельєфів, предметів побуту та прикрас із гробниці Тутанхамона свідчать про те, що єгипетські майстри користувалися співвідношеннями золотого перерізу при їх створенні. Французький архітектор Ле Корбюзьє знайшов, що у рельєфі з храму фараона Абідосі і у рельєфі, що зображує фараона Рамзеса,





пропорції фігур відповідають величинам золотого перерізу. Зодчий Хесира, зображений на рельєфі дерев'яної дошки з гробниці його імені, тримає в руках вимірні інструменти, в яких зафіксовані пропорції золотого перерізу. Плита фараона Нармера, побудована в пропорціях золотого поділу [2, с. 26].

Платон також знав про золотий переріз. Його діалог "Тімей" присвячений математичним і естетичним поглядам школи Піфагора і, зокрема, питанням золотого перерізу. Фасад давньогрецького храму Парфенону не обійшовся без "золотого перерізу". При його розкопках виявлені циркулі, якими користувалися архітектори і скульптори античного світу. У помпейському циркулі (музей у Неаполі) також закладені пропорції золотого перерізу.

Вперше про золотий переріз згадується у творі "Начала" Евкліда, у другій книзі якого, автором показується геометрична побудова золотого перерізу. Наступниками Евкліда, які займалися даним питанням були Гіпсикл (II ст. до н.е.), Папп (III ст. н.е.) та інші. Ще одним представником був Полікнет (давньогрецький скульптор та теоретик мистецтва) у своєму трактаті "Канон" хотів встановити закони пропорціональності людського тіла, які він втілював у статуї "Доріфор" – юнак зі списом, яку він виліпив в чітко дотриманих пропорціях з використанням числа φ .

Середньовічна Європа познайомилася із золотим перерізом завдяки арабським перекладам "Начал". Дж. Кампано з Наварри зробив даний переклад і додав деякі коментарі. Важливим є те, що секрети золотого перерізу були відомі лише окремому колу людей.

Прямо пропорційно історія золотого перерізу зачепила відомого італійського математика Леонардо із Пізи, більш відомого під ім'ям Фібоначчі. Його батько був торговцем і тому Леонардо багато подорожував. На Сході він познайомився з арабською системою цифр, у результаті він проаналізував, описав і познайомив із нею європейську спільноту в своїй відомій книзі "Liber Abaci" ("Книга рахунку" 1202 р.). У цій праці було зібрано всі відомі в той момент задачі, в одній із яких йшлося: "Скільки пар кроликів за один рік від однієї пари народиться?" Роздумуючи над цим питанням він вибудував ряд цифр за такою схемою:

місяці	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	І т.д.
Пари кроликів	0	1	1	2	3	5	8	13	21	34	55	89	144	І т.д.

Ряд цифр 0, 1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34, 55 тощо, став відомим в науці як ряд Фібоначчі. Можна побачити, що кожен член починаючи з третього дорівнює сумі двох попередніх, а відношення чисел все більше наближається до відношення золотого перерізу. Наприклад: $13:21 \approx 0,619$; $21:34 \approx 0,6176$; $34:55 \approx 0,6182$; $55:89 \approx 0,6179$.

Епоха Відродження знаменувала собою новий етап у використанні та поясненні золотого перерізу серед учених і художників. Видатний італійський вчений та художник Леонардо да Вінчі, звернув увагу на те, що в італійських художників великий досвід, але відчувався брак знань, тому він почав писати книгу з геометрії, але в цей час з'явилася книга ченця Луки Пачолі, і Леонардо залишив свій задум. Лука Пачолі був справжнім світилом та великим математиком Італії в період між Фібоначчі і Галілеєм. Він розумів, що значення науки для мистецтва було величезним. У 1496 році на запрошення герцога Моро він приїхав у Мілан, де читав лекції з математики. У Мілані при дворі Моро у той час працював і Леонардо да Вінчі. Через деякий час вони стали друзями.

У 1509 р. у Венеції була видана книга Луки Пачолі "Божественна пропорція" з блискуче виконаними ілюстраціями, через що і вважають, що їх зробив Леонардо да Вінчі. Книга була захоплюючим гімном золотої пропорції. Серед багатьох переваг золотої пропорції чернець Лука Пачолі не забув назвати і її "божественну суть" як вираження божественної триєдності: Бог-син, Бог-батько і Бог-дух святий. На золоту пропорцію було накинута містичний покрив.





Леонардо да Вінчі багато уваги приділяв вивченню золотого перерізу. Він робив перерізи стереометричного тіла, утвореного правильними п'ятикутниками, і щоразу отримував прямокутники з відношеннями сторін у золотому поділі. Тому він дав цьому поділу назву золотий переріз. Так ця назва і збереглася до наших днів [2, с. 28].

Особливу увагу золотому перерізу приділяв і Альбрехт Дюрер. Він робить нариси до першого варіанта трактату про пропорції. Дюрер пише: "...Необхідно, щоб той, хто щонебудь вміє, навчив цього інших, які цього потребують. Це я і намагаюся зробити" [1, с. 37]. Альбрехт Дюрер по частинам розробляв теорію пропорцій людського тіла. Особливе місце у своїй системі співвідношень Дюрер відводив золотому перерізу. Зріст людини ділиться в золотих пропорціях лінією пояса, а також лінією, проведеною через кінчики середніх пальців опущених рук, нижня частина обличчя – устами тощо. Відомий пропорційний циркуль Дюрера.

Після століть затишшя знову було "відкрито" золотий переріз аж в середині XIX століття. У 1855 р. свою працю "Естетичні дослідження" опублікував німецький дослідник золотого перерізу професор Альберт Цейзинг. Він зробив глобальний прорив оголосивши пропорцію золотого перерізу універсальною для всіх явищ природи і мистецтва. Він виконав майже неможливу роботу вимірявши близько двох тисяч людських тіл і дійшов до висновку, що золотий переріз виражає середній статистичний закон. Цейзинг перевіряв свою теорію на грецьких статуях (розібрав пропорції літа Аполлона). До предметів, які він проаналізував потрапили грецькі вазы, рослини, тварини, птахи, архітектурні пам'ятки та навіть пташині яйця.

З історії золотого перерізу можна побачити, що це був не легкий і тернистий шлях до Олімпу для знаходження ідеальної форми та пропорції, для аналізу та узагальнення. Але наскільки багато зробили вчені, філософи, ченці та люди творчості задля відшукування таємниць природи та життя. Саме так на світ і з'явився так званий "золотий" переріз.

Список використаних джерел та літератури

1. Дюрер А. Дневники, письма, трактаты. – Т.2. / А. Дюрер; [пер. с нем. Ц. Г. Нессельштраус]. – Л.; М. : "Искусство", 1957. – 255 с.
2. Ковалев Ф. В. Золотое сечение в живописи: учеб. Пособие / Ф. В. Ковалев. – К. : Выща школа, 1989. – 143 с.
3. Михайленко В. Е. Природа – геометрия – архитектура / В. Е. Михайленко, А. В. Кашенко – К.: "Будівельник", 1981. – 184 с.
4. Золотий переріз [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: https://knowledge.allbest.ru/mathematics/3c0a65635a3ac69b4d53a89421216d37_0.html.

Крилова Світлана

Феномен партнерської сім'ї як андрогінної сім'ї в сучасному світі

Відносини між статями припускають найбільшу ступінь людської інтимності саме тому, що в сім'ї, яка виникає в результаті партнерських відносин, відбувається народження і розвиток людського життя. Практично кожна проблема, що постає у відносинах чоловіка і жінки, батьків і дітей, торкається проблеми краси відносин у суспільстві в цілому, її найпотаємніших глибин, а відтак має глибинне соціальне значення.

Це дозволяє по-новому подивитися на таку форму людської цілісності, як сім'я, що є специфічне соціальне буття людини, де відбувається матеріальне, духовне і душевне з'єднання чоловічого і жіночого, народження і виховання нового життя. Сенс сім'ї – не просто в фізичному породженні нової людини, але й в особистісному єднанні людей за законами зовнішньої та внутрішньої, моральної краси.

Відповідно до філософії статі та сім'ї, заснованої на методологічній основі соціальної метаантропології та андрогін-аналізу, можливі три моделі сім'ї. Дві з них згубні для внутрішньої природи сучасної людини і, відповідно, для гендерного партнерства, а одна є плідною.





Мова йде про 1) авторитарну (домінантну або патріархальну), 2) відчужену і 3) партнерську (андрогінну) моделі сім'ї [1].

В авторитарній сім'ї відбувається придушення особистісного начала членів сім'ї тим з них, хто домінує фізично, психологічно чи фінансово; на цій основі формується становлення авторитарних відносин, що несвідомо переносяться на більш широкий соціальний контекст.

Відчужена сім'я означає автономізацію і взаємне відокремлення членів сім'ї, що призводить до вгасання особливої атмосфери небайдужості і душевного тепла, які вирізняють сім'ю серед усіх інших проявів людського буття. Саме в такій сім'ї особливо очевидно виявляється феномен "самотності удвох". Людина, що була вихована у відчуженій сім'ї, вже в дитинстві переживає ідею абсурдності власного існування, а тому в якості компенсації прагне увійти в соціальні групи й об'єднання, засновані на фанатичному служінні тій чи іншій ідеї.

У партнерській сім'ї як андрогінній сім'ї атмосфера турботи, душевності і любові не суперечить свободі; це приводить до партнерських відносин і сприяє розвитку особистісного начала, що актуалізує членів такої сім'ї на знаходження єдності свободи і любові. Саме партнерська сім'я має ту міру цілісності, яка дозволяє назвати її *андрогінною сім'єю*, і саме така сім'я стає і *передумовою*, і *першоелементом* дійсного соціального партнерства у суспільстві.

Ми робимо наголос на партнерській сім'ї як андрогінній сім'ї саме тому, що останнім часом в західному світі розвивається такий різновид партнерської сім'ї, як *одностатева сім'я*. Не претендуючи на однозначну оцінку цього феномену, хотілося б зазначити, що подібна сім'я не виконує свого головного призначення – *не продовжує життя*, а тому партнерська сім'я, як андрогінна – заснована на відносинах чоловіка та жінки – видається більш плідотною і для особистості, і для суспільства. В ній комунікативний андрогінізм досягає свого актуального максимуму, впливаючи на комунікативні процеси і цілісність більш широкого соціального організму.

Партнерську сім'ю як андрогінну можна визначити ще й як відносини чоловіка і жінки, в яких з'являється свідома відповідальність одне за одного і спільне майбутнє. Але в будь-якій партнерській сім'ї все ж таки є проблема сумісності і пов'язані з нею колізії. Що ж заважає і що сприяє сумісності в подружньому житті – за умови, що шлюб виник у результаті щирого взаємного тяжіння, а не з розрахунку? Напевно, повинні бути спільні цінності і цілі, інакше будь-які раціональні зусилля з метою збереження шлюбу принесуть лише страждання. Якщо одна людина в стані свободи переживає тугу, що штовхає її до пізнання і творчості, а інша – нудьгу, що змушує шукати нескінченні розваги, вони ніколи не будуть сумісні, яку б пристрасть не відчували одне до одного.

Отже, якщо чоловік та жінка налаштовані на пізнання і творчість, спільність цінностей зробить їх сумісними. Це і буде спів творча, андрогінна цілісність людей у сім'ї.

Список використаних джерел та літератури

1. Хамитов Н., Крылова С. Этика: путь к красоте отношений. Курс лекций / Н. Хамитов, С. Крылова. – К.: КНТ, Центр учебной литературы, 2007. – 256 с.

Криницька Наталія

Модифікація жанрової канви детективу в романі Євгенії Кононенко "Імітація"

Швидкі зміни в суспільстві, постійний рух до інновацій, зміна вподобань, які відповідають часу, свобода слова, вплив культури й літератури Заходуспровокували появу в українському культурному просторі виникнення жанру детектива. У цьому контексті знаковим вважаємо вихід у світ детективу "Імітація" Є. Кононенко. Твір уже з перших сторінок вразив свіжістю мислення, а використання сатири, іронії, дотепу, гострослів'я, що пронизують детективний сюжет, викликало жваве обговорення проблем, пов'язаних з визначенням жанру твору. Роман "Імітація" Є. Кононенко став предметом дослідження цілої низки науковців. Зокрема проблемами дефініції жанру займалися О. Брайко, який розглядав





"Імітацію" як "... версію соціально-заангажованого, громадсько-звинувачувального детективу" [1, с. 49], О. Соловей – як "... правдивий детектив, в якому збережені всі ознаки жанру" [4, с. 60].

У рецензії "Дзеркало доби імітацій" М. Стріха [5], визначаючи жанрову специфіку роману, підкреслив, що детективом твір можна назвати лише формально, але насправді не все лежить на поверхні, потрібно відчутти глибший смисл. Натомість Т. Гундорова [2] вважала роман практично відголоском реальності імітацій, котрий має щось спільне з детективом, трилером, кіносценарієм та іронічно-саркастичним нарисом і зупиняється на розумінні роману як імітації усіх вищеназваних жанрів. Складається враження, що історія загадкової смерті провідної співробітниці американської доброчинної організації, мистецтвознавця Мар'яни та розслідування – це мереживна канва, крізь яку проривається проблема соціального занепаду України через показ життя і діяльності еліти. Певні суперечностей означенні жанру твору та різні погляди критиків спонукають до його детальнішого аналізу.

Детективна фабула побудована на історії загибелі під колесами товарняка 37-річної красуні Мар'яни Хрипович. Є всі підстави вважати, що стався нещасний випадок, бо ознак пограбування не видно, а в темряві дівчина могла не помітити пошкодженого краю платформи й впасти. Проте троє її знайомих не вірять у таку випадковість. За законами жанру [3], в центрі подій має перебувати детектив (нишпорка), який знаходить докази, звертає увагу на деталі і, врешті, приводить до розв'язки. Проте в «Імітації» цю роль виконують Олександр Риженко, Олександр Чеканчук і Лариса Лавриненко, кожен з яких починає вести своє розслідування, результатами якого ділиться з іншими, а читач відкриває для себе нові грані життя героїні. Це швидше аматорські пошуки правди, які зводяться до відтворення шляху останніх днів покійниці, ніж чіткий ланцюг послідовних дій, що веде до розв'язки.

Розгадка таємничого вбивства виявлена, наче випадково, якимось ненав'язливо, в момент цілковитої зневіри, що також дисонує з заявленим жанром: "злочин розкривався дедуктивним шляхом, а не випадковістю" [3]. Не характерним для детективу є й інтерес до почуттів і психологічних станів героїв. Проте Є. Кононенко смачно приправляє детективну лінію внутрішніми почуттями героїв, що пов'язані не з таємницею вбивства, а з трагедією людини як такої. Поруч з новими версіями й новинами з життя небіжчиці, які подаються, ніби вкраплення, авторка наголошує на трагічному існуванні міст України, які поглинуті чорним покривалом бідності, голоду та хвороб. А також показує імітацію "благодійної" діяльності фонду, представлену образом Роджера Біста, робота, в якого все сплановано й заздалегідь розписано. Однак автор ставить під сумнів рецепт їх "щасливого", економічно процвітаючого життя і «не рекомендує» наміреним з них приклад.

У творі значна увага приділена постаті загиблої. Мова йде про "нову" жінку, неоромантичного героя, яка була одружена, народила дитину, певний час працювала за кордоном. Феміністичні аспекти підкреслюються не лише життєвими кредо, але й суто буденним їх виявом, як, скажімо, облаштування помешкання. Важливою рисою жанру є увага до деталей, а також точні вказівки днів (18 листопада), часу (21.15) та місця, де відбувається дія (Вулиця Над'ярна, 6). Проте ця конкретика суто фактична, важливіші люди, їх проблеми і характери, пов'язані з цими деталями.

У жанрі детективу недоцільними є "... довгі описи, ліричні відступи, побічні теми" [3], однак у романі Є. Кононенко наскрізними є проблеми, прямо не пов'язані з вбивством: проблеми митця і мистецтва, митця і приземленого світу, таланту, животіння українського села та його мешканців, відносин України та її "західних сусідів", бідності тощо. Є. Кононенко переконує, що і провінція, і столиця були нищівними для розвитку індивіда. Зневіра й бідність провінції губила таланти, тоді як столиця лише багато обіцяла. Важливою стильовою ознакою роману "Імітація" є взаємозближення мистецтв, зокрема музики, живопису й літератури. Великого значення Є. Кононенко надає й осмисленню живописних картин, їх кольоровій символіці та протиставленні фотознімкам. Трагізм ситуації в тому, що пошуки справжнього таланту, справа всього Мар'яниного життя, стали причиною її смерті, а імітація мистецтва й жага до збагачення – її вбивцею.





Таким чином, вважаємо доцільним означити жанр твору як синтез есею та соціального роману-дослідження з рисами «громадсько-звинувачувального детективу», який на основі детективного сюжету показав гострі проблеми соціального становища українців. Вибравши суб'єктом бачення інтелігенцію, завдання яких творити майбутнє нації, показав згубний вплив допомоги Європи та відобразив життя як набір імітацій, що стали епідемією, вбивцею не окремого індивіда, а цілого людства. Тоді як гострий, чітко вмонтований сюжет, використання художніх деталей та постмодерної техніки сприяв легкому, ненав'язливому читанню й глибокому осмисленню.

Список використаних джерел та літератури

1. Брайко О. Екзистенційні проблеми крізь призму детективного жанру (романи Є. Кононенко) / О. Брайко // СІЧ. – 2003. – № 2. – С. 48 – 57.
2. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека. Український літературний постмодерн : монографія. – 2-ге вид., виправл. і доп. / Т. Гундорова. – К. : Критика, 2013. – 344 с.
3. Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури XIX – поч. XX ст. [Електронний ресурс] / Г. Й. Давиденко, О. М. Чайка. – Режим доступу: https://pidruchniki.com/18531207/literatura/detektivna_literatura_edgar_po_artur_konan-doyl
4. Соловей О. Романи Євгенії Кононенко: бестселери для "елітаріїв"? / О. Соловей // СІЧ. – 2003. – № 2. – С. 58 – 60.
5. Стріха М. Портрет покоління на тлі втрачених стін (Євгенія Кононенко. Колосальний сюжет) / М. Стріха // Критика. – 1998. – № 6. – С. 49 – 54.

Кузьменко Раїса

Проблема толерантності в контексті спільно дії

Людство вступило в третє тисячоліття, суспільство досягло нового вищого витка свого спірального розвитку, що привело до великих прогресивних змін в усіх сферах життя людини, і особливо технічній.

Інформаційні технології досягли небувалих результатів. Людина опинилась в єдиному глобальному інформаційному просторі, в якому немає кордонів. Це спростило доступ до інформації, можливості кожного в її одержанні. У людини є свобода в її виборі. Але вона, маючи такі досягнення, не стала щасливішою, а навпаки віддалилася від Інших.

Вона розриває духовний зв'язок через відсутність взаємодії, присвячуючи більшість свого часу спілкуванню з технікою, а не з людиною. Втрачає можливість бачити та розуміти одна одну. Людина стала вільною в виборі, але завойовуючи цю свободу, вона тікає від неї, втрачаючи істину буття. Тут доречно навести цитату М. Бердяєва стосовно свободи та істини. Філософ вказує, що достоїнство людини і достоїнство її віри полягає в "визнанні двох свобод: свободи добра і зла і свободи в добрі, свободи в виборі Істини і свободи в Істині" [1, с.45]. Як не прикро, але людина не може знайти цю істину в виборі. Вчений додає: "Людина залишається найменш вільна в тому, що пов'язано з її "свободою волі" [2, с. 34]. Вона втрачає таку, надану тільки людині можливість взаємодії один з одним, як живе спілкування.

Дуже доречну думку з цього приводу висловив відомий вчений Ю. Шрейдер: "Найстрашніша з катастроф, що нам загрожує, це не так атомна, теплова і тому подібні варіанти фізичного знищення людства (а можливо, і всього живого) на Землі, як антропологічна – знищення людського в людині" [3, с. 26]. Людство почало втрачати такі притаманні йому якості, як душевність та духовний зв'язок з Іншим. Саме зараз постає необхідність в актуалізації такого феномену як толерантність, в основі якого лежать так необхідні нам, особливо зараз, людські якості: відвертість, душевність та вміння розуміти Іншого.

Польський вчений Здислав Пиш, говорячи про толерантність як невід'ємну складову успішної взаємодії з Іншим, підкреслює, що в відносинах між людьми головне є розуміння. Він вказує, що: "Немає потреби доводити, наскільки важливо, щоб стверджувались





відношення розуміння, терпимості між тими, у кого різні погляди на проблеми світобудови і буття" [4, с. 58].

Людини без Іншого, без взаємодії з Іншим бути не може. Все, що відбувається в навколишньому світі, як позитивного, так і негативного, – є результатом взаємної дії Людини. Вона весь час потребує контакту: вдома з членами своєї родини, на роботі з колегами, підлеглими чи керівництвом, на навчанні з викладачами, на відпочинку з друзями. Людина, як зауважував Аристотель, є соціальною, вона потребує зв'язку з Іншим. Вона народжується, росте, розвивається в суспільстві. Поза стосунками з Іншим її не існує.

Виникає необхідність дати визначення таких понять як "спільнодія", та "співтворчість". На нашу думку, спільнодія – це обмін інформацією, поглядами, думками, досвідом в процесі досягнення поставленої спільної мети. Співтворчість – це вища ступінь взаємодії людини з Іншим в бутті на основі поєднання креативних здібностей. Ці два поняття показують аспект об'єднання зусиль на толерантній основі в прагненні до спільного результату, до поставленої мети. Далі розглянемо, як можна застосувати феномен толерантності до концептів спільнодії та співтворчості.

Людина в співтворчості натхненна та спрямована на добру справу, вона не переживає екзистенціального вакууму. Вона наповнює себе позитивом або негативом. Спільнодія має аспекти, один з яких є позитивним, і який породжується толерантністю. Саме толерантність дає можливість бути спільнодії, що в свою чергу веде до співтворчості, найвищого рівня взаємодії з Іншим.

Толерантність в суспільстві надає можливість розкривати себе через Іншого. Співпрацюючи з Іншим, вона націлена на створення нового, вражаючого та надихаючого. І якою мірою буде проявлена толерантність в спільнодії людей, так і буде досягнутий успіх. Відомий польський вчений М. Козакевич, говорячи про толерантність як погодження, яке є головною умовою співробітництва та єдності цілей, підкреслює: "Терпимість – умова співробітництва" [5, с. 57]. Толерантний шлях до Ти – це єдиний шлях до пізнання, взаємодії та співтворчості з Іншим, завдяки якому розкривається Я та Інший.

Відомий єврейський філософ М. Бубер писав: "Ти зустрічаєшся мені в милості – через пошуки його не знайти. Але те, що я проявляю до нього засадниче слово, становить вчинок мого єства, мій істотний вчинок. Ти зустрічається мені. Але я вступаю у безпосередній стосунок до нього. Отже, стосунок означає бути обраним і обирати, терпіти і діяти в одному" [6, с. 37].

Від того, наскільки людина буде толерантною до Іншого і чи зможе розуміти, поважати, підтримувати й навчитися один у одного, буде залежати майбутня співпраця та співтворчість. Для людини в майбутньому у спільнодії головне зберегти толерантні відносини, які б базувалися на щирій повазі до Іншого як до істоти Homo Sapiens та її поглядів. Толерантність з її безмежним потенціалом, небайдужістю, позитивними намірами, доброзичливим ставленням приведуть людство до спільнодії, співтворчості та єдності в світі. Толерантність в відносинах має стати альтернативою всієї взаємодії для людини майбутнього.

Список використаних джерел та літератури

1. Бердяев Н. А. Философия творчества, культуры и искусства / Н. А. Бердяев в 2-х т. – Т. 2. – М.: Искусство, 1994. – 510 с.
2. Бердяев Н. А. О назначении человека / Н. А. Бердяев. – М.: Республика, 1993. – 384с.
3. Шрейдер Ю. Равенство. Сходство. Порядок / Ю. Шрейдер. – М.: Наука, 1971. – 256с.
4. Пиш Здислав. Высшая форма терпимости – единство действий / Здислав Пиш // Наука и религия. – 1988. – № 2. – 64 с.
5. Козакевич М. Терпимость – условие сотрудничества / М. Козакевич // Наука и религия. – 1988. – № 2. – 64 с.
6. Мартін Бубер. Я і ти. Шлях людини за хасидським вченням / Бубер Мартін. – К.: "Дух і література", 2012. – 272 с.
7. Хамитов Н. Толерантность / Н. Хамитов, С. Крылова // Этика и эстетика. – К., 2009. – С. 201-202.





Мельничук Максим

Екокультура в ракурсі антропологічного виміру

Не дивлячись на актуальність даної проблеми, вона не є новою. Питання відповідальності людини перед природою було поставлене ще в XIX ст. течією так званих російських космістів, розвинуте в роботах Федорова, Вернадського та інших. Виникли навіть нові галузі наук: філософія екології, соціоприродна історія, створені поєднанням природних та гуманітарних наук. На комплексні дослідження вчених орієнтує глобальність екологічної проблематики, актуальність та злободенність якої не викликає сумнівів.

В своїх роботах К. Маркс та Ф. Енгельс відмічали: історію можна розглядати з двох сторін, її можна розділити на історію природи та історію людини [1, с. 253]. Але дві ці сторони нерозривно пов'язані між собою; і до тих пір поки існують люди, історія людини та історія природи взаємно обумовлюють одна одну.

Проблема взаємовідносин Людини і Природи, яка в сучасному світі стала особливо гострою, бо ні для кого вже не є секретом, що людському буттю загрожує самознищення. Людина стала, як казав президент римського клубу А. Печчеї, сама для себе ахілесовою п'ятою, вона – точка відліку, в ній початки і кінці [2, с. 63]. За 80 років до Печчеї та Форрестера Н. Федоров писав: "світ іде до свого кінця, а людина своєю діяльністю навіть допомагає наближенню кінця, так як цивілізація експлуатує, а не відтворює, не може бути іншого результату, крім прискорення кінця" [2, с. 56].

Екологізація суспільного визнання – початок вирішення проблеми. Зясовуючи особливості сучасного екологічного знання, слід звернути увагу на таке: дана галузь науки, в силу поставленої перед собою мети, – зясувати закони навколишнього середовища або, навіть краще, – світу, що нас оточує, та максимально зменшити негативний вплив людини на цей світ, – має досліджувати природні системи (комплекси), що істотно розвиваються і з плином часу формують все новіші рівні своєї організації, причому виникнення кожного нового рівня впливає на рівні, що раніше сформувалися, змінюючи зв'язки і композицію їх елементів. Окремо треба сказати про таку істотну особливість екологічного знання як його спрямованість на людину.

Головну роль в формуванні високої екологічної культури відіграє екологічна освіченість та екологічне виховання. Кінцевою метою екологічного виховання є те, щоб надати населенню можливість зрозуміти складний характер навколишнього середовища та необхідність всіх країн розвиватися таким чином щоб не загрожувати довкіллю. Разом з тим є інший аспект, в якому проявляється спрямованість екологічного знання на людину. Екологія, в найбільш широкому розумінні цієї дисципліни, підвела людство до усвідомлення того що найбільшої шкоди людина непродуманою виробничою діяльністю завдає саме собі, своїй душі. "Всезагальне відчуждення від живої природи, яке швидко поширюється, у значній мірі несе на собі провину за естетичне та етичне зачерствіння цивілізованої людини" [3]. В межах екологічного знання народжується усвідомлення того, що поступове знищення природи, яке починається з нехтування цінністю окремого організму або відмовою у життєвій необхідності якомусь природному процесу, може призвести до непередбачуваних наслідків в духовній організації людини. З іншого боку, наявні екологічні та їх постійне прогресування дозволяють говорити про інтелектуальну невідповідність до пошуку нових "неіндустріальних", "некосмічних" стратегічних планів", а це в свою чергу, може спричинити не лише глобальні кризи духовного та технологічного, нарешті, соціального планів, а й в умовах несподіваної розгубленості, "падіння ідеалів" – обезкрилити саму людину, різко знизити творчий потенціал планети".

Екологічну культуру можна визначити як сукупність специфічних програм екологічної діяльності, спрямованих на гармонізацію взаємодії суспільства та природи через пізнання, перетворення та регулювання людської діяльності пов'язаної з опануванням різних природних систем та біосфери загалом. Очевидно, що екологічна культура як і екологічне знання є продуктом досвіду життєдіяльності людини у взаємодії з навколишнім середовищем. Оскільки екологічна культура поєднує соціальний, політичний, технологічний, моральний та естетичний





аспекти, то вона може становити певний ґрунт для стабільного еколого-соціально-економічного розвитку всього людства [4]. При цьому екокультура має як локальний так і глобальний виміри (пригадаємо популярне серед "зелених" гасло: "Міркуй глобально – дій локально! "). Екокультура, хоча й орієнтується, в першу чергу, на цінності пов'язані з питанням довкілля, проте всіляко стимулює розвиток почуттів, свідомості, розуміння, критичного мислення та навичок вирішення повсякденно-практичних та науково-теоретичних завдань не лише екологічного характеру.

Список використаних джерел та літератури

1. Вернадський В. И. Философские мысли натуралиста. – М.: Наука, 1988. – 522 с.
2. Печчеи А. Человеческие качества / Аурелио Печчеи. – М.: Изд-во 2 –е, 1985. – 302 с.
3. Мир философии: Книга для чтения. Ч. 2. Человек. Общество. культура. – М.: Политиздат, 1991. – 624 с.
4. Фёдоров Н. Ф. Сочинения. – М.: Мысль, 1982. – 709 с.

Мринська Наталія

Інвалідність в сучасному суспільстві: метаантропологічний контекст

Актуальність проблеми інклюзії інваліда, як повноцінного члена сучасного суспільства, стосується не лише проблеми сприйняття її соціумом, а особистим відчуттям окремої людини, що виявляється в переживаннях за своє власне життя.

Це відбувається через небажання сприйняття індивідом випадкової фатальності, яка пов'язана з глибинною сутністю страху, і є наслідком неприйняття ситуації. Страх змінює життєві прагнення кожної людини з рівня буденного буття на рівень граничного буття, де граничне буття розглядається як "стан людського Я, який виражається в категоріях межі – туга, відчай, жак" [1, с. 113], що саме по собі і створює умови для сприйняття інваліда, як приклад вибору випадковості в фатумі поля подій, від якого не застрахований ніхто.

Проблему страху і його осягнення як феномена фатуму розглядали В. К. Вілюнас [2], А. Маслоу [3], І. Кант [4], Н. А. Бердяєв [5] та ін. Так само В. Карандашев [6], В. Л. Леві [7] велике значення надавали процесам взаємодії психічних, філософських проблем в контексті соціальних якостей особистості. Соціально-психологічній адаптації приділяли увагу філософи В. Ю. Верещагін [8], М. Мерло-Понтії [9], М. Фуко [10].

Соціум є фрактальним рухом в майбутнє, демонструє властивості масштабної інваріантності, де випадок розглядається як певна складова гри Бога щодо поля констант.

"Ми повинні, відшукати вузьку стежку, що загубилася десь між двома концепціями, які символізуються: Богом, що грає в кості і концепцією абсурдного, акаузального світу, в якому нічого не можна зрозуміти" [11, с. 25]. Якщо розглядати ставлення до інваліда, яке формується на основі поняття "випадок", ця категоріальна система мислення виступає як своєрідний синтез відстороненості і жорсткості і веде до їхнього взаємопроникнення в свідомості особистості.

Абстрактне сприйняття реальності відкриває перспективи, пояснює механізми особистісного відторгнення і дозволяє за прихованим хаосом граничного буття відстежувати життєві страхи процесів можливої трансформації, особливо це стосується свого власного тіла.

Отже, страх присутній не як страх перед особистістю інваліда, а як трансформація в особисте поле самої людини, яка стикається з інвалідом. Такі вади у тілі інваліда служать концептуальною відправною точкою страху за себе на рівні сприйняття чужої проблеми, що тягне за собою миттєву зміну цінностей не тільки в емоційному сприйнятті, але і на емпіричному рівні. Людина боїться, опускає очі, намагається не помітити, або не потурбувати інваліда, бо сам інвалід є підставою до страхів людини і нагадуванням про фатальність світу. Це в першу чергу знаходить відображення в ментально мінливих стереотипах поведінки. Як казав І. Кант: "роби так, щоб максима твоєї волі могла б бути загальним законом" [4]. Але в разі порушення цілісності буденного буття, як суб'єктивної реальності, де випадку немає місця, воля трансформується блискавично, і уявивши себе в





ролі інваліда, людина втрачає її і не може швидко "відшліфувати" свій страх відповідно до закладених моральних цінностей, – для цього потрібен час.

Таким чином, правові та моральні цінності будь-якого суспільства стикаються з проблематикою питання Іншості в момент безпосередньої близькості до самого інваліда, і в даному випадку проблема окремої особистості стає проблемою всього соціуму. Рішучим кроком до ліквідації подібного дисбалансу може служити ключовий метод - інклюзія інваліда в суспільство.

Чим частіше інвалід буде потрапляти в поле зору інших людей, тим рідше звичайна людина буде відчувати граничні почуття по відношенню до нього, і тим простіше виникнуть і зміняться паттерни поведінки в соціумі щодо інвалідів. І інвалід, в свою чергу, буде успішніше долати свої граничні стани на емпіричному, емоційному та екзистенціальному рівні.

Список використаних джерел та літератури

1. Хамитов Н. Философия. Бытие. Человек. Мир. Курс лекций / Н. Хамитов. – К.: КНТ, 4-е издание, 2017. – 268 с.
2. Вилюнас В.К. Психологические механизмы мотивации человека / В. К. Вилюнас. – М.: МГУ, 1990. – 288 с.
3. Маслоу А. По направлению к психологии бытия / А. Маслоу. – М.: ЭКСМО-Пресс, 2002. – 272 с.
4. Кант И. Основы метафизики нравственности. Сочинения в шести томах / И. Кант. – М.: Мысль, 1966. – 496 с.
5. Бердяев Н.А. О человеке, его свободе и духовности. Избранные труды / Н.А. Бердяев. – М.: МПСИ Флинта, 1999. – 312 с.
6. Карандашев В. Жить без страха смерти. – СПб.: Питер Смысл, 2005. – 336 с.
7. Леви В. Л. Приручение страха / В. Л. Леви. – М.: Метафора., 2002. – 187 с.
8. Верещагин В. Ю. Философские проблемы теории адаптации человека / В.Ю. Верещагин. – Владивосток: Изд-во Дальневост. ун-та, 1988. – 163 с.
9. Мерло-Понти М. Феноменология восприятия / М. Мерло-Понти. – СПб : Ювента, 1999. – 606 с.
10. Фуко М. Ненормальные. Курс лекций, прочитанных в Коллеж де Франс в 1974-1975 учебном году / М. Фуко. – Санкт-Петербург: Наука., 2004. – 432 с.
11. Пригожин И. Стенгерс И. Время, хаос, квант / И. Пригожин И. Стенгерс. – М.: Едиториал УРСС, 2003. – 240 с.

Назаренко Тамара

Проблема ВІЛ/СНІДу: соціальний аспект

Наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття проблема ВІЛ/СНІДу набула масштабів глобальної світової катастрофи. Цю хворобу спочатку називали "чумою ХХ століття", хоча сьогодні можна говорити, що це визначення стосується і ХХІ століття. ВІЛ-інфекція поширена на всіх континентах Землі. Її поширення в світі носить назву пандемії ВІЛ/СНІДу, а в Україні розвивається епідемія ВІЛ/СНІДу. На жаль, сьогодні Україна входить в першу п'ятірку за темпами поширення ВІЛ/СНІДу. Щороку в нашій країні діагностується від 2 до 3 тис. хворих на СНІД. По суті, ми живемо у суспільстві, де проблема ВІЛ/СНІДу (прямо чи опосередковано) стосується кожного.

Щороку 1 грудня у всьому світі відзначається Всесвітній день боротьби зі СНІдом (World AIDS Day), що став одним з найважливіших днів, пов'язаних з питаннями охорони здоров'я. Це є одна з ключових можливостей підвищення інформованості суспільства, належного вшанування пам'яті людей, які загинули від цієї хвороби, збільшення обізнаності кожної людини проіснуючий доступ до лікування та заходи профілактики.

Кількість людей, які живуть з ВІЛ-інфекцією, у світі становить близько 37 млн., серед них 19,5 млн. отримують антиретровірусне лікування.



Україна залишається регіоном з високим рівнем поширення ВІЛ. Перші випадки ВІЛ-інфекції серед громадян України було зареєстровано у 1987 р. У 2001 р. випадки ВІЛ-інфекції були зареєстровані у всіх областях країни. Активність епідемічного процесу ВІЛ-інфекції продовжує підтримуватись за рахунок прихованого компоненту. За даними медичного обліку, майже половина людей, які живуть з ВІЛ, не знає про свій ВІЛ-позитивний статус. Крім того, щорічно близько третини ВІЛ-позитивних осіб залишаються поза медичним обліком (наприклад, у 2016 р. – 26,4 %). На початку 2017 р. в Україні мешкало 238 тис. людей з ВІЛ усіх вікових категорій. Під медичним наглядом з приводу ВІЛ-інфекції перебуває 0,31% населення країни [1].

Епідемія ВІЛ/СНІДу є дуже гострою соціальною проблемою сьогодення. Вона скорочує тривалість людського життя, збільшує потребу в медичних послугах, призводить до інвалідності, супутнього інфікування іншими хворобами, зокрема туберкульозом, загострює проблеми бідності, соціальної нерівності та сирітства. СНІД поступово може перетворитися на одну з основних причин смертності серед молоді, тому хвороби, пов'язані зі старістю, розвинулися не встигнувши.

Зважаючи, що більшість ВІЛ-інфікованих є особами працездатного віку, поширення ВІЛ/СНІДу негативно впливає на соціально-економічний розвиток держави та створює загрозу національній безпеці.

Серед тенденцій епідемії також можна відзначити її фемінізацію – постійно зростає частка жінок серед ВІЛ-інфікованих. Нині понад 40 % людей, які живуть з ВІЛ, становлять жінки, більша частина яких репродуктивного віку. Тому це загострює і без того несприятливу демографічну ситуацію в Україні.

Дослідження соціального аспекту проблеми ВІЛ/СНІДу констатує високий рівень стигматизації та інституційної дискримінації ВІЛ-позитивних та хворих на СНІД людей. З'ясовано, що страх перед ВІЛ/СНІДом має дві причини: перша – це висока летальністю хвороби, друга – переконання, що вірусоносії здебільшого належать до маргінальних груп суспільства. Ватро зазначити, що дискримінація людей, які живуть з ВІЛ/СНІДом, розпочалася з моменту виникнення самої хвороби і є актуальною проблемою сьогодення, яка не лише зачіпає усі сфери життя ВІЛ-позитивної людини, а й є перешкодою у подоланні ВІЛ/СНІДу. Упереджене ставлення частково є наслідком неправильної поінформованості громадськості про ВІЛ/СНІД. З огляду на поширеність хвороби, у висвітленні теми ВІЛ/СНІД має дотримуватися політкоректність, щоб не образити чи скривдити людину.

Існує ще одна досить нетипова сторона проблеми ВІЛ/СНІДу. Існують скептики, які заперечують зв'язок між цим інфекційним агентом і СНІДом. Спочатку їх називали ВІЛ-дисидентами, але в даний час вони змінили дефініцію на "СНІД-заперечники". Багато з них край негативно ставляться до препаратів, які суттєво уповільнюють розвиток захворювання. ВІЛ-дисиденти несуть величезну небезпеку для оточуючих, створюючи спеціальні групи в найпопулярніших соціальних мережах [2].

Про проблему ВІЛ/СНІДу в наш час не можна згадувати лише один раз на рік – 1 грудня. Вона є надзвичайно гострою, тому вимагає уваги постійно.

З 2005 р. в нашій державі розпочалась розробка та впровадження профілактичних освітніх програм формування здорового способу життя і профілактики ВІЛ для початкової, основної і старшої школи – "Основи здоров'я" та "Школа проти СНІДу". Їхня мета – розвинути життєві навички, які зменшують схильність молоді до ризикованої поведінки і сприяють вибору здорового способу життя, та сформуванню соціального оточення, сприятливого для здоров'я й розвитку учнів.

У третю неділю травня увесь світ вшановує пам'ять людей, загиблих від СНІДу. В Україні в багатьох містах вже кілька років до Всесвітнього дня пам'яті померлих від СНІДу проводяться презентації так званих "живих бібліотек". Головна мета – створення атмосфери толерантного ставлення до проблем ВІЛ/СНІД.

Отже, особливістю ВІЛ-інфекції є багатовекторність її впливу на медичні, демографічні та соціально-економічні аспекти суспільства. Із суто медичної проблеми охорони здоров'я населення ВІЛ-інфекція перетворилася на проблему соціального розвитку всього суспільства.



Список використаних джерел та літератури

1. Епідемічна ситуація з ВІЛ-інфекції в Україні [Електронний ресурс]. – Міністерство охорони здоров'я. – 2017. – 27 листопада. – Режим доступу : <http://moz.gov.ua/article/news/epidemichna-situacija-z-vil-infekcii-v-ukraini->.
2. Горчинська О. Хто такі СНІД-дисиденти та чим вони ризикують, заперечуючи існування ВІЛ/СНІДу [Електронний ресурс]. / О. Горчинська // NewWestMedia. – 2017. – 7 вересня. – Режим доступу : <https://newwest.media/article/2017/9/7/hto-taki-snid-disidenti-ta-chim-rizikuyut-zaperechuyuchi-isnuvannya-vil-snidu/>

Осипчук Анна

Використання електронних засобів навчального призначення: стан, проблеми, перспективи

Світ розвивається швидкими темпами. Стрімкий розвиток новітніх комп'ютерних технологій, науки, техніки набагато полегшив життя людини на планеті Земля. Постійно створюється багато різноманітних програм для бізнесу, для роботи в офісі, для медицини і, звичайно, для освіти. Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в навчальну діяльність є одним із пріоритетних напрямів розвитку освіти. Вони забезпечують подальше удосконалення навчально-виховного процесу, доступність, ефективність освіти та рівний доступ до якісної освіти.

Для досягнення цієї мети створюються електронні засоби навчального призначення. Впровадження ІКТ у навчальний процес створює нові перспективи для поглиблення теоретичної бази знань учнів, студентів, вчителів і викладачів. Освіта має орієнтуватися на перспективи розвитку суспільства. А тому, в звичайній освіті потрібно щось змінювати, приносити щось нове, відповідне розвитку нашого суспільства. В сучасній освіті необхідно застосовувати новітні інформаційні технології.

Використання електронних засобів навчального призначення (ЕЗНП) на уроці має велику кількість переваг. Так як сучасні діти з дитинства знайомі з електронними гаджетами, то використання ЕЗНП на уроці зацікавлює їх, вони стають більш активними, а матеріал більш доступнішим та зрозумілішим, краще запам'ятовується. Це сприяє покращенню рівня знань учнів, їх успішності; значно полегшується і робота вчителя. Саме тому масове впровадження електронних засобів навчання в освітню сферу висувається в розряд пріоритетних і вимагає більшої уваги.

В Україні, яка "крокує" до єдиного світового простору, упровадження електронних засобів навчального призначення набуває все більш масштабного і комплексного характеру. Але як і будь-яке нововведення стикається з низкою проблем, кожна з яких потребує нагального вирішення.

Слід зазначити, що перш за все треба ліквідувати прогалини у знаннях вчителів з галузі елементарної інформатики та основ програмування [3]. Наразі за статистичними даними понад 50% вчителів взагалі не володіють (або не хочуть користуватись) комп'ютером та абсолютно не присутні в Інтернеті. Вчителі, які черпатимуть свої знання з найновіших джерел, використовуватимуть ефективні технології навчання, мультимедійні засоби, завжди будуть цінуватися суспільством [2; 4]. Творчий підхід до організації уроку не лише зацікавить учнів, а й дозволить краще запам'ятати матеріал [1].

Важливим залишається питання наявності високошвидкісного підключення до мережі Інтернет в комп'ютерних класах, або в закладах освіти взагалі. Глобальна мережа надає можливість знаходити нові відомості, є сховищем для навчальних матеріалів. Наведемо ряд переваг використання мережі Інтернет для навчання: можливість дізнатись про домашнє завдання онлайн, завжди буди на зв'язку з вчителем, перегляд оцінок онлайн, можливість створення дистанційного навчання тощо.





Також слід зазначити, що важливим є наявність якісних ЕЗНП. В Україні кількість активних розробників ЕЗНП суттєво зменшилась, а якість сучасних програмних продуктів здебільшого недостатня. Аналізуючи всі дані, можна сказати, що проблема створення та використання ЕЗНП є досить пріоритетною і необхідною для розвитку держави. Поступове, але нагальне вирішення цієї проблеми шляхом підвищення кваліфікації викладачів, оновлення програмного та технічного забезпечення, виведе освіту в Україні на досить високий рівень, гарантуючи її якість і мобільність.

Список використаних джерел та літератури

1. Гончаренко Л. М. Використання ІКТ для підвищення якості навчання / Л. М. Гончаренко, О. І. Костенко [Електронний ресурс]. – Точка доступу URL : http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/27861. – Назва з екрану.
2. Вакалюк Т. А. Можливості використання хмарних технологій в освіті / Т. А. Вакалюк // Актуальні питання сучасної педагогіки. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Острог, 1-2 листопада 2013 року). – Херсон : Видавничий дім "Гельветика", 2013. – С. 97–99.
3. Вакалюк Т. А. Підготовка майбутніх учителів інформатики до розвитку логічного мислення старшокласників : теоретико-методологічний аспект : Монографія / Т. А. Вакалюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ імені І. Франка, 2013. – 236 с.
4. Вакалюк Т. А. Необходимость использования облачных технологий в профессиональной подготовке бакалавров информатики // Вестник Тульского государственного университета. Серия: Современные образовательные технологии в преподавании естественнонаучных дисциплин. – Вып. 12. – Тула : Изд-во ТулГУ, 2013. – С. 177 – 181.

Петровська Анна

Дихотомія "людина – тварина" в романі Ярослава Мельника "Маша, або Постфашизм"

У пропонованому дослідженні зосереджено увагу на дихотомії "людина – тварина" в романі Ярослава Мельника "Маша, або Постфашизм". Автор створює модель планетарної держави, що вирізняється неогуманізмом. Ідеальне суспільство насправді виявляється тоталітарним, в ньому люди володіють людиноподібними істотами – сторами. Ідеологія цього суспільства ґрунтується на підміні понять, що дозволяють людині вирізнити собі подібних за фізичною ознакою не людьми, а тваринами. Тобто в суспільстві діє принцип, за котрим не кожна людиноподібна істота є людиною: "...не кожне анатомічно "людське" тіло належить людині" [2, с. 24]. У Вільній енциклопедії зміст поняття "людина" визначено так: "Людина □ жива, наділена інтелектом істота, суб'єкт суспільно-історичної діяльності і культури. Відмінними рисами людини, які визначають її унікальність у Всесвіті, є її свідомість, здатність мислити і здатність до здійснення вільного вибору, приймати відповідальність за власні дії; наявність моральних суджень. Описуючи людину, відмічають її біологічну непристосованість, відсутність спеціалізації її органів для якого-небудь конкретного простого тваринного існування, здатність створювати знаряддя праці і користуватися ними та вогнем, дар мови, пластичність поведінки" [1].

Отже, зрозуміло, що людина має в собі багато відмінного від тварини, але разом із тим дуже схожа на неї. У романі бачимо, що поняття "людини" в широкому сенсі нівелюється. Її атрибутами є насамперед мовлення і мислення. "Визначення "людини" найменше базується на тілесній підставі. Людина □ це насамперед громадянин Рейха, розумна культурна істота, котра має власність, у котрій є професія, сім'я. Людина □ це те, що має статус людини" [2, с. 15]. Тому стори, котрі не володіють мовою і лише на фізичному рівні схожі до людей, розуміються як тварини, які виведені з людей шляхом селекції, ядром якої є антицивілізаційне програмування. Адже спершу це були люди, яких запроторили в





концтабори й обмежили їх свободу, відібрали право вибору, а далі – вони й загалом починають втрачати людські якості, що їх формує індивід у процесі соціалізації.

Люди Рейху визнають, що "стори □ наслідок насильства над людиною, можливо, найбільш жахливого з усіх насильств" [2, с. 44], але знаходять собі виправдання у тягlostі традиції. Спрацьовує принцип "не ми це почали" або "так робили наші діди", а вони не могли помилятися. Їх "поставили перед фактом існування нового людиноподібного виду тварин" [2, с. 45]. Отже, "фашисти були фашистами, бо принижували людей, створюючи "нижчу расу". Та вони перестали бути фашистами, щойно створювана "нижча раса" перейшла в розряд справжніх тварин" [2, с. 45]. Свідомість людини видозмінилася, вона перестала замислюватись над тим, що трапилося колись і не усвідомлюють трагічності злочину, що відбувся зараз. Люди сприймають реальність навколо себе як традиційну та освячену попередніми поколіннями: "Старшно і неприйнятно лише те, що ти робиш сам по собі, вперше. Але варто цьому перейти в традицію – як воно освячується і стає звичайним. "Не могли ж діди-прадіди помилятися!" "Не могли ж вони бути людидами!" " [2, с. 146].

Герой твору, Дмитро, замислюється над правильністю загальноприйнятих суджень. Він починає сумніватись в тому, що стори – це лише тварини, бачить у цих істотах щось більше, аніж джерело задоволення потреб. Зовнішня схожість стора з людиною, бажання, яке він бачить в очах Маші (самки стора), її вчинки, які чомусь не схожі на тваринні, – все це лякає і руйнує світобачення героя. Якщо люди їдять людей, то де той гуманізм, що стоїть в основі ідеології Рейху? Проблема полягає в тому, що саме постфашизм став новим гуманізмом, який виправдовує вчинки громадян планетарної держави: "А пост фашизм – це вже не фашизм, його сутність випаровується, й він, видихнувшись у повному значенні, стає новим гуманізмом. Ми знову люди" [2, с. 45]. Фашисти перетворилися на людей, а люди, які експлуатувалися, стали тваринами.

Люди розуміють, що стори колись теж були людьми. Вони знають це, читають про це. Але їх не бентежить те, що відбулося до утвердження епохи неогуманізму. Знущення над сторами – це недобре, але це не знущання над людиною, а лише над твариною, отже, не руйнує неогуманістичну мораль. "Стор – це тварина і, отже, для нас, для нашого морального почуття він не існує" [2, с. 70]. Поява ідеальної людини означає кінець людства, тому громадяни Рейху не можуть бути ідеальними, не можуть бути милосердними до сторів, адже тоді загинуть: "...занадто сильне світло ідеалу пробуджує в людині занадто багато людських почуттів, які аж ніяк не узгоджуються з потребами життя... За сильного світіння ідеалу людина (як істота, яка триває) гине фізично та культурно" [2, с. 122].

Процес становлення людини відбувається протягом всього існування людства. Якою повинна бути справжня людина, питання щодо її моральності досі залишається відкритим.

Отже, в романі Ярослава Мельника в межах дихотомії "людина – тварина" людина намагається осмислити свою суть, а також встановити, чи всі, хто має біологічний набір "людських" ознак, є людьми, і, чи має право людина володіти людиною, вдавшись до підміни понять, тобто назвавши її твариною.

Список використаних джерел та літератури

1. Вікіпедія. Вільна енциклопедія [Електронний ресурс] / Людина. □ Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9B%D1%8E%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B0>
2. Мельник Я. Маша, або постфашизм [Текст] : роман / Ярослав Мельник. □ Львів: Видавництво Старого Лева, 2016. □ 288 с.

Поліщук Марина

Особливості процесів децентралізації в Україні: політологічний аналіз

Процеси модернізації системи державного управління, які відбуваються в Україні набули інтенсивності ще в 2014 році. Саме 1 квітня 2014 року розпорядженням Кабінету Міністрів було схвалено Концепцію реформування місцевого самоврядування та





територіальної організації влади в Україні [1], яка була визнана Радою Європи одним із перших кроків щодо проведення реформування місцевого самоврядування. Відтак, критерії та стандарти публічного управління європейської спільноти стають дороговказом для представників нашої держави на шляху до вступу в ЄС, оскільки одним із пріоритетів державної політики України стають процеси децентралізації влади та регіонального розвитку. Сучасні умови розвитку процесів децентралізації влади в Україні потребують постійного моніторингу та обґрунтування. Наявність значної кількості публікацій засвідчує актуальність і значущість окресленої проблеми не тільки в наукових колах, а й зацікавленість в обговоренні зазначених питань експертами та громадськістю. Питання процесів децентралізації влади й розвитку місцевого самоврядування вивчають В. Авер'янов, В. Бакуменко, О. Бориславська, М. Братковський, І. Грицяк, В. Гройсман, Б. Данилишин, А. Лелеченко, К. Линьов, В. Мамонова, О. Оболенський, О. Петренко, О. Скрипнюк, Р. Сметанін, А. Ткачук, І. Цурканова, Б. Шевчук та ін. Проте, не зважаючи на низку наукових розвідок, дане питання залишається досить актуальним та потребує подальших досліджень.

Наша публікація буде присвячена політологічним аспектам проблеми, тому варто окреслити політологічне тлумачення децентралізації. У Енциклопедичному словнику з державного управління зазначено, що "децентралізація – це процес передачі частини функцій та повноважень вищими рівнями управління нижчим" [2, с. 166], тобто від центральних органів влади до місцевих органів та органів місцевого самоврядування. У Стратегії сталого розвитку "Україна – 2020 схваленій Указом Президента України від 12 січня 2015 року визначено, що метою політики у сфері децентралізації є "відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні, реалізація у повній мірі положень Європейської хартії місцевого самоврядування" [3]. У зазначеному документі передбачено також проведення реформи децентралізації з метою "створення ефективної, прозорої, відкритої та гнучкої структури публічної адміністрації із застосуванням новітніх інформаційно-комунікативних технологій (е-урядування). Крім того, реалізація положень Стратегії передбачає виконання новоствореними системою державного управління і професійним інститутом державної служби окреслених завдань, а саме «виробляти і реалізовувати цілісну державну політику, спрямовану на суспільний сталий розвиток і адекватне реагування на внутрішні та зовнішні виклики" [3].

Практичний досвід свідчить про поступове впровадження процесів децентралізації на сучасному етапі розвитку України, тому ми можемо окреслити лише деякі аспекти зазначеного процесу. Так, на рівні регіонів і окремих територій простежуються демократичний та адміністративний види децентралізації. Демократична децентралізація передбачає утворення органів місцевого самоврядування – рад відповідного рівня, що представляють інтереси мешканців певної території, причому між радами різних рівнів відносини субординації відсутні. Другий – адміністративний вид децентралізації влади полягає в тому, що за державою зберігається право охорони та забезпечення загальнодержавних інтересів, які здійснюються через утворення централізованої системи відповідних органів державного управління на місцях (місцеві державні адміністрації, територіальні підрозділи центральних органів виконавчої влади).

Тобто, децентралізація передбачає "такий спосіб визначення й розмежування завдань і функцій, за якого більшість із них передається з рівня центральних органів на рівень нижчий і стає власним завданням та повноваженням органів нижчого рівня" [4], а також забезпечення широкої участі громадян в управлінні справами держави й суспільства в цілому. Передача ж управління справами зацікавленим у цьому особам або їх представникам є прикладом демократичних переваг децентралізації, підтвердженням чого слугують результати розвідок висвітлені в наукових публікаціях, зокрема в збірнику "Ефективність державного управління" [5]. Крім того, як зауважував В. Гройсман "державна, віддаючи повноваження місцевим органам управління, не втрачає свого центрального значення, а навпаки отримує можливості вибудовування більш стрункого й ефективного організму соціального управління" [6, с. 29]. Дійсно, саме на місцевому рівні у людей є можливість безпосередньо впливати на прийняття





рішень щодо покращення рівня їхнього життя, що не лише засвідчує перетворення теоретичних основ демократії в практичну площину й надає потужний імпульс розвитку демократичних процесів у всьому суспільстві. Відтак, ефективність впровадження консолідованої демократії буде залежати не тільки від конструктивної діяльності Верховної Ради, Президента й уряду в зовнішній і внутрішній політиці та тісної співпраці України з євроатлантичними структурами, а й від особливостей формування громадянського суспільства.

Отже, визначальним завданням децентралізації влади в Україні повинне бути формування нової демократичної моделі управління, зорієнтованої на посилення ролі територіальних громад. Оскільки створення ж останніх дозволяє отримати не лише значний обсяг владних повноважень та контроль над власними справами, ай фінансову автономію муніципальних утворень, головним джерелом доходів яких є податки в розмірах визначених громадою. Проте проведення реформи децентралізації влади з реальною передачею повноважень місцевому самоврядуванню поруч із позитивними результатами має низку різноманітних проблем, ризиків та перешкод, які стануть предметом наших подальших досліджень.

Список використаних джерел та літератури

1. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>.
2. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін.; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трошинського, Ю. П. Сурміна. – Київ: НАДУ, 2010. – 820 с.
3. Про стратегію сталого розвитку "Україна – 2020" [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
4. Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е. та ін. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / [Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е. та ін.]; Швейцарсько-український проект "Підтримка децентралізації в Україні" – DESPRO. – К.: ТОВ "Софія". – 2012. – 132 с. – Режим доступу: http://despro.org.ua/media/upload/decentral_zac_ua_publ_chno_vladi_dosv_d_evro_peyskih_derzhav_ta_perspektivi_ukra_ni%282%29.pdf.
5. Ефективність державного управління: зб. наук. пр. Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. – Вип. 38 / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2014. – 542 с.
6. Гройсман В. Процеси централізації та децентралізації в сучасному державному управлінні / В. Гройсман // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2015. – Вип. 2 (25). – С. 26-37.

Поліщук Олена, Талько Руслана

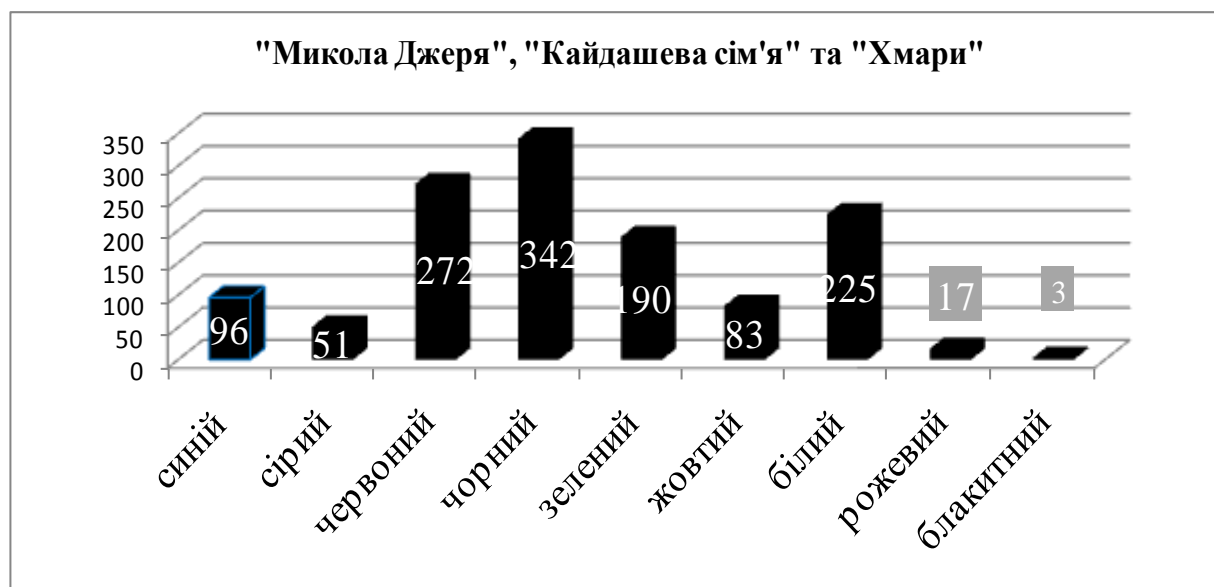
Колір як чинник емоційно-чуттєвого впливу творів Івана Нечуя-Левицького

З поміж когорти українських письменників помітне місце займає творчий спадок Івана Нечуя-Левицького. До розгляду його творчості зверталися дослідники, зокрема академік О. Білецький запропонував таку періодизацію творчої спадщини І. С. Нечуя-Левицького: 1865-1880-ті роки – в основі творі фіксується переважно тематика особливостей життя тогочасних селян; 1880-1890-ті роки – письменника цікавить переважно побут інтелігенції, духовенства. Протягом першого періоду І. С. Нечуй-Левицький написав такі твори, як соціально-побутові повісті "Микола Джеря" (1878), "Кайдашева сім'я" (1879) та роман "Хмари" (1874). Протягом 1880-90-х років письменник написав соціально-побутовий роман "Над Чорним морем" (1890 та історичний роман "Князь Єремія Вишневецький" (1897). Однак



ми прагнемо не розглядати тематику, стилістичні особливості його творів чи авторську манеру при розкритті їх сюжету, аставимо за мету цієї розвідки виявити улюблені кольори письменника, завдяки яким він формує художній простір своїх творів, його експресію та образно-асоціативний ряд і характеризуючи моральні риси персонажів або описуючи їхній душевний стан, змальовуючи побут і т. п.

Діаграма 1.



Проаналізувавши твори першого періоду творчості цього письменника, можна зробити висновок про такі переважаючі кольори, як чинники формотворення художнього простору в його творах: чорний, червоний, білий та зелений (див. Діаграма 1, 2). До аналізу брали лише прикметники та дієприкметники, застосовувавши метод дискурс-аналізу та аналітичний метод. Застосовувалась проста пряма виборка при аналізі тексту. Як приклад, у повісті "Микола Джеря" ми виокремлюємо фрагмент тексту: "Сонце било промінням з-за причілка. Половина двора" була вкрита ясным червоним світом, половина лежала в тіні" [1, с. 38]; "Подекуди по жовто-зеленій скатерті розкидані темно-зелені кущі верболозу, то кругленькі, наче м'ячики, то гостроверхі, неначе топольки" [1, с. 35]. У повісті "Кайдашева сім'я" маємо, наприклад: "На високих гривах гір кругом яру зеленіє старий ліс, як зелене море, вкрите хвилями" [3, с. 7]. Або у романі "Хмари": "Ольга, аж червона, спустила очі й не рушила з місця" [4, с. 257]. Виявлено домінування чорного, червоного, зеленого та білого кольорів при створенні епітетів, метафор, порівнянь та ін. Укажемо, що зелений колір у поєднанні із червоним найчастіше використовується для опису елементів одягу та прикрас (можливо це пов'язане із регіональними особливостями одягу людей в місцевості, де мешкав письменник). Білий колір ужито для опису інтер'єру та екстер'єру українських хат, а також для емоційного підкреслення внутрішнього стану головних героїв. А ще І. Нечуй-Левицький за допомогою чорного кольору характеризує зовнішність людини та описує їжу, зокрема хліб й вареники (це незвичне використання такої барви). Чорний колір виявився найбільш уживаним у його творчій спадщині.

Діаграма 2.



Таким чином, проаналізувавши обрані нами повісті і романи І. Нечуя-Левицького, можна зробити висновок, що домінуючими кольорами, як чинниками формування їх емоційно-чуттєвого впливу на читача, є: чорний, червоний, зелений і білий. У більшості випадків автор використовує червоний і чорний кольори для опису зовнішності людини й елементів одягу. Окрім того, червоний колір (не жовтий) застосовано для опису «небесних тіл», а чорний для опису їжі. Зелений колір слугує елементом опису природи, моря, елементів одягу. Натомість, білий використовується для опису інтер'єру та екстер'єру української хати і зовнішності людини похилого віку або внутрішнього стану героїв. Домінуючі кольори наразі є тривожними (чорний і червоний), при наявності й заспокійливого (зелений), нейтрального (білого) кольорів. Письменник тяжіє до контрасту ("чорно-червоний" у ранньому періоді творчості, згодом "чорно-білий"). Припускаємо про високий рівень його тривожності як людини, що вплинуло на специфіку творчості.

Список використаних джерел та літератури

1. Нечуй-Левицький І. С. Зібрання творів в десяти томах. Т. 3 / Іван Семенович Нечуй-Левицький. – Київ: Наукова думка, 1966. – С. 34-142.
2. Нечуй-Левицький І. С. Зібрання творів в десяти томах. Т. 7 / Іван Семенович Нечуй-Левицький. – Київ: Наукова думка, 1966. – С. 5-260.
3. Нечуй-Левицький І. Кайдашева сім'я; Хмари / Іван Нечуй-Левицький. – Київ: Наукова думка, 2001. – С. 5-148.
4. Нечуй-Левицький І. Кайдашева сім'я; Хмари / Іван Нечуй-Левицький. – Київ: Наукова думка, 2001. – С. 149-502.
5. Нечуй-Левицький І. С. Зібрання творів в десяти томах. Т. 10 / Іван Семенович Нечуй-Левицький. – Київ: Наукова думка, 1966. – С. 120-456.

Регенель Діана

До проблеми свободи у філософії Е. Фромма

Відокремлений аналіз понять "людина" і "свобода" виявиться неповним, а подекуди і неможливим. Логічним є розгляд цих понять у взаємозв'язку, що дозволяє вповні розкрити їх зміст, повноту (якщо ми взагалі здатні її збагнути). Адже, коли ми говоримо про людину як таку, то навіть не замислюючись наділяємо свободою, щовласне вирізняє її від тварини. Відтак не доцільно досліджувати людину, не характеризуючи того, що робить її такою. З іншого боку, свобода оприявлюється тоді, коли їй є кому бути властивою, тобто – людині. Водночас хибною є теза, за якою свобода з'являється у той момент, коли народжується



людина, оскільки остання на самому початку свого життя не є абсолютно вільною. Її дії зумовлені інстинктами виживання. Еріх Фромм стверджує, що "людське існування і свобода із самого початку нероздільні. Тут мається на увазі не позитивна "свобода чогось", а негативна "свобода від чогось" – в даному випадку свобода від інстинктивної зумовленості дій" [1, с. 37]. Тобто свобода народжується тоді, коли людина вже може бути вільною від внутрішньої інстинктивності. Проте, отримуємо парадокс. Чому? Тому, що людина не спроможна назавжди позбавитися від своєї внутрішньої інстинктивності, котра нікуди не зникає, а, за вченням З. Фрейда, сконцетровується у несвідомому "Id". Інколи поведінка людини визначена саме інстинктивними чинниками, а інколи вони нівелюються, приборкуються соціальними вимогами. То невже такі жахливі моменти, що детерміновані інстинктивними чинниками, як канібалізм або ж сексуальне насильство, заперечують спочатку свободу, а потім і саму людину? Ні, оскільки людина не обмежується лише однією здатністю бути вільною.

Не втрачають своєї актуальності здійснені Е. Фроммом міркування щодо проблеми свободи. Коли народжується дитина, пуповина розрізається, і малюк стає незалежним від тіла його матері. Але це не зовсім та незалежність, образ і розуміння якої виникає у нас коли ми чуємо це слово, оскільки немовля залежить від своєї матері, і вона задовольняє його потреби. Чи можна тоді стверджувати, що свобода дитини нівелюється? Ніяк. Адже це перша сходинка у її розвитку, а відповідно й у процесі індивідуалізації, а значить і у свободі. Це, по-перше. По-друге, саме немовля ще не здатне усвідомлювати свою підпорядкованість батькам, позаяк відсутні точні, окремі, існуючі самі по собі ролі самого себе, батька, матері й інших. Підпорядкування окреслюється у негативному ракурсі, тому що воно є одним із механізмів, і далеко не самим кращим варіантом, втечі від свободи. Отже, людина народжується, потім деякий час вона вимушена підкорятися батькам, і їй нічого не бентежить в силу неусвідомлення та невідання. Але згодом, настає такий момент, що те, що говорять або роблять батьки, – не зовсім співпадає з тим, чого хоче дитина. І в той самий момент батьки, підкорятися яким раніше було нормою, стають для дитини чимось ворожим. Саме в цей час дитина усвідомлює, що є "Я", а ще є хтось не-"Я", тобто "Ти". Тільки після цього дитина прагне до своєї незалежності, до своєї свободи. Але дуже важливо пам'ятати про те, пише Е. Фромм, що це прагнення має діалектичний характер. Дитина росте, розвивається, стає усе більш унікальною, самостійною, не такою як інші, вона індивідуалізується. Процес індивідуалізації, з одного боку, їй подобається, а з іншого боку, – чим більше вона "не така як усі", тим більше вона віддаляється від інших, тим частішими стають відчуття самотності й страху, адже захист і підтримка, тобто безпека, віддалився разом з іншими. "Я" усвідомлює свою відповідальність під натиском страху. Немає того, хто поруч стоїть, на кого я можу вказати пальцем, щоб піти від відповідальності, а коли нас двоє, то відповідальності як такої і немає, адже той, хто поруч стоїть, також покаже пальцем на мене.

Людина усвідомлює, що для того, щоб позбавитися від цього дикого страху відповідальності перед світом, має за будь-яких умов відбутись повернення до віддалених інших. Але тоді потрібно забути про свою індивідуальність і почати підкорятися. Підкорення супроводжується втратою відповідальності, вона лежить на тому, кому підпорядковується "Я". Втрата своєї індивідуальності обертається втечею від свободи й униканням страху перед відповідальністю. Е. Фромм визначає спосіб боротьби зі страхом відповідальності і при цьому здатність не втратити своєї індивідуальності: "шлях спонтанних зв'язків з людьми і природою, тобто таких зв'язків, які сполучають людину зі світом, не знищуючи її індивідуальності. Такі зв'язки, найвищими проявами яких є любов і творча праця, кореняться в повноті і силі цілісної особи і тому не обмежують розвиток особистості, а сприяють цьому розвитку до максимально можливих меж" [1].

На мою думку, вибір, а відповідно і свобода, не може зникнути повністю тоді, коли обирають шлях підкорення. Адже людина сама обирає саме цей шлях. Зробивши свій вибір, людина – вільна, оскільки вона самостійно прийняла рішення: підкорятися або вибрати інший шлях – піти від страху і страшною зустрічі зі світом у творчість і любов. Але навіть тоді виходить, що вибір, який ґрунтується на тому що є, фактично є вибором будь-якого варіанту,





варіанту, котрий вже може бути механізмом втечі від свободи. Відтак, справжній вибір – це прийняти виклик світу йабо узяти на себе відповідальність, або втекти від свободи. І якщо цей вибір – це вибір, що свідчить про свободу, то що ж із тим вибором, коли обирається як саме втікати від неї? Чи не є цей вибір також вибором, а відповідно йхарактеристикою свободи?Чи можна стверджувати, що не усі вибори є проявом свободи, іноді нам здається, що ми вибираємо, але насправді, ми просто вибираємо кращий варіант із того, що вже є. Але ж це також вибір, також прояв свободи.

Список використаних джерел та літератури

1. Фромм Э. Втеча від свободи [Текст] / Эрих Фромм; пер. з англ. Г. Ф. Швейника; общ. ред. и послесл. П. С. Гуревича. – М. : Прогрес, 1990. – 269 с.

Романова Олена

Проблема вибору любові

Однією з найбільш значущих категорій філософії є категорія любові, яка є глибинною екзистенціальною потребою буття людини. Наразі постає актуальне питання: в чому сила любові: в суперництві між чоловіком та жінкою чи в гармонії? Чому в наш час багато жінок та чоловіків не можуть зробити вибір – обрати супутника життя і залишаються самотніми?

Багато філософів займалися пошуком істини в темі любові, так само, значна кількість науковців досліджувала тему вибору, і практично ніхто не поєднував ці дві категорії в одну тему "вибір любові". Про любов і кохання в контексті вибору було написано дуже багато, починаючи з класичних робіт Платона; це, зокрема, роботи таких авторів, як М. Бердяєв, О. Вейнінгер, О. Лосєв, Р. Мей, В. Соловйов, М. Фічіно, В. Франкл, Е. Фромм, М. Фуко, К. Юнг та ін.

Серед сучасних українських авторів, що аналізували соціокультурні виміри любові, можна виділити таких, як В. Жулай, В. Туренко; привертають увагу осмислення любові й вибору в координатах напрямку філософської антропології як метаантропології й андрогін-аналізу, запропонованих Н. Хамітовим та С. Криловою.

Вибір любові здатна здійснювати лише людина, яка розвинула в собі духовні й душевні якості – актуалізувала особистість. Ґрунтовне визначення поняття "особистість"ми можемо знайти в праці сучасного українського філософа Н. Хамітова: "Особистістю є єдність духовної та душевної основ людини – єдність здатності до творчого пориву, до виходу за свої межі й здатності до любові та співчуття" [5, с. 153]. Філософ роз'яснює, що поняття "особистість" ширше і глибше за поняття "індивідуальність", бо особистість може вийти за межі індивідуальності, поєднавши свою природність з глибинно-моральними ознаками.

Якщо звернутися до словника з філософської антропології, то одна з авторів С. Крилова виводить: "любов – це глибоке відчуття повноти особистісного буття і переживання цілісності в з'єднанні з іншою особистістю, світом і Абсолютом" [6, с. 95].

Над питанням таїнства любові розмірковували ще за часів античності. "Багато давньогрецьких філософів спиралися на поняття любові для пояснення порядку і будови космосу, а також виникнення космосу. Це людське почуття і потяг переносилося греками на весь світ, мало вигляд безособової сили, що існує самотійно" [2, с. 24]. Щодо платонівської теорії, то в діалозі "Пір" античний філософ виводить любов як гармонію, співзвучність основ, які на початку різнилися та з роками приладилися один до одного, як звуки в музичному мистецтві, і налаштувалися на лад передачі тих знань, якими володіють. Платон виводить формулу любові з міфу про андрогінів: "Таким чином, любов'ю називається жага цілісності та прагнення до неї" [3, с. 16]. Ідея андрогінізму знайшла своє продовження у роботах М. Бердяєва, В. Соловйова, Н. Хамітова.

Російський філософ В. Соловйов у своїй книзі "Сенс любові" відносить поняття любові до вищого божественного прояву. "Керуюча життям людства сила, яку одні називають світовою волею, інші – несвідомим духом і яка насправді є Промисел Божий" [4, с. 2]. Автор





пише про нерозділене кохання, яке не варто плутати зі справжнім проявом любові. Надто сильне кохання, екзальтоване та ідеалізоване, В. Соловйов називає найпотужнішою пристрастю, що призводить, як правило, до трагічного результату. Натомість справжньою любов'ю філософ називає ліквідацію егоїзму – коли людина не втрачає при цьому себе, а навпаки, відкриває в собі нові ресурси. "Сенс людської любові взагалі є виправданням і порятунком індивідуальності через жертву егоїзму" [4, с. 4].

Можна погодитися з представником персоналізму, російським філософом М. Бердяєвим, який розділяв постулати В. Соловйова, і стверджував, що шлях до любові — це шлях до індивідуального безсмертя. "Справжня любов завжди особистісна, завойовує вічність, індивідуальне безсмертя, вона не дробить індивідуальність в народженні, а веде до повноти досконалості індивідуальності" [1, с. 3]. Це безсмертя набувається завдяки природньому доповненню до "свого вічного образу в Богові" [1, с. 10], де єднається жіноче в чоловіче, а чоловіче в жіноче. Автор говорить про одухотворення плоті, свого роду андрогінне злиття, що веде до цілісності, чуттєво-духовного контакту між чоловіком та жінкою. "Містичний сенс статевої любові велить не механічно зрівнювати й уподібнювати чоловіка і жінку, а, навпаки, вивільняти і стверджувати початок мужності й початок жіночності та шукати особистість в злитті й взаємному доповненні цих полярних начал, що тяжіють один до одного" [1, с. 11].

Підтвердження філософських висновків В. Соловйова та М. Бердяєва про руйнування особистістю егоцентричної стіни, знаходимо і в метаантропологічному підході сучасного українського філософа Н. Хамітова, який розглядає буття у трьох вимірах: буденному, граничному та метаграничному. Основні протиріччя вирішуються шляхом екзистенції – переходом до граничного стану особистості, де людина найбільше усвідомлює протиріччя, після чого і починається прагнення подолати конфлікт і набути нового значення себе. "Духовне спілкування – це спілкування в творчості. У своїх вищих проявах, з'єднуючись з душевністю, духовне спілкування стає особистісним спілкуванням" [5, с. 211].

Список використаних джерел та літератури

1. Бердяев Н. Эрос и любовь. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.rulit.me/books/eros-i-moral-read-296501-1.html>
2. Демидов А. Феномены человеческого бытия. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://psylib.org.ua/books/demid01/index.htm>
3. Платон. Пир. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://knijky.ru/books/pir>
4. Соловьев Вл. Смысл любви. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://readli.net/chitat-online/?b=64766&pg=1>
5. Хамитов Н. Философия: бытие, человек, мир. От метафизики к метаантропологии. – 4-е изд., исправл. и дополненное. – К.: КНТ, 2017. – 268 с.
6. Хамитов Н., Крылова С., Розова Т., Минева С., Лютый Т. Философская антропология: словарь. Издание 4-е, исправленное и дополненное. Под редакцией Хамитова Н. – К.: КНТ, 2018. – 394 с.

Сайко Людмила

Експлікація та експлікаційні моделі у перекладознавстві

У розвитку сучасного перекладознавства важливу роль відіграє дослідження феномену експлікації. Як базове поняття перекладознавства експлікація тісно пов'язана з експлікаційними моделями як надлишковими синтаксичними структурами, які вирізняються перенасиченим планом змісту. Експлікаційні моделі часто зустрічаються в англійській розмовній мові.

Термін "експлікація" (від лат. explication – роз'яснення, пояснення) вперше був уведений філософом, представником логічного позитивізму, Р. Карнапом на позначення заміщення нечіткого, "розмитого" поняття більш точним, новим [1, с. 36]. Експлікація у перекладознавстві – один із базових термінів, що позначає перекладацьку інтерпретацію та



передачу слів чи виразів, які не мають еквівалентів, схожими, більш зрозумілими у мові перекладу. Вдаватися до експлікації варто насамперед у тому випадку, якщо у мові перекладу не існує рівнозначних відповідників. Основна мета її застосування – полегшити розуміння і сприймання перекладеного тексту для реципієнта.

Одні перекладачі у процесі тлумачення і відтворення імплікатур у перекладі застосовують вужчу експлікацію, інші – ширшу. Велику роль при цьому відіграє особистість перекладача, його лінгвістична компетенція та фонові знання. Доцільність застосування експлікації часто має суб'єктивний характер [2, с. 110]. Оскільки експлікація призводить до змін у кількості та якості вираження інформації, її використання під час перекладу має бути усвідомленим.

Експлікацію у сфері перекладознавства досліджували С. Радецька, О. Константінова, Н. Бараненкова, С. Колосова, С. Литвин, Т. Калініченко та ін. Н. Бараненкова, С. Литвин до найпоширеніших експлікаційних прийомів, що застосовуються під час перекладу технічних текстів, відносять транслітерацію, транскрипцію, калькування, описовий переклад та примітки як різновид описового перекладу [3, с. 110]. Поряд з цим експлікаційні моделі стали предметом ґрунтовного дослідження Л. Павленко. Зокрема цей термін використовувався для позначення формально надлишкових структур як специфічного явища, притаманного англійській розмовній мові.

Поняття "експлікаційні моделі" розглядається дослідницею як формальнонадлишкові синтаксичні структури, які вирізняються перенасиченим планом змісту, завдяки чому досягається певна комунікативна мета. Л. Павленко виділила 3 типи експлікаційних моделей у англійському розмовному мовленні: *експлікаційні моделі розчленування синтаксичної структури висловлювання*, які реалізуються за допомогою розщеплення потенційно синтаксичного цілого – простого поширеного та складного (складнопідрядного та складносурядного) речень; *експлікаційні моделі розширення синтаксичної структури висловлювання* реалізуються завдяки постпозитивним сегментованим компонентам та плеонастичним елементам; *експлікаційні моделі розширення структури репліки* представлені питально-відповідною структурою репліки та псевдоінформативним перепитуванням, які розглядаються як засоби трансформації структури діалогу [4, с. 20].

Загалом експлікація є перекладацьким прийомом, який дозволяє підвищити рівень відповідності перекладу тексту оригіналу шляхом передачі імплікатур іншими словами. Доцільність використання експлікації у практиці перекладу відзначається певним ступенем суб'єктивності, а відтак її використання має бути виправдане. Англійській розмовній мові притаманні експлікаційні моделі, які при перекладі відтворюються різними способами, що є перспективним об'єктом для наших подальших досліджень.

Список використаних джерел та літератури

1. Карнап Р. Значение и необходимость. Исследование по семантике и модальной логике: монографія / Р. Карнап; [пер. с англ. Н. В. Воробьев]. – М.: Изд-во инстр. лит-ры, 1959. – 384 с.
2. Константінова О. В. Експлікація в перекладі / О. В. Константінова // Проблеми лінгвістичної семантики: Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (24 листопада 2016 р.). – Рівне: РДГУ, 2016. – 196 с.
3. Бараненкова Н. А., Литвин С. В. Експлікація як спосіб перекладу безеквівалентної лексики науково-технічного стилю / Н. А. Бараненкова, С. В. Литвин // Вісник НТУУ "КПІ". Філологія. Педагогіка : збірник наукових праць. – 2014. – Вип. 4. – С. 5 – 12.
4. Павленко Л. І. Синтаксичні та функціонально-семантичні характеристики експлікаційних моделей в англійському розмовному мовленні: Автореф. дис. канд. філол. наук: 10.02.04 / ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2005. – 40 с.
5. Калініченко Т. М. Конектори як засіб експлікації логіко-семантичних відносин в англо-українських перекладах (на матеріалі текстів офіційно-ділової документації ООН в Україні) / Т. М. Калініченко // Вісник Житомирського державного університету. – 2014. – Вип. 3 (75). – С. 288 – 291.



Глобалізаційні тенденції в освіті

Останнє десятиліття Європейський союз (ЄС) реалізує у життя стратегію неперервної освіти (lifelong learning), початок якої було покладено підписанням Меморандуму про неперервну освіту (2002 р.).

Програма неперервної освіти включає ключові компоненти суспільства знань: сприяння безперервному та спільному навчанню, підвищення духовного та економічного потенціалу особистості, а також заохочення суспільної свідомості та активної громадянської позиції у Європейській співдружності. Тому європейські країни йдуть на глибокі перетворення та оновлення системи освіти, намагаючись посилити її та пристосувати до нових суспільних потреб, які з'являтимуться у дорослих на різних етапах їх життя. Підкреслюючи цінність людини як "головного європейського набутку і, через те, центрального елемента будь-якої політичної діяльності європейської спільноти", у документах європейських самітів наголошується, що освітні системи повинні пристосовуватися до нових реалій ХХІ століття, а "неперервна освіта має стати головною політичною програмою громадянського суспільства, соціальної єдності та зайнятості" [1, с. 6].

Таким чином, освіта дорослих як соціальний інститут має стати фактором європейського розвитку, конкурентоспроможності та підвищення ефективності ринку праці. Відповідно, Стратегія розвитку Європейського Союзу "Європа 2020" [2] встановлює три основні чинники зміцнення економіки:

- розумне зростання: розвиток економіки, засноване на знаннях та інноваціях. Цей фактор зміцнення економіки включає в себе підвищення якості освіти, підвищення якості досліджень, підтримку поширення інноваційних технологій і знань по всьому ЄС, збільшення доступу до інформації та технологій спілкування, використання інноваційних технологій з метою досягнення глобальних соціальних цілей;

- стійке зростання: створення економіки, заснованої на доцільному використанні природних ресурсів, поліпшення екологічної ситуації та конкурентоспроможності в економіці, використовуючи лідерство Європи в розробці нових процесів і технологій, включаючи екологічно чисті технології. Фактор стійкого зростання стане основою ще більш поглибленого економічного, соціального та територіального згуртування націй ЄС;

- всеохоплююче зростання: сприяння підвищенню рівня зайнятості населення, досягнення соціальної та територіальної згоди. Всеохоплююче зростання економіки дає людям нові можливості за допомогою високого рівня зайнятості, інвестицій у знання і навички, боротьби з бідністю і вдосконаленням ринку праці, навчання та соціального захисту, які разом сприяють побудові згуртованого, більш соціально однорідного суспільства [3].

Вказані чинники зазнають впливу трьох глобальних факторів: 1) масовість та збільшення доступності освіти і, як наслідок, збільшення кількості студентів; 2) глобалізація освіти та посилення міжнародної конкуренції на ринку освітніх послуг; 3) інтернаціоналізація освітнього простору.

Початок ХХІ століття ознаменувалося зростанням обсягів освітньої мобільності студентів різних країн, що свідчить про збільшення потенціалу залучення освітніх мігрантів в суспільство як повноправних його членів, як активних учасників функціонування сфер зайнятості, науки, досліджень, інших сфер діяльності [4]. Відповідно відбувається диверсифікація способів надання освітніх послуг, де поряд з розвитком мобільності студентів і викладачів все більшого розвитку отримують мобільність освітніх програм та освітніх інститутів.

На практиці світові освітні ресурси, програми, установи мобілізуються для вирішення проблем, характерних для різних форм інтернаціоналізації вищої освіти. Виходячи з характеристик процесу інтернаціоналізації вищої освіти і з огляду на позиціонування країн щодо напрямків участі в процесі надання освітніх послуг на міжнародному ринку, можна





визначити три типи орієнтації країн: орієнтація на імпорт, орієнтація на імпорт-експорт та орієнтація на експорт освітніх послуг.

Зокрема, у книзі "Вища освіта до 2030 року" розглядаються можливі сценарії розвитку освітнього третього тисячоліття [5]:

- уведення заочного навчання у країнах, де воно не поширене, а також інших форм дуального освіти;
- активне залучення іноземних студентів, число яких зростає протягом останніх років;
- розвиток різноманітних програм перепідготовки, підвищення кваліфікації для залучення додаткових студентів;
- розвиток програм цільової перепідготовки для співробітників підприємств та організацій;
- розширення спектру освітніх програм для людей старшого похилого віку.

Отже, глобальні процеси в освіті сприяють створенню нових робочих місць, розвитку інфраструктури та потенціалу системи міжнародної освіти загалом.

Список використаних джерел та літератури

1. European Council Presidency Conclusions, Санта-Марія да Фейра, 19-20 июня 2000, параграф 33, стр. 6.
2. Europe 2020. A strategy for smart sustainable and inclusive growth: [Electronic resource] // European Commission. – 2010. – Access Mode: URL: https://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm (дата звернення 05.11.2018)
3. Нестеров А. Г. Европейские концепции непрерывного образования в начале XXI века // Научный диалог. – 2012. – № 5. – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/evropeyskie-kontseptsii-nepreryvnogo-obrazovaniya-v-nachale-xxi-veka> (дата звернення 05.11.2018)
4. Семів Л. К. Активізація академічної мобільності в рамках угоди про асоціацію України та ЄС URL: <https://ird.gov.ua/irdp/e20150801.pdf> (дата звернення 06.11.2018)
5. Higher Education to 2030. Vol. 1. Demography. Paris: OECD Publishing, 2008 URL: https://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/education/higher-education-to-2030-volume-1-demography_9789264040663-en#.WZ7UMIE3V_8 (дата звернення 05.11.2018)

Сахневич Ірина

Проблема лідерства в історико-філософському окресленні

Проблема лідерства тісно пов'язана з фундаментальними філософськими проблемами особистості та її ролі в історії. Щоб піддати феномен лідерства усесторонньому аналізу, необхідно звертатися до філософії, соціології, історії, психології та інших наук. Філософський підхід до визначення природи такого складного і суперечливого феномену як лідерство, являється фундаментальним, тому необхідним.

У часи античності розуміння лідерства фактично було тотожне мистецтву управління державою, а герої і мудрі (лідери) мають переваги у своїх талантах та здібностях. Філософу правителю, за Платоном притаманні: добра пам'ять, здатність до пізнання, щиросердя, до того ж він повинен бути другом істини, справедливості, мужності.

За Аристотелем правителю (лідеру) необхідно не тільки правильно поступати, а ще й мати гармонію характеру і добрих якостей особистості, що дасть можливість вести добродійне життя. Репутація доброго правителя (лідера) формується на основі трьох основних якостей: розсудливості, добродійності, благодійності [1, с. 258]. У епоху Середньовіччя уява про лідерські якості пов'язані із збільшенням масштабів історичних постатей лідерів, розширенням рамок їх діяльності, але безпосередньо зв'язана з залученням до Божої мудрості. Епоха Відродження і Новий час потребували нового підходу до управління а також і лідерства. У Н. Макіавеллі концепція правителя має не тільки перелік добродісностей а й включає, що:

- у лідера державні інтереси повинні переважати особистісні, політичні цілі над усіма іншими, стратегія над тактикою;





• мудрий лідер повинен будь-яким шляхом оволодіти владою і у цей перехідний період бути авторитарним правителем.

"Благо республіки або царства не в тому, щоб мати повелителя, який мудро керував ним на протязі життя, а в тому, щоб це благо не зникло після його смерті" [2, с. 160]. Т. Гоббс підкреслював, що історичні рушійні сили – це людські прагнення та право сильного. При цьому він застерігав лідерів, – "верховні правителі не можуть чинити все, що вони вважають необхідним для держави, ...причина не у відсутності можливостей і прав, а у прагненні враховувати інтереси громадян" [1, с. 402].

Особливого значення набуває ідея верховного правителя у Дж. Локка. Мислитель розмірковуючи над феноменом влади, зазначає, що, – "для кожної людини громадянського суспільства, не може бути виключень із законів цього суспільства" [1, с. 456]. Філософія Просвітництва розвиває і обґрунтовує ідею обмеженої влади монарха. За Ш. Монтеск'є справжній лідер той, який твердо знає, які межі повинні бути у влади, в різних умовах її застосування. Далі він формує сучасне розуміння феномену лідерства, тезою про те, що за лідером ідуть вільні послідовники, які стають його підданими, а якщо у підданство залучають через насильство, то він має рабів [1, с. 567].

Великий Вольтер, який сам бачив себе наставником правителів (лідерів), давав такі поради. По-перше, правитель повинен бути просвітником, що виправдає його владу, тому, що правління буде направлене на благо народу і країни. По-друге, монарх просвітник створює добрих громадян і вірних підданих, які ненавидять бунт і тиранію. Суспільне благо стає ціллю такого співтовариства. "Ні Монтень, ні Спіноза, ні Гоббс, ні мілорд Шефтсбері не запалили факелу роздору у своїй вітчизні" [1, с. 572].

У кінці XIX століття формується нове розуміння лідерства. Герой (лідер) у філософії Ф. Ніцше стоїть окремо від натовпу "кожному своє". Це особистість яка піднялася над тваринним і ствердилася як творець, стала надлюдиною. Це була спроба в нових умовах, по новому переосмислити поняття герой (лідер).

XX століття представлено множинністю концепцій лідерства. Узагальнення попереднього досвіду досліджень цього феномену належить М. Веберу. Його класифікація лідерства (традиційні – у до індустріального суспільстві; харизматичні – вожді, культи – при зародженні індустріальних суспільств; раціонально-легальне лідерство і бюрократичне для сучасних суспільств) використовується у багатьох сучасних психологічних концепціях лідерства.

Отже, лідерство завжди було зв'язано у свідомості людини з умінням долати перешкоди нестабільності, з управлінням людьми в умовах швидкозмінних соціальних процесів. У сучасних умовах жорстокої конкуренції лідерство виступає ідеалом індивідуальної поведінки для представників молодого покоління. XXI століття починає формувати свою концепцію лідерства, яка буде вміщати попередній досвід функціонування цього суспільного феномену і одночасно вносити свої корективи.

Список використаних джерел та літератури

1. Себайн Д. Г. Історія політичної думки / Джордж Г. Себайн, Томас Л. Торсон ; [пер. з англійської М. Габлевич, І. Гарник, В. Івашко та ін.]. – К.: Основи, 1997. – 838 с.
2. Огаренко В. М., Малахова Ж. Д. Соціологія малих груп: Підручник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – С. 93 – 109.

Слюсар Вадим, Швенко Лада

Тема благодійності у телерепортажах каналу СК1 за період 2017-2018 рр.

Телевізійний репортаж нині постає одним із найпоширеніших жанрів, які використовуються у медіапросторі для висвітлення теми благодійності. Подача матеріалу саме у цьому жанрі зумовлена поєднанням у ньому, з одного боку, художньо-публіцистичного напрямку та інформаційно-аналітичного, з іншого. Репортаж, по суті,



"синтезує всі три види журналістики: інформаційну, аналітичну та художню, а діяльність репортера набуває універсальної спрямованості" [1, с. 203]. Важливо, що репортаж апелює до асоціативно-образного мислення, маючи на меті викликати емоції співчуття, співпереживання та спонукати до дії через співучасть. "Благодійність" у своїй основі містить "дію" певного змісту. Більш вживаним у соціогуманітарних науках є поняття "благодійна діяльність", яка у Законі України "Про благодійну діяльність та благодійні організації" тлумачиться як "добровільна особиста та/або майнова допомога..., що не передбачає одержання благодійником прибутку, а також сплати будь-якої винагороди або компенсації благодійнику від імені або за дорученням бенефіціара, яка транслюється засобами масової комунікації як подія" [2]. Власне, подія є головною умовою для створення телевізійного репортажу.

Акцентуація на необхідності трансляції благодійної діяльності спричинена утвердженою у вітчизняній медіакulturі норми, як зазначає Н. Роман, що "про свої добрі вчинки потрібно мовчати, бо говорити про власну щедрість чи доброту – це "викаблучуватися", а якщо ви ще й заможні, то – "нічого особистого, лише піар" [3]. Метою трансляції є заохочення, натхнення громадськості на благодійну діяльність, з одного боку, та візуалізація й конкретизація витрат благодійних коштів, з іншого.

На житомирському каналі "СК1" тема благодійної діяльності представлена низкою репортажів: "Житомирська міська лікарня отримала три візки", "Потрібні гроші на реабілітацію Вікторії Шилюк", "У Житомирі благодійний фонд Олександра Рабіновича роздав продуктові набори малозабезпеченим", "Житомирські лікарі борються за життя АТОВця", "На операцію для житомирської студентки потрібно 3 тис. доларів", "Житомирські волонтери шиють балаклави, бафи, шапки для українських військових", "Собака, яка потрапила в капкан у передмісті Житомира, шукає притулок". Відтак, основними сферами, визначених Законом України "Про благодійну діяльність та благодійні організації", висвітленої благодійної діяльності були охорона здоров'я; екологія, охорона довкілля та захист тварин; соціальний захист, соціальне забезпечення, соціальні послуги і подолання бідності; сприяння обороноздатності та мобілізаційній готовності країни, захисту населення у надзвичайних ситуаціях мирного і воєнного стану.

Основні характеристики зазначених репортажів наступні:

Тема	бенефіціар	Благодійна	Тема
Житомирська міська лікарня отримала три візки	центральна міська лікарня Житомира (для людей з інвалідністю)	Житомирська обласна організація "Союз Чорнобиль України"	Житомирська обласна організація "Союз Чорнобиль України" передала центральній міській лікарні Житомира три інвалідні візки. Таку благодійну допомогу надають багатьом закладам регіону
Гроші на реабілітацію Вікторії Шилюк		Громада міста	19-річна Вікторія Шилюк, котру жорстоко побили на початку цього року, потроху оговтується від травми. Дівчина ще не говорить та не рухає рукою, проте з допомогою рідних може підвестися і підійти до вікна. Близькі дівчини радіють таким зрушенням і дякують усім, хто підтримував Вікторію. Проте, попереду її очікує дороговартісне лікування і тривала реабілітація. Рідні просять грошей у небайдужих.
У Житомирі благодійний фонд Олександра Рабіновича роздав продуктові	малозабезпечені житомиряни	Благодійний фонд "Нас об'єднує Житомир"	Благодійний фонд "Нас об'єднує Житомир" провів дводенну видачу допомоги містянам. Малозабезпечені житомиряни та сім'ї у скруті цього разу отримали харчові набори. Водночас, представники фонду обіцяють



набори малозабезпеченим			продовжувати роботу задля підтримки населення
Житомирські лікарі борються за життя АТОВця	Сергій Коршун	громада міста	Житомирянин Сергій Коршун почав лікування серця. Нагадаю, міська громада збирала гроші на операцію на серці для Сергія Коршуна. До збору коштів долучилися небайдужі люди з усієї України, колеги з Житомирського ТТУ, депутати та чиновники
На операцію для житомирської студентки потрібно 3 тис доларів	Катерина Король	громада міста	Родичі Каті Король просять усіх небайдужих про допомогу. Гроші зібрати потрібно якомога швидше, оскільки термінове оперативне втручання може дозволити дівчині жити повноцінним життям та рухатись без болю
Житомирські волонтери шиють балаклави, бафи, шапки для українських військових	Збройні сили України	громада міста	Необхідні речі військовим волонтери передають ще з початку проведення антитерористичної операції на Сході України. У Житомирі зорганізувалися в групу небайдужі містяни та взялися шити балаклави, шапки та бафи для вояків. Допомагають коштами усі небайдужі, навіть з-за кордону
Покалічений песик шукає господаря	пошук господаря для песика	громада міста	Собака з відтятими лапами шукає родину. До редакції каналу звернулися власники городів на дачному масиві у передмісті Житомира. Ці люди підгодовували покалічену тварину. Але, взимку приїздити не змогли б. Тому шукали господаря для собаки.

Відповідно до змісту події у кожному репортажі подано відповідні коментарі представників благодійних організацій (І. Єсін, голова Житомирської обласної організації "Союз Чорнобиль України", Світлана, представниця благодійного фонду "Нас об'єднує Житомир") чи ініціативної групи (М. Ващенко, волонтер; Марія Романівна, дачниця), бенефіціарів (М. Дрозд, завідувач приймально-діагностичного відділення КУ ЦМЛ №1; Т. Колодюк, завідувач неврологічним відділенням для хворих з порушенням мозкового кровообігу КУ ЦМЛ № 1; С. Шилюк, мама Вікторії Шилюк, К. Король, студентка В. Павлюк, Г. Мамичинкова, С. Рибак, С. Коршун – житомиряни, які отримали благодійну допомогу) чи представників лікувальних закладів, які або планують провести необхідні лікувальні заходи, або підтверджують діагноз (М. Суслик, начальник управління охорони здоров'я Житомирської ОДА К. Зозуля, М. Місюрлова начальник управління охорони здоров'я Житомирської міської радизавідуючий нейрохірургічним відділенням та А. Матвійчук, завідувач кардіохірургічного відділення КУ "Обласна клінічна лікарня ім. О. Ф. Гербачевського").

Варто відзначити, що низка репортажів мала відображення і в інших репортажах передачах каналу "СК1". Так, відбувся телемарафон на підтримку Сергія Коршуна і телепередача "Відкрита студія "Врятуємо життя разом!", а згодом і другий репортаж про результати операції та хід реабілітації. Історія "Покалічений песик шукає господаря" мала продовження у репортажі "Покалічена Риженька знайшла сім'ю в притулку для тварин БО "Дім Сірка" в Івано-Франківську. Зокрема йшлося про те, що собаку без задніх лап додому взяла керівник притулку для тварин благодійної організації "Дім Сірка", де їй пролікували нирки, затягнули рани на місці відрубаних лап і виготовили спеціальний візок для пересування.

Аналіз репортажів на благодійну тематику телевізійного каналу "СК1" за період 2017-2018 роки дозволяє дійти висновку, що, по-перше, зазначена проблематика достатньо представлена у цьому ЗМІ; по-друге, у репортажах чітко представлена мотиваційна позиція благодійних організацій та, відповідно, реакція бенефіціарів; по-третє, показано різні сфери





благодійної діяльності; по-четверте, прослідковується порядок із відображенням діяльності окремих благодійних організацій висвітлення активної ролі громади міста у задоволенні благодійних потреб, канал сам долучається до благодійних ініціатив та здійснює інформаційний супровід; по-п'яте, відсутні репортажі, в яких показана благодійна допомога політичним партіям або від імені політичних партій (це свідчить про відповідність роботи каналу ст. 3 п. 3 Закону України "Про благодійну діяльність та благодійні організації").

Список використаних джерел та літератури

1. Коваленко Ю. Б. Сучасний телевізійний репортаж: жанрові та мистецькі ознаки / Ю. Б. Коваленко // *Культура України*. – 2014. – Випуск 45. – С. 201 – 208.
2. Закон України Про благодійну діяльність та благодійні організації // *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. – 2013. – № 25, ст. 252 / електронний режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17>
3. Роман Н. Благодійність потребує термінового піару [5 вересня 2018 року] / Надія Роман // електронний режим доступу: <https://tsn.ua/blogi/themes/zhittya/blagodiynist-potrebuye-terminovogo-piaru-1212150.html>
4. Житомирська міська лікарня отримала три візки // <https://www.youtube.com/watch?v=Ckbfe93TXzg>
5. Потрібні гроші на реабілітацію Вікторії Шилюк <https://www.youtube.com/watch?v=176fybZao5U>
6. У Житомирі благодійний фонд Олександра Рабіновича роздав продуктів набори малозабезпеченим // <https://www.youtube.com/watch?v=CknqA7EYWds>
7. Житомирські лікарі борються за життя АТОВця // <https://www.youtube.com/watch?v=imMUM4DvggY>
8. На операцію для житомирської студентки потрібно 3 тис доларів // <https://www.youtube.com/watch?v=tiDYfkZ6fO8>
9. Житомирські волонтери шийють балаклави, бафи, шапки для українських військових // <https://www.youtube.com/watch?v=h-hbKZAY7Fg>
10. Собака, яка потрапила в капкан у передмісті Житомира, шукає притулок // <https://www.youtube.com/watch?v=Rz6EJmWT2pU>

Соколовський Олег

Новітні моделі христології

Глобалізаційні процеси в сучасному світі засвідчили суспільне пережиття моральної кризи, спричиненої втратою християнських цінностей. Ця обставина зумовила не лише священнослужителів і церковнослужителів переосмислити межі тлумачення християнських істин в інформаційному полі, а й долучити до цього процесу філософів і релігієзнавців з метою збереження духовної культури особистості. Саме тому запитом сьогодення є релігієзнавчий аналіз вчення про Ісуса Христа, який дозволить дослідити еволюцію христології й зміну світоглядних орієнтирів носіїв християнських ідей. Тому предметом дослідження цього підрозділу є теоретичний аналіз христологічної доктрини, яка знайшла своє вираження у різних варіаціях новітнього періоду.

Христологічна доктрина, значною мірою, надала існуванню у християнській теології онтологічного, екзистенційного і гносеологічного рівнів, сприяючи формуванню метафізичної, антропологічної й сотеріологічної сфери. Глибині модуси буття християнської духовності вибудовуються на основі христологічного вчення. На теоретичному рівні релігійної свідомості, христологія дозволяє пізнати таємницю трансцендентної реальності, змісту божественного одкровення й шляхи досягнення спасіння. При цьому, конфесійна христологія відображає світоглядні орієнтири конкретної релігійної організації й у вигляді настанов наповнює їх смисложиттєвим змістом. Сьогодні в межах християнства вибудовуються христологічні моделі, які інтерпретують постать Христа у власному значенні.





Для християнської теології, як ми зазначали, властиве розмаїття концептуальних підходів до осмислення особи Христа і Його служіння. У контексті нашого дослідження, ми поділяємо думку італійського теолога Фьоренцо Реаті, який під концептуальним підходом вважав сформовану у межах філософських категорій ціннісно-світоглядну ідею, яка визначає методологію дослідження [1, с. 15]. Осмислення трансформації христологічних концепцій потребує їх систематизації та взаємоузгодження на основі методологічних питань, взаємопов'язаних із особою Ісуса Христа. Особливого визначення та погодження вимагає розв'язання: 1) відношення між історією та вірою (осмислення Христа як Спасителя світу або історичної Особи); 2) відношення між христологією та сотеріологією (розкриття межі між природою Христа та Його служінням); 3) буквализм у розумінні втілення Христа.

Процес еволюції христологічної доктрини призвів до створення концептуальних моделей через відсутність можливостей досягнути постать Ісуса Христа за допомогою теологічних методів пізнання. Важливо зауважити, що модель дозволяє відтворити самотутність первинного образу навіть за відсутності практичних даних. Тому наше пізнання є опосередкованим, оскільки вибудовується на допоміжній структурі, яка допомагає вивчити прообраз за відсутності теоретичного зразка. Ми погоджуємося з думкою французького філософа Алена Бадью, який зауважив, що сформована модель за допомогою певних конструкцій "... не відображає своєї реальності, а відображає властивості оригіналу через приналежність до "ірреальності"" [2, с. 28]. Ця особливість створює умови для фіксації змін й запобігає сприйняттю завуальованих форм притаманній для реальності. Таким чином, методологія моделювання здатна забезпечити спільну сукупність властивостей між теоріями та оригіналом.

Прагнення визначити сутність Ісуса Христа призвели до витворення христологічних моделей у історичній сфері. Зазначимо, що моделі низхідної та висхідної христології функціонують як автономні інтелектуальні конструкції, за допомогою яких ми пізнаємо постать Христа. Однак вони не є повними й самодостатніми через те, що виконують посередницьку роль між нашими уявленнями про особу Христа і тим, що ми можемо репрезентувати за допомогою створених моделей. Продуковані доктрини представників низхідної та висхідної христології позбавлені універсальності, й, таким чином, не є обґрунтованою теоретичною побудовою чи науково підтвердженою гіпотезою. Зокрема, базовим постулатом висхідної христології є осмислення Христа в новозавітному значенні через проповідь, яке вміщене в Євангелії сповіщаючи про прихід Месії і закликає до внутрішньої зміни. Тому модель висхідної христології є, насамперед, свідченням про постать Ісуса-Месії, Сина Божого, Бога, а передусім переповіданням смерті та воскресіння Ісуса та Його другого приходу. Натомість, характерною особливістю моделі низхідної христології є намагання довести надприродної сутності Христа, послуговуючись історичними свідченнями. Постать Ісуса Христа розглядається на тлі цілісного культурно-історичного процесу як його складова частина. Звертаємо увагу, що в утвердженні єдиності Христа з Богом, представники цієї моделі христології послуговуються перед пасхальними свідченнями, відображеними в Його словах і служінні.

Таким чином, моделі висхідної та низхідної христології не містять повноти теоретичних конструкцій, якими впорядковуються й перевіряються на істинність дані емпіричних досліджень. Функціонально-діяльнісний зміст моделей зводиться до репрезентації постаті Ісуса Христа як посередника між теоретичними уявленнями і Його сутністю, що через свою складність не може бути вичерпано в межах цієї моделі й іншими теоретичними системами через те що, вони є лише підходом у осмисленні особи Христа під певним методологічним кутом зору.

Тому осягнення Христа як Спасителя світу або історичної Особи в межах висхідної та низхідної христології актуалізує проблему релігійної філософії у співвідношенні між вірою і розумом. Звертаємо увагу на витворення в цій сфері дихотомії розуму й віри, які в філософському осмисленні визначають ставлення до розуму як до логічного засобу обґрунтування віри і тим самим обумовлюють формування філософських моделей у христології. Для висхідної христології характерною є віра в Божественність Ісуса, вона не може ґрунтуватися на раціональних доказах через неспроможність наукового доведення в





цілому. Однак, низхідна христологія, яка послуговується історичними фактами в обґрунтуванні Божественності Христа, навпаки віддає перевагу розуму над вірою та її авторитету.

Список використаних джерел та літератури

1. Реати Ф. Бог в XX веке: человек – путь к пониманию Бога (Западное богословие XX века) / Фьоренцо Эмилио Реати. Пер. с итальянского Ю. А. Ромашева. – Санкт-Петербург: Европейский Дом, 2002. – 187 с.
2. Бадью А. Концепт моделі. Вступ до матеріалістичної епістемології математики / А. Бадью; пер. з фр. А. Репа ; [наук. ред. С. Шкільняк]. – К.: Ніка-Центр, 2009. – 232 с.

Тверда Раїса

Анімаційні образи у сучасній рекламі

Однією з характерних ознак реклами XXI ст., як зазначає Є. Ромат, є постійне зниження ефективності рекламних витрат, тобто вкладення у рекламу збільшуються, а от ефективність самої реклами знижується [1, с. 28]. У зв'язку з цим рекламодавці змушені шукати нові шляхи залучення споживачів до свого продукту. Дехто звертається до агресивної реклами, проте зрозуміло, що вона не завжди буде ефективною, не кожен продукт можна так просувати. Є зовсім протилежний вид реклами – анімаційна. Хоча попри те, що анімаційна реклама набула поширення у XXI ст., насправді вона виникла набагато давніше, тісно пов'язана з мультфільмами і не набагато молодша за кінематограф. Початковою датою створення мультфільмів вважається 20 липня 1877 року, коли у Франції Еміль Рено представив праксиноскоп – прилад, створений для показу "рухомих картинок". А вже 28 жовтня 1892 року Е. Рено демонструє в одному з музеїв Парижа першу графічну стрічку. Саме 28 жовтня нині відзначається як Міжнародний день анімації. У 1897 році на світ з'явився перший мультфільм у класичному розумінні цього слова. Це була реклама порошку для виготовлення крему, яку створив Артур Мельбурн-Купер [2]. Для порівняння, перші короткометражні фільми були показані братами Люм'єрами у березні 1895 року.

Сучасні рекламні анімаційні ролики можна поділити на 3 основні групи:

- ігрові (знімаються за сценарієм, грають актори – реальні люди; наприклад, реклама ювелірних прикрас "Золотий вік");
- анімаційні (реклама-мультик; реклама енергетичного напою "RedBull");
- комбіновані (реальні актори і мультгерої в одному ролику; наприклад, засоби побутової хімії "Mr. Proper", реклама дитячих бісквітів "Барні" тощо)[3].

Щодо створення рекламних героїв, то тут є два можливі варіанти: використати готового персонажа (наприклад, молочна продукція "Простоквашино"), хоча можуть виникнути певні проблеми з авторським правом, або створення нового, унікального, неповторного персонажа ("M&M's", "Fanta") [3].

Анімаційна реклама має декілька суттєвих переваг у порівнянні з іншими видами реклами: позитивне сприймання серед глядачів (психологія сприйняття, оскільки в людини одразу вибудовується ланцюжок "анімаційна реклама – мультик – дитинство – щось добре, хороше"); можна створити такий ролик і такий сюжет придумати, який у реальному житті практично не вдасться втілити; дешевший у створенні, ніж ігровий, оскільки потребує меншої кількості людей [3].

Зазвичай створенням анімаційної реклами займаються рекламні студії чи агенції. Такі ролики традиційно містять в собі всі ознаки просування товарів. Проте у цьому контексті досить цікавим є досвід японців (хоча треба відзначити, що для непідготовленого західного глядача японська реклама може шокувати). На їхньому рекламному ринку значний сегмент становить саме анімаційна реклама, над створенням якої не завжди працюють рекламисти. Загалом японську анімаційну рекламу можна поділити на дві групи: традиційні у нашому розумінні рекламні анімаційні ролики (вже згадані "RedBull", "M&M's"; аніме-реклама, яку в свою чергу теж можна поділити на дві категорії – оригінальна аніме-реклама та реклама за мотивами популярного аніме.





Традиційні у нашому розумінні рекламні анімаційні ролики – це ролики, які першочергово створені для просування продукції чи послуги на ринку. Вони набагато дешевші у порівнянні з аніме-рекламою. Над їх створенням працюють рекламні фірми. Мультгерої – це засіб переконати нас у необхідності придбання товару чи послуги. Прикладом такої реклами є японська реклама жувальної гумки "Lotte".

Аніме-реклама діє за зовсім іншою схемою. Це історія, в якій фігурує рекламована продукція, але вона не завжди є центральним образом. Якщо реклама створена за мотивами популярного аніме, то вона або тісно пов'язана з оригінальним сюжетом (тут головне знати першоджерело, оскільки без цих знань може бути втрачено рекламний контекст), або максимально наближена до ігрової реклами (лише з тією різницею, що герої – не реальні люди, а мультиплікаційні). Прикладом є відеоролик "AttackonNazoniku", який рекламує вермішель швидкого приготування, але в основі лежить сюжет аніме "Атака титанів".

Якщо ж аніме-реклама є оригінальною історією, то за своїм стилем подачі інформації вона наближається до продакт-плейсменту. Над такою рекламою зазвичай працюють професійні аніматори. Рідше – рекламні компанії, які просто платять гроші за використання готових образів. Цікавим прикладом є серія "ForaLivelyWorld", яку створив відомий японський режисер, аніматор, сейю Макото Шінкай (а він жодного відношення до рекламної індустрії не має) на замовлення компанії "Taisei Corporation" (відома будівельна фірма Японії, яка працює на сході Азії), Кожен з 30-секундних роликів розповідає історію окремих людей, які працюють на будівництві різних об'єктів, розкриває причини, чому вони сюди прийшли, а головне – наголошується на важливості тих проектів, над якими працюють герої. І так через розповіді анімаційних героїв глядачеві демонструється те, чим займається компанія "Taisei" (а це будівництво Міжнародного аеропорту Хамад у місті Доха, Катар; Мармарай – підводний залізничний тунель під протокою Босфор, Туреччина; Міжнародний аеропорт Ной Бай у місті Ханоя, В'єтнам; перша автострада на території Шрі-Ланки тощо). Сюди ж можна віднести і короткометражну стрічку Макото Шінкай "Перехестя" – рекламу курсів дистанційного навчання "Z-Kai" тощо.

Отже, анімаційна реклама є ефективним засобом просування товарів та послуг на ринку, яка має свої особливості створення та переваги перед іншими видами реклами. У контексті дослідження анімаційної реклами перспективою для вивчення є японська анімаційна реклама, яка наразі малодосліджена в нашій рекламній галузі.

Список використаних джерел та літератури

1. Ромат Е. Реклама: учебник для вузов / Е. В. Ромат. – Изд. 7. – Санкт-Петербург: Питер, 2008. – 512 с.
2. Юсдюнкель Э. Цветовые системы. История вопроса (часть 77) / Элеонора Юсдюнкель. – Режим доступа: <https://natural-colours.livejournal.com/40164.html> (дата обращения: 26.11.2018).
3. Киселёва И. Мультипликационные персонажи в коммерческой рекламе: коммуникативно-прагматические аспекты / Киселёва Ирина. – Режим доступа: <https://journ.bsu.edu.ru/vkr/2018/kiseleva.pdf> (дата обращения: 26.11.2018).

Хом'як Наталія

Відчуження і людина: історико-філософський аспект

Історико-філософський інтерес до проблеми відчуження пояснюється не тільки її актуальністю в умовах тотальної дегуманізації сучасного світу і руйнування особистості, а й тим, що осмислення проблеми відчуження не можливо поза розуміння відчуження в історії соціально-філософської думки та її різних інтерпретацій в сучасній літературі.

Теоретичний аналіз літератури дозволяє стверджувати, що проблема відчуження посіла значне місце в історії філософської, соціологічної і політичної думки. Так, теоретики суспільного договору (Т. Гоббс, Ж.-Ж. Руссо) розглядали відчуження як акт передачі





окремих прав людини соціальному організму. Цей акт і став основою суспільного договору. Людина добровільно обмежує свою абсолютну свободу, відчужуючи свої права державі. Шляхом укладання договору люди створюють "штучне тіло" – державу, відчужуючи свою свободу, якою людина користувалася у природному стані, і передаючи свої права одній особі, воля якої і є волею для всіх. Держава – абсолютний суверен представляє собою відчужену реальну єдність людей.

Політична доктрина Ж.-Ж. Руссо ґрунтується на тому, що у "світі видимості" соціальний зв'язок набуває характеру відчуження. Цивільний стан на відміну від природного регулюється соціальними інститутами – приватною власністю, державою, церквою та ін. Суспільний договір між людьми створює політично цілісний народ, якому належить вся повнота політичної влади. Кожна людина відчужує свою владу, свободу і майно на користь общини – гаранта свободи і рівності їх. Так формується моральне і колективне ціле, народ, суверенітет якого не відчужуваний. Серцевиною політичної концепції Руссо і є питання про втрату людиною панування над своєю волею, відчуженням її і перетворенням в дещо чуже і вороже людині, про форми контролю суспільства над власним соціальним життям. Всі сучасні форми співжиття, за Руссо, церква, держава, мораль, мистецтво – відчужені прояви людських сил: вони стають самостійними, якими живе "світ видимості" і котрі суперечать дійсній сутності людини.

Проблема відчуження відіграє провідну роль у концепції представників німецької філософії доби Просвітництва. Розглядаючи гносеологічні питання в єдності з ідеалістичним потрактуванням активності людини, вони по-новому поставили і проблему відчуження. Ототожнюючи опредмечення і відчуження, німецька філософія вбачає у будь-якому акті людини, у будь-якій формі об'єктивації її здібностей процес відчуження. При цьому відчуження розуміється як відчуження свідомості, тобто інтерпретується в ідеалістичному дусі. Так, Г. Гегель розглядав державу як втілення національного духу, в якій цей дух опредметнюється та об'єктивується й, таким чином, відчужується, набуваючи раціоналізованих рис правового інституту [1].

У подальшому проблему відчуження ретельно розглядає К. Маркс, який виявляє джерела цього явища в соціальних структурах і виокремлює такі основні аспекти відчуження, як: відчуження людини від продукту праці; відчуження від процесу праці; відчуження від своєї людської сутності; відчуження від роду; відчуження людини від людини [2, с. 43]. У марксистському розумінні відчуження виражає сутність історично перехідних суспільних відносин, що ґрунтуються на поділі праці і приватній власності на засоби виробництва, за яких відносини між людиною і суспільством антагоністичні.

У творчості Е. Фромма простежується психологічне осмислення проблеми відчуження – відчуження у самій особистості, а не лише в соціальних умовах її буття [3]. Сучасне урбанізоване суспільство нівелює унікальність й індивідуальність особистості. Існує безліч факторів, які гнітять людину психологічно. Урбанізоване місто з його гігантськими підприємствами, офісами, забудовами тощо тяжіє над людиною, робить її безпорадною, вселяє невпевненість у завтрашньому дні. Це призводить до психологічного дискомфорту – людина боїться суспільної думки, приховує свої емоції, при цьому часто маючи високий інтелектуальний розвиток. Фромм прагне розробити напрямки вирішення цієї проблеми, допомогти людині розвинути свій внутрішній потенціал, досягти гармонії у стосунках між людьми і природою. Одним із шляхів звільнення людини від відчуження, на його думку, є любов [4].

Сучасна світова філософська думка проблему відчуження людини розглядає відповідно до реалій сьогодення. Основною причиною відчуження людини деякі вважають політику (К. Касторіадіс), а засобом її подолання – всебічний розвиток соціальних спільнот [5, с. 116; с. 124]. С. Жижек, словенський культуролог і соціальний філософ фрейд-марксистського спрямування, вбачає проблему відчуження у спробі подолання антагонізму, який породжується відірваністю людини від природи, на відміну від марксистського розуміння соціального антагонізму.

Проблема відчуження стала предметом дослідження й вітчизняних науковців. У контексті соціально-філософського аналізу економічних та ідейних засад виникнення та





еволюції концепції відчуження, шляхи його подолання і реалізації гуманістичних цінностей у світі розглядаються, зокрема, в працях М. Поповича [6]. Крізь призму екзистенційної антропології аналізується світоглядна активність особистості у контексті її існування. Так, В. Табачковський осмислює проблему відчуження в аспекті колізійності людського світосприйняття та феномену самотворення людини Н. Хамітов розглядає проблему відчуження через дослідження внутрішньої самотності людини [7]. Цікавим є й погляди С. Крилової, яка розглядає відчуження у контексті дослідження категорій "краса" та "безсмертя" [8, с. 196-198]. Значущими для осмислення проблеми відчуження та її подолання стали також дослідження І. Бичка, М. Булатова.

Отже, незважаючи на те, що у соціальній філософії напрацьована значна кількість підходів та принципів до розгляду й вирішення проблеми відчуження, проте до цього часу лишилася поза належною увагою науковців проблема відчуження людини в добу глобалізації, в урбанізованому суспільстві.

Список використаних джерел та літератури

1. Гегель. Сочинения. – Т. IV. – М., 1959. – с. 19, 272-272; Гегель. Сочинения. – Т. XII. – М., 1959. – С. 186 – 187.
2. Маркс К. Экономическо-философские рукописи 1844 года / Карл Маркс // Маркс К., Енгельс Ф. Сочинения : [в 42 т.] Т. 42. – М.: Изд-во политической литературы, 1974. – 535 с.
3. Фромм Э. Бегство от свободы / Пер с англ. Общ. ред. и послесл. П. С. Гуревича. – М.: Прогресс, 1989. – 272 с.
4. Фромм Э. Человек для себя / Пер. с англ. и послесл. Л. А. Чернышевой. – Мн.: "Коллегиум", 1992. – 253 с.
5. Касториadis К. Воображаемое установление общества. Пер. с фр. / Пер. Г. Волковой, С. Офертаса. – М.: "Гнозис", "Логос", 2003. – 480 с.
6. Попович М. Бунтівливий Камю // Зарубіжна література.– 1998. – Ч. 20/84. – С. 61 – 64.
7. Хамитов Н. Освобождение от одиночества. – М.: АСТ, Харьков: Торсинг, 2005. – 415 с.
8. Крилова С. А. Феномен відчуження в соціальному бутті людини // Гілея (науковий вісник): [зб. наук. праць] / [гол. ред. В. М. Вашкевич]. – К., 2013. – Випуск 73. – С. 196 – 198.

Чаплінська Оксана

"Лобстер": деякі зауваги

Жанр антиутопії не є ноу-хау культури і мистецтва ХХІ ст. Поза тим, що він уже достатньо апробований у художній літературі (Т. Антипович, Р. Бредбері, О. Гакслі, В. Голдінг, Є. Замятін, Я. Мельник, Дж. Орвелл, Ю. Щербак та ін.) і кінематографі ("Механічний апельсин", "Голодні ігри", "Той, що біжить лабіринтом", "Особлива думка" та ін.), інтерес до нього не втрачається. Так, у 2015 р. на Каннському кінофестивалі відбувся прем'єрний показ стрічки грецького режисера Йоргоса Лантімоса "Лобстер". Події фільму розгортаються у майбутньому, де для організації пост-посткапіталістичного суспільства з диктатурою "імперії почуттів" засадничим імперативом визначено вимогу бути в парі (до речі, помітна алюзія на біблійний сюжет про перших людей Адама і Єву, де Бог стверджує, що негаразд чоловікові бути самотнім). Саркастична антиутопія "Лобстер" підкреслює дисгармонію людини, яка обумовлена протиріччями між соціалізацією та індивідуалізацією. Тікаючи від себе вона ховається за імітацією почуттів до Іншого, страх спів-буття з Іншим примушує її замикатись у собі. Тому маємо переоцінку цінності любові як такої, й інституту сім'ї зокрема.

Чому лобстер? Головний герой архітектор Девід для можливого перетворення себе у тварину обирає лобстера, пояснюючи, що у лобстері тече блакитна кров (натяк на бажану привілейованість), що він живе більше 100 років (романтична візія щодо безсмертя або, як варіант, довголіття) і зберігає здатність до розмноження, що він живе у морі, а йому завжди подобалось море. Лобстер – панцерна тварина. Тверда хітинова зовнішня оболонка у





поєднанні з байдужістю, безпристрасністю, апатичністю, повсюдною пропагандою і укоріненими стереотипами є наслідком підкорення соціуму. За цим надійно схована людина.

Таким чином зазначений імператив перетворюється на чинник структуризації простору у кінострічці, і як наслідок перед нами оприявнюється три топоси. Місто – місце любові, воно вповні реалізує вимогу, адже у ньому живуть тільки ті, хто має пару, що гарантує можливість користуватися усіма цивілізаційними благами. Санаторій – місце можливої закоханості, куди у примусовому порядку відправляють людину, яка втратила пару, для того, щоб вона змогла знайти собі нову. Ліс – місце, де відсутня любов, той простір, де проживають одинаки, вони не просто не визнають, а ігнорують вимогу жити в парі. Кожне місце чітко регламентоване правилами, за порушення яких найжорстокіші покарання (мастурбуєш у санаторії – твоя рука опиняється в гарячому тостері; фліртуєш, цілуєшся у лісі – відрізані губи, якими примушують цілуватись).

Санаторій має амбівалентний характер. З одного боку, його діяльність визначена метою зберегти / врятувати людину (лекторій у ньому має пропагандистсько-просвітницький характер і популяризує переваги жити парою, оскільки тільки так можливі комфорт і безпека), а з іншого, маємо часову детермінанту – за 45 діб знайти собі пару на засаді однієї подібності (наприклад, обоє мають спільну ваду – кульгавість). Відчай і страх перетворюються на каталізатор для народження почуття любові, проте якщо цього не відбудеться, то соціальна диференціація нівелюється посередництвом перетворення у тварину. Відтак актуалізується екзистенційний вибір: або олюднення через любов і парне буття, або отваринення (гуманний дарунок – за людиною залишене право обирати на яку тварину її перетворять у кімнаті трансформації), або самогубство, залишитись людиною відмовившись від перетворення на тварину. Свого часу Е. Фромм, констатував, що подолання самотності людиною можливе тільки через любов, яка є спів-переживанням і спів-буттям. До того ж, любов є тією фундаментальною якістю, що відрізняє людину від тварини, і є або диктатурою у місті, або забороною у лісі.

"Лобстер" Лантімоса віддзеркалює сучасний світ, що сповнений парадоксами, світ спів-буття у бажаній любові або спів-буття одинаків. Девід спробував підлаштуватись під вимогу спів-буття у любові (радше через спробу механічного спів-існування, імітацію) і зазнав фіаско. Він обирає втечу до лісу, де переховуються принципові одинаки, насолоджується свободою у власній самотності. І все здавалося б налагоджується... але Девід закохується, демонструє турботу про неї, піклується. Його розуміння любові забруднене штампами, навіть у ревнощах він шукає лінзи у очах суперника. Час від часу ненав'язливо нашіптує закадровий голос, що у пари в любові має бути спільна ознака, а звідси відкритий фінал – на що зважився Девід: він виколов собі очі чи залишив сліпу жінку?

Отже, "Лобстер" – візія майбутнього, у якому зона комфорту гарантована диктатом любові і вимогою спів-буття; у якому абсурд, цинізм й ірраціональність людини актуалізують страх, апогей відчуження. Універсальні рішення щодо дихотомій любов / самотність, людина / тварина, соціум / індивід у фільмі відсутні і вибір залишений за реципієнтом.

Шевчук Олександр

Історична пам'ять про визвольні змагання періоду Другої світової війни на Житомирщині як важливий елемент формування національної свідомості українців

Нині, у період активізації роботи з національно-патріотичного виховання молоді, важливо зберігати та формувати національну свідомість українців, вивчати історію рідного краю, сприяти тому, аби імена борців-земляків стали відомими. Актуальність дослідження історичної пам'яті про Другу світову війну полягає в тому, що територія Житомирщини стала краєм, де активно формувалися та діяли ОУН(б) й бандерівська УПА, ОУН (м), УПА Поліська Січ. Фактично у воєнні роки Житомирщина стала "опорним пунктом" усього самостійницького руху на території Наддніпрянської України.





Об'єктивне вивчення різних аспектів діяльності українського самостійницького руху на Житомирщині часів Другої світової війни розпочалося в період незалежності України. При цьому вітчизняні дослідники переважно звертали увагу на історію окремих формувань національного руху опору в регіоні: формування й діяльність структур ОУН (б) й ОУН (м) та бандерівської УПА (В. Жилук, І. Ковальчук, В. Плотницький, С. Стельникович) [1; 2; 3; 4], діяльність Поліської Січі та функціонування Олевської республіки (І. Ольховський, В. Сергійчук, С. Стельникович) [5; 6; 7].

Останнім часом в Україні посилюється увага до національно-патріотичного виховання молоді. Яскрава сторінка нашої історії – це боротьба ОУН (б) та ОУН (м), бандерівської УПА та УПА "Поліська Січ" Т. Бульби-Боровця.

На теренах Житомирщини є низка пам'ятних місць про означені формування та їхніх діячів. Зокрема, у с. Сушки Коростенського району у 2002 р. було встановлено пам'ятний знак на місці останнього бою боївки УПА на Житомирщині.

Крім цього, в м. Олевську у 2008 р. встановлено меморіальну дошку та барельєф портрета Т. Бульби-Боровця у зв'язку зі 100-річчям від дня його народження. Однак вказані пам'ятні знаки були зруйновані вандалами, але у 2016 р. – відновлені.

Також у 2011 р. був встановлений пам'ятний знак з нагоди 70-річчя утворення Олевської республіки. У 2016 р. за підтримки Міністерства молоді та спорту України було започатковано перший Всеукраїнський фестиваль "Олевська республіка". 15 вересня 2017 р. відбувся 2-й Всеукраїнський фестиваль, у рамках якого було встановлено пам'ятну дошку в рідному селі Олега Штуль-Ждановича – Лопатичах.

Варто зазначити, що в Житомирі відновлюється пам'ять про членів ОУН (м). На території Спасо-Преображенського Собору у 1991 р. було відновлено могилу М. Сціборського та О. Сенника – відомих діячів ОУН(м), котрі були вбиті 30 серпня 1941 р. 14 вересня 2017 р. у Житомирі відбувся показ документального фільму про життя та діяльність відомого діяча ОУН(м), почесного громадянина міста Житомира, пластуна, археолога Олега Ольжича – "Вогонь самопосвяти". 27 жовтня 2017 р. відбулось урочисте відкриття пам'ятника Олегу Ольжичу (на розі вулиць Перемоги та Ольжича, у сквері ім. О. Ольжича).

Молодь особливо активно бере участь у таких заходах, зокрема Національна Скаутська Організація України "Пласт" активно долучилася до відкриття пам'ятної дошки в с. Лопатичі (О. Штуль-Ждановичу), пам'ятника Олегу Ольжичу.

Отже, історична пам'ять про борців ОУН(м), ОУН(б), бандерівську УПА, УПА "Поліська Січ" останнім часом активно популяризується та поширюється серед місцевого населення. Встановлено і продовжується встановлення пам'ятних знаків у місцях, пов'язаних з українським самостійницьким рухом, а також на честь людей, котрі зробили значний внесок в історію Житомирщини, організовуються поїздки до означених місць. Поряд з цим активізується видання просвітницької літератури, кінопродукції. Започатковано щорічний всеукраїнський фестиваль "Олевська республіка", до якого долучається населення Житомирщини та гості з інших регіонів. Щомісяця проводяться просвітницькі заходи, присвячені пам'ятним дням визвольних змагань, до яких особливо активно долучається молодь. Варто зазначити, що вказані заходи відіграють надзвичайно важливу роль у формуванні національної свідомості українців, а також сприяють національно-патріотичному вихованню молоді, адже кожне наступне покоління має пам'ятати усіх борців за волю України – від княжої доби до сьогодення.

В цілому, на сучасному етапі розвитку України необхідним є збереження пам'яті про важливі віхи української регіональної історії, формувати національну свідомість українців, сприяти тому, аби імена борців стали відомими, вивчати історію рідного краю. Житомирщина – це край, багатий на славетну історію.

Місцеве населення має пишатися нашими відомими борцями, зокрема Олегом Ольжичем, Миколою Сціборським, Олегом Штулем-Ждановичем та іншими. Важливим елементом у формуванні національної свідомості повинно стати долучення до різних просвітницьких заходів, зокрема до Всеукраїнського фестивалю "Олевська Республіка", відвідин пам'ятних місць, пов'язаних з діяльністю ОУН(б), ОУН(м), бандерівської УПА, УПА





"Поліська Січ", зокрема с. Сушки, де відбувся останній бій УПА на Житомирщині, м. Олевська як столиці Олевської республіки, м. Житомира як одного із центрів діяльності ОУН(б) та ОУН(м).

Список використаних джерел та літератури

1. Жилюк В. Оунівське підпілля на Житомирщині в роки фашистської окупації // Пам'ять століть. – 2005. – № 3–4. – 250 с.
2. Ковальчук І.В., Стельникович С.В. Нарис діяльності ОУН під проводом Андрія Мельника на Житомирщині у другій половині 1941 року. – Житомир: Рута, 2011. – 188 с.
3. Плотницький В. П. Останні постріли повстанців. Художньо-документальна повість. – Житомир: Волинь, 2007. – 208 с.
4. Стельникович С. В. Житомирсько-Вінницький регіон в умовах нацистської окупації (1941–1944). – Житомир: Вид. О. О Євнюк, 2015. – 592 с.
5. Ольховський І. Як виникла УПА. – Біла Церква, 2016. – 32 с.
6. Сергійчук В. Організатор "Поліської Січі". – 1992. – 150 с.
7. Стельникович С. В. Український національний рух опору Тараса Бульби-Боровця. Історичний нарис. – Житомир: Полісся, 2010. – 392 с.

Шилан Таран

Вплив кіберпростору на процес соціалізації особистості

Сьогодні вже не викликає заперечення, той факт, що Інтернет і електронні ЗМІ перебирають на себе функції соціалізації молодого покоління від традиційних форм живого спілкування і діяльності, перетворюючись у новий інститут засвоєння і становлення культурних цінностей, соціальних норм, зразків поведінки. Дослідники соціалізації особистості в кіберпросторі визначають, що це процес якісних змін структури самосвідомості особистості, який відбувається під впливом і внаслідок використання нею сучасних інформаційних і комп'ютерних технологій у контексті життєдіяльності [1, с. 12].

Соціалізація особистості припускає, що об'єктом дослідження є не одна чи декілька, а весь комплекс суспільно значимих якостей людини в їхній тісній єдності і взаємодії. Вони охоплюють усю сукупність рис свідомості і поведінки: знання, переконання, працьовитість, культуру, вихованість, прагнення жити за законами краси, фізичну підготовку і т. ін. У сучасному суспільстві до змісту процесу соціалізації апіорі додадуться процес і результат засвоєння, а також готовність до відтворення й аналізу особистістю актуальної складової інформаційного досвіду сучасного суспільства, що включає навички роботи з інформацією, тобто інфосоціалізація. Як процес безперервної й інтенсивної взаємодії особистості з інформаційним середовищем, процес впливу суб'єкта на об'єкт перетворюється в інтерактивному режимі, на процес активного впливу об'єкта на суб'єкт. Інтернет соціалізація користувача локального інтернет-співтовариства – це процес залучення учасника до соціокультурного середовища локального інтернет-співтовариства через розуміння соціальних норм, цінностей і вимог конкретного інтернет-ком'юті, а також засвоєння технологій комунікації, соціальної навігації й електронної грамотності.

Отже, соціальні мережі здійснюють значний вплив на процес соціалізації сучасної молоді, а їх соціалізуюча роль має як позитивні, так і негативні наслідки для становлення та розвитку особистості. Як позитивні можна виділити:

1. У перспективі за допомогою вказаних технологій можна реалізовувати нові освітні програми з молоддю на усіх рівнях освіти, і особливо вищої. Електронні навчальні курси дадуть молодим людям можливість отримувати освіту в обраних ними навчальних закладах, знаходячись далеко від них. Особливо це стосується неповносправних осіб.
2. Комп'ютерні віртуальні технології можуть бути використані для психоемоційної реабілітації осіб з фізичними вадами, які за допомогою комп'ютерних віртуальних технологій відчуватимуть себе повноцінними людьми.





3. Віртуальні технології допоможуть військовослужбовцям та правоохоронцям у відпрацюванні оперативних дій в екстремальних ситуаціях, у психологічній підготовці.

4. Вказані технології дадуть молодим людям можливість максимально точно, відповідно до своїх здібностей і особливостей визначитись з обранням професії, виконуючи у віртуальному просторі професійні ролі за допомогою спеціальних комп'ютерних програм.

5. Використовуючи ігрові можливості комп'ютерних віртуальних технологій учні і студенти зможуть відпрацьовувати фізичні і особистісні здібності, уміння і навички, які стануть основою їхньої подальшої життєдіяльності: загальний і спеціальний інтелект, гнучкий варіативний розум, емоційну і психологічну стійкість, навички колективної взаємодії та інші.

6. При послідовному і науково зваженому підході можуть бути вирішені значні проблеми сьогодення: оздоровлення і інтенсивне інтелектуальне зростання молодого покоління.

Таким чином, віртуальна реальність створює гігантські можливості для самореалізації людини. Однак у процесі використання зростаючих можливостей комп'ютерних Інтернет-технологій не слід забувати про загрози, в першу чергу інтернет-залежності або аддикції у процесі кіберсоціалізації молоді. "Суспільство *homo virtualis* постає як знеособлена і звільнена від теоретичного мислення сукупність споживачів і носіїв інформації. Звичка до мовленнєвих ігор і швидкісних інформаційних потоків може викликати деструкції у мисленні і свідомості (породити хаотизм, кліповість, зруйнувати здатність концентруватися і утримувати у свідомості якийсь один ідеальний об'єкт). Покоління яке виросло в тісному спілкуванні з комп'ютерами, мобільним зв'язком, Інтернетом значно відрізняється в духовно світоглядному аспекті від попередніх, живе в іншому соціально-культурному вимірі" [2, с. 182].

Таким чином, необхідно прийняти кіберпростір як відносно незалежний від людини простір віртуальної реальності, такий, що швидко розвивається в сучасній дійсності і навчитися використовувати виховні та соціально адаптивні можливості комп'ютерних ресурсів, виходячи з вікових, гендерних, соціокультурних, індивідуальних та особистісних особливостей людини.

Список використаних джерел та літератури

1. Кудашкіна О.З. Кіберсоціалізація як новий вид соціалізації у віртуальному середовищі // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – № 1. – 2011. – С. 12 – 18.
2. Козловець М. А. Феномен національної ідентичності: виклики глобалізації: Монографія. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – 558 с.

Шкилюк Інна

Чи можливе безсмертя з точки зору фізики?

Актуальність дослідження. Питання вічного життя завжди турбувало людство в усі часи. Людина за своєю природою – егоїстична істота, поведінкою якої керує інстинкт самозбереження. Щоб з нами не сталося – ми хочемо жити і боїмося смерті. В багатьох культурах смерть сприймається як перехід до нового кращого життя без земних турбот. Але чи можливе безсмертя? Чи має людина можливість жити вічно з точки зору фізики?

Метою статті є висвітлення питання можливості безсмертя з точки зору фізики.

Виклад основного матеріалу. Нехай навпроти людини розміщено пістолет або будь-яку іншу вогнепальну зброю. Пістолет може вистрілити, якщо він заряджений (тоді спін – власний магнітний момент частинки, у нашому випадку – кулі, додатній) або ми можемо почути лише звук затвору, коли магазин пістолету порожній (спін від'ємний). Людина натискає на курок – тоді вона буде внаслідок своїх дій або мертвою або живою. Коли людина натискає на курок нескінченну кількість разів – вона або жива або мертва. Тобто людина і мертва і жива одночасно. В момент вистрілу світ ніби розділюється на два – в одному людина лишається живою, а в іншому – помирає. Цей мисленнєвий експеримент носить





назву "квантового самогубства". Його в 1997 році запропонував фізик-теоретик університету Прінгстона, США Макс Тегмарк [1].

Безсмертя з точки зору фізики можливе, його пояснюють численні мисленнєві експерименти та теорія "Множинності світів", яка створена і описана в 1957 році викладачем фізики Прінгстонського університету в США Х'ю Еверетом III [2]. Як квантове безсмертя пояснює квантова механіка? Відповідь проста – квантовоюзаплутаністю станів. Вона передбачає собою, діаметрально протилежні стани частинок, коли одна частинка має від'ємний спін, то інша, зв'язана з нею – додатний. Тобто, якщо під спіном розуміти життя частинки, то коли одна з них жива – інша мертва, і навпаки.

Наше життя – нескінченна множина ймовірних подій. Із всіх можливих варіантів їх розвитку наш мозок відображає лише ті варіанти ситуацій, в яких людина лишається живою. Коли всі ці можливості будуть вичерпані – людина помирає. Тоді все виходить більше ніж чудово – можна жити і не звертати увагу на все, що діється довкола, все рівно ми лишимося живі, поки ці можливості життя не вичерпаються. Але чи так це? Теорії "Множинності світів" суперечить чи ненайголовніший принцип квантової механіки – невизначеність Гейзенберга[3], яка говорить, що спостерігаючи за квантовою системою ми впливаємо на неї, змінюючи на величину, яка не перевищує половину зведеного кванта дії. Але чи виступаємо ми в ході свого життя квантовою системою? Чи можливо ми спостерігачі свого життя? Або можливо ми спостерігачі за життям інших людей, які в нашому випадку відіграють роль квантових систем? Відповіді на ці питання є відкритими для фізиків з усього світу й досі. Нам все ж хочеться вважати себе квантовою системою, яка здатна діяти самостійно, приймати рішення і впливати на інші квантові системи (людей). Тобто все ж квантове безсмертя цілком можливе і розкриття його секретів – лише питання часу.

В 2017 році Стюард Хамерофф висунув припущення, про те, що людина після смерті просто втрачає свою матеріальну оболонку, а її душа у вигляді квантової інформації зливається зі Всесвітом [1]. Це припущення не суперечить виконанню співвідношення Гейзенберга і при цьому відповідає на питання теорії "Множинності світів": куди після закінчення всієї множини ймовірнісних подій зникає людина.

Квантове безсмертя – можливе і цілком реальне. Якщо вірити закону збереження енергії, то наша енергія не виникає ні з чого і не зникає без сліду, вона лише перетворюється з одного виду в інший і переходить з одного стану в інший. Тобто, наше життя не тлінне і навіть після фізичної смерті наша квантова інформація зберігається у Всесвіті вічно і здійснює тим самим вплив на нього.

Список використаних джерел та літератури

1. Josh Clark. How Quantum Suicide Works (стаття) [Електронний ресурс] / / HowStuffWorks:науково-популярний онлайн журнал. – Режим доступу: <https://science.howstuffworks.com/innovation/science-questions/quantum-suicide.htm>.
2. Cramer J. G. The transactional interpretation of quantum mechanics // Reviews of Modern Physics : журнал. – 1986. – Т. 58, вип. 3. – [Електронний ресурс] // Режим доступу:https://www.researchgate.net/publication/280926546_The_transactional_interpretation_of_quantum_mechanics.
3. Gafter A. Curiosity doesn't have to kill the quantum cat // New Scientist : журнал. – 2007. – Вип. 2603. – С. 34. [Електронний ресурс] // Режим доступу:<https://www.pas.rochester.edu/assets/pdf/Quantum%20Undemolition.pdf>.

Яковицька Єлизавета

Гендерні особливості експресивних публіцистичних текстів

У сучасній науковій парадигмі, зокрема у сфері соціолінгвістики, актуальності набувають гендерні особливості експресивних публіцистичних текстів. Це зумовлено тим, що соціолінгвістика являє собою відносно новий напрям у лінгвістиці, який перебуває у процесі





становлення. Виникає необхідність у аналізі тих аспектів, які залишаються поза увагою лінгвістів або мало досліджені.

Гендерна лінгвістика викликає інтерес у сучасних дослідників у галузі мовознавства М. В. Китайгородської, Є. А. Земської, Н. Н. Розанової, О. О. Вороніної та ін., але багато питань залишаються суперечливими.

Термін "гендер" підкреслює насамперед не природний (біологічний), а соціокультурний фактор міжстатевих диференціацій. У сучасній лінгвістиці існує значна кількість трактувань терміну "гендер". Зокрема, О. А. Вороніна дає таке визначення: *"гендер – сукупність соціальних і культурних норм, які слід виконувати людям в залежності від їх біологічної приналежності"* [1, с. 39].

Основні етапи розвитку гендерних досліджень прийнято ділити на два періоди: біологічний детермінізм та власне гендерні дослідження. Рубіж цих періодів – 60-ті роки ХХ століття. Біологічний детермінізм – нерегулярні дослідження, які не перекликалися із суміжними науками. Власне гендерні дослідження пов'язані з розвитком соціолінгвістики, а також зі зміною традиційних гендерних ролей в соціумі.

На основі дослідження газет "Неделя и люди" та "События недели: итоги и факты" було проаналізовано чоловічі і жіночі статті. На основі цих досліджень виявлено низку основних мовних гендерних маркерів, які найяскравіше виділяються на лексичному, морфологічному, синтаксичному та стилістичному рівнях мови.

На лексичному рівні мова чоловіків дуже насичена термінами та неологізмами. Нерідко зустрічаються грубі та лайливі вислови, а також використання жаргонної лексики, сленгізмів. Чоловіки передають свої емоції через контекст шляхом іронії та сарказму: *"Членов королевской семьи отличает не только наличие множества привилегий, но и постоянное нахождение в центре общественного внимания. Им необходимо соблюдать внешние приличия, чтобы поддерживать престиж короны. Это включает в себя и смерть, потому что королю не нравится умирать в неудобное время суток"* [2, с. 9]. У їх текстах, зустрічається багато метафор, фразеологізмів та порівнянь.

У авторів-жінок слід зазначити високу нормованість та літературність мовлення. Терміни і неологізми зустрічаються рідше, ніж у мовленні чоловіків. Жінки не допускають вживання грубих і лайливих висловів. Характерне також вживання оціночних суфіксів і афективної лексики для передачі свого ставлення до предмету мовлення. Найбільш актуальними, цікавими та несподіваними у мовленні є: метафори, сарказм, порівняння та градації. Наприклад: *"Притягательная, эффектная, обаятельная – такой и должна быть настоящая звезда"* [3, с. 14].

На морфологічному рівні виділено такі особливості: у чоловіків – часте використання дієслів (перехідних), абстрактних іменників, дієприкметників і дієприслівників, числівників; у жінок – найбільш характерно використання якісних і відносних прикметників, вигуків та конструкцій прислівник+прислівник (*"Мне лично **очень сложно** ответить на этот вопрос"* [4, с. 14].

На синтаксичному рівні для чоловіків-авторів характерне використання вставних конструкцій (посилання на авторитети), безсполучникових речень, часто використовуються окличні і питальні речення та інверсія (непрямий порядок слів). Жінки-автори у своїх статтях емоції передають шляхом частого використання окличних речень. У мовленні жінок частіше використовуються вставні слова і конструкції, що виражають різноманітну ступінь невпевненості та нерішучості. Прості речення зустрічаються частіше, ніж складні.

На стилістичному рівні дієвим методом привернення уваги читачів у чоловічих та жіночих статтях є яскраві заголовки. Але, жіночі заголовки менш емоційні, ніж чоловічі. Зокрема, для стилістичної забарвленості автори-чоловіки часто використовують газетно-публіцистичні кліше (стать безумно богатый, по словам эксперта, резко набирают популярность і т.д.). Основу публіцистичного тексту авторів-чоловіків в більшій мірі складає нейтральна лексика. Схильність до використання книжної лексики – ще одна особливість жінок. Мовлення жінок більш літературне, м'яке, «відточене», емоційне та чуттєве.

В цілому, отримані результати дослідження підтверджують факт існування двох роздільних підсистем (жіноче і чоловіче мовлення), котрі впливають на вибір мовних засобів та форм висловлювання.





Список використаних джерел та літератури

1. Воронина О.А. Гендер // Словарь гендерных терминов. – М., 2002. – С. 39.
2. Оськин Д. Всегда есть нюанс // Неделя и факты. – 2018. – 10-16 апр. – С. 9.
3. Локтева И. Вера Брежнева: "у дочки есть вкус, она выбирает хороших мальчиков" / И. Локтева // Неделя и факты. – 2018. – 10-16 апреля. – С. 14.
4. Дрозд И. Надежда Мейхер-Грановская: если хотите заработать депрессию, сядьте на диету // События недели: итоги и факты. – 2018. – 3-9 апреля. – С. 14.

Яценко Ілона

Дмитро Яворницький як дослідник українського козацтва

Дмитро Іванович Яворницький – один з найвидатніших істориків України XIX–XX ст. Його напрацювання мають непересічне значення для вивчення української історії, відродження історичної пам'яті та національного самоусвідомлення українців. Діяльність відомого дослідника, історика, письменника, археолога, фольклориста, етнографа, лексикографа не втратила свого наукового значення і в наші дні.

Він став авторитетом в наукових колах ще за життя, а тематика досліджень Запоріжжя XVIII ст. часто іменувалась в наукових колах «темою Яворницького», а він сам «запорозьким батьком». Про нього тривалий час воліли мовчати, його критикували ще за життя, зокрема, О. М. Лазаревський вважав, що Дмитро Іванович, «совершенно пренебрег приемами ученой критики, последствием чего явилось полное отсутствие научности в его труде» [4, с. 64]. Яворницького називали українофілом і сепаратистом задовго до Жовтневої революції, його звинувачували в українському буржуазному націоналізмі більшовики, але він продовжував справу свого життя. Дмитро Яворницький розкопав у придніпровських степах більше тисячі курганів, дослідив місця розташування всіх січей запорізьких козаків і зібрав близько 80 тисяч реліквій, написав майже 200 наукових робіт [1, с. 4]. Його критикували та возвеличували водночас, сам же він вбачав своє призначення у праці: «працуй, працуй, не задивляючись уперед і не озираючись назад, працуй, не сподіваючись нізвідки й ні від кого нагоди, ні похвальби, працуй доти, доки не відмовлять руки й доки б'ється живе серце у твоїх грудях; працуй на користь твого народу й на пожиток краю, який тобі дорогий» [3]. Досліджували його життєвий та творчий шлях С. Д. Яворницька, В. М. Сацута, М. П. Чабан, М. П. Костюк, І. І. Яременко, О. І. Журба та ін.

За своїми історичними поглядами Д. І. Яворницького відносять до напрямку романтичного народництва в українській історіографії, з властивими романтикам героїзацією минулого, романтизмом, використання етнографічних матеріалів, інтересами до соціально-побутової історії, проблем мови, фольклору, духовності народу [3, с. 309]. Головною темою досліджень вченого стало запорізьке козацтво.

Для Дмитра Івановича недопустимим було написання історії запорізького козацтва без досконалого вивчення території його дислокації. Він вважав своїм обов'язком зафіксувати інформацію з історії запорізького козацтва, що лишилася в матеріальних та духовних пам'ятках. Після закінчення університету він майже щороку подорожував землями запорожців. Збирав фольклор, описував територію, долучався чи сам організовував археологічні розкопки. Результатом його перших наукових розвідок стали стаття "Жизнь запорожцев по рас сказа современника-очевидца" (1883 р.), "Топографический очерк Запорожья" (1813 р.), "Число и порядок Запорожских Сечей" (1884 р.) тощо.

Вчений, окрім вивчення території, ландшафту, природних умов, фольклору та археологічних пам'яток велику увагу приділяв архівним документам з історії козацтва. За 4 дні роботи в Архіві іноземних справ Москви він віднайшов близько 200 справ [2, с. 11]. Першими вагомими результатами досліджень Д. І. Яворницького стали двотомна праця "Запорожье в остатках старины и преданиях народа" (1888 р.) та "Сборник материалов по истории запорожских казаков" (1888 р.). Щоб найповніше передати характер запорізького козацтва





автор використав у тексті українські оповідання. опублікував діалоги зі старожилками українською мовою, за що твір було заборонено цензурою, адже діяв Емський указ.

Усі ці напрацювання мали підготовчий характер. Головною ж працею Дмитра Івановича стала тритомна "Історія запорозького козацтва". Перший том [5] її вийшов у 1892 р., тут подано опис середовища в якому жили козаки, клімату, внутрішнього устрою січей, побуту, охарактеризовано їх військову підготовку, тощо. У другому томі [6] дослідник висвітлив питання походження запорізького козацтва, його участі у військових походах, війні під проводом Б. Хмельницького. Третій том "Історії..." [7] подає найбільш складні для висвітлення в умовах кінця XIX ст. участь запорожців у російсько-турецьких та російсько-шведській війні, історії Олешківської, Кам'янської та Чортомлицької Січей. Д. І. Яворницький планував видати і четвертий том "Історії...", в якому планував описати історію останньої Нової Січі, проте видання так і не побачило світ, зібраний матеріал дослідник не систематизував і не опублікував. Історіографи вважають, що причиною цього могла стати критика за "надмірну романтизацію" запорізького козацтва, історика в наукових колах.

Д. І. Яворницький, незважаючи на суперечливе ставлення до його наукового доробку, належить до провідних дослідників історії козацтва. Романтичний напрям його творчості зробив його дослідження більш яскравими, образними і якнайповніше втілювався в ідеалізації ним козацької держави. Разом з цим його дослідження базуються на широкому колі історичних джерел, не лише документальних, а й археологічних. Водночас, збір археологічного матеріалу історик завжди поєднував з фольклорно-етнографічними дослідженнями. Д. І. Яворницький все своє життя запорізькому козацтву, його всебічному вивченню. За своїм світобаченням це був непересічний українець, видатний історик, патріот своєї справи.

Список використаних джерел та літератури

1. Абросимова С. В. Енциклопедист козаччини / С. В. Абросимова // Український історичний журнал. – 2005. – № 4. – С. 4 – 43.
2. Колесник І. І. Курс української історіографії у вищій школі і нова модель викладання / І. І. Колесник // Дніпропетровський історико-археографічний збірник. – Д., 1997. – Вип. 1. – С. 308 – 323.
3. Листи Д. І. Яворницького до діячів науки і культури. – Дніпропетровськ: АРТ-ПРЕС, 2005. – 500 с.
4. Регіональне і загальне в історії: Тези міжнародної наукової конференції, присвяченої 140-річчю від дня народження Д. І. Яворницького та 90-літтю XIII Археологічного з'їзду (9 листопада 1995 р.). – Дніпропетровськ, 1995. – 328 с.
5. Яворницький Д. І. Історія запорозьких козаків. У 3-х т. – Т. 1 / Передмова В. А. Смоля; Ред. кол.: П. С. Сохань (голова), В. А. Смолій (В. Г. Сарбей, Г. Я. Сергієнко, М. М. Шубравська. АН Української РСР. Археографічна комісія, Інститут історії. – К.: Наукова думка, 1990. – 596 с.
6. Яворницький Д. І. Історія запорозьких козаків. У 3-х т. – Т. 2 / Ред. кол.: П. С. Сохань, В. А. Смолій, В. Г. Сарбей, Г. Я. Сергієнко, М. М. Шубравська. АН Української РСР. Археографічна комісія, Інститут історії. – К.: Наукова думка, 1990. – 566 с.
7. Яворницький Д. І. Історія запорозьких козаків. У 3-х т. – Т. 3 / Ред. кол.: П. С. Сохань, В. А. Смолій, В. Г. Сарбей, Г. Я. Сергієнко, М. М. Шубравська АН України. Археографічна комісія, Інститут історії України. – К.: Наукова думка, 1993. – 586 с.





ДОВІДКА ПРО АВТОРІВ

Антонов Євгеній – магістрант Житомирського державного університету імені Івана Франка. Науковий керівник – к. філос. н., ст. викладач Заглада Віктор Миколайович.

Багинський Богдан – магістрант Житомирського державного університету імені Івана Франка. Науковий керівник – к. філол. н., доцент Борисенко Наталія Дмитрівна.

Бондарчук Микола – магістрант Житомирського державного університету імені Івана Франка. Науковий керівник – д. філос. н., професор Козловець Микола Адамович.

Бутковська Наталія – к. філос. н., доцент кафедри філософії Житомирського державного університету імені Івана Франка

Булдакова Юлія – магістрантка Житомирського державного університету імені Івана Франка. Науковий керівник – д. філос. н., доцент Ковтун Наталія Михайлівна.

Венцель Наталія – аспірантка кафедри філософії Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Гарбар Олександр – магістрант Житомирського державного університету імені Івана Франка. Науковий керівник – д. філос. н., професор Козловець Микола Адамович.

Герасимчук Марія – магістрантка Житомирського державного університету імені Івана Франка. Науковий керівник – д. філос. н., доцент Ковтун Наталія Михайлівна.

Головенко Катерина – магістрант Житомирського державного університету імені Івана Франка. Науковий керівник – к. філос. н., ст. викладач Заглада Віктор Миколайович.

Дандекар Дхармеш Діліп – аспірант кафедри культурології та філософської антропології Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Демір Гьокхан – радник голови Українсько-турецького культурного центру "Сяйво" (м. Київ).

Дідківська Світлана – магістрантка Житомирського державного університету імені Івана Франка. Науковий керівник – к. філос. н., ст. викладач Заглада Віктор Миколайович.

Довгопятій Олександр – магістрант Житомирського державного університету імені Івана Франка. Науковий керівник – к. філос. н., ст. викладач Заглада Віктор Миколайович.

Заглада Віктор – к. філос. н., ст. викладач кафедри філософії Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Климович Юлія – магістрантка Житомирського державного університету ім. Івана Франка. Науковий керівник – к. пед. н., професор Калініна Лариса Вадимівна.

Коваленко Олена – аспірантка кафедри філософії Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Ковтун Наталія – д. філос. н., доцент кафедри філософії Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Козловець Микола – д. філос. н., професор кафедри філософії Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Котвицька Анна – магістрантка Житомирського державного університету імені Івана Франка. Науковий керівник – к. філос. н., ст. викладач Заглада Віктор Миколайович.

Крилова Світлана – д. філос. н., завідувач кафедри культурології та філософської антропології Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Криницька Наталія – магістрантка Житомирського державного університету імені Івана Франка. Науковий керівник – д. філос. н., доц. Ковтун Наталія Михайлівна.

Кузьменко Райса – аспірантка кафедри культурології та філософської антропології Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Мельничук Максим – к. філос. н., доц., докторант кафедри філософії Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Мринська Наталія – аспірантка кафедри культурології та філософської антропології Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Назаренко Тамара – викладач Житомирського коледжу культури і мистецтв.

Осипчук Анна – магістрантка Житомирського державного університету імені Івана Франка. Науковий керівник – к. пед. н., доцент Вакалюк Тетяна Анатоліївна.





Петровська Анна – магістрантка Житомирського державного університету ім. Івана Франка. Науковий керівник – д. філол. н., професор Юрчук Олена Олександрівна.

Поліщук Марина – студентка Житомирського державного університету імені Івана Франка. Науковий керівник – к. філос. н., ст. викладач Горохова Людмила Вікторівна.

Поліщук Олена – д. філос. н., професор кафедри філософії Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Регенель Діана – студентка Житомирського державного університету імені Івана Франка. Науковий керівник – к. філос. н., завідувач кафедри філософії Чаплінська Оксана Вікторівна.

Романова Олена – аспірантка кафедри культурології та філософської антропології Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Рудик Олександра – студентка Житомирського державного університету імені Івана Франка. Науковий керівник – д. філол. н., професор Поліщук Олена Петрівна.

Сайко Людмила – магістрантка Житомирського державного університету ім. Івана Франка. Науковий керівник – к. філол. н., доцент Топачевський Сергій Костянтинович.

Самойленко Оксана – к. пед. н., докторантка кафедри педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Сахневич Ірина – курсантка Житомирського військового інституту імені С. П. Корольова. Науковий керівник – к. філос. н., доцент Лазуріна Наталія Петрівна.

Слюсар Вадим – к. філос. н., доцент кафедри філософії Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Соколовський Олег – к. філос. н., докторант кафедри філософії Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Талько Руслана – студентка Житомирського державного університету імені Івана Франка. Науковий керівник – д. філос. н., професор Поліщук Олена Петрівна.

Тверда Раїса – магістрантка Житомирського державного університету імені Івана Франка. Науковий керівник – д. філос. н., доцент Ковтун Наталія Михайлівна.

Швенко Лада – магістрантка Житомирського державного університету імені Івана Франка. Науковий керівник – к. філос. н., доцент Слюсар Вадим Миколайович.

Хом'як Наталія – здобувач кафедри філософії Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Чаплінська Оксана – к. філос. н., завідувач кафедри філософії Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Шевчук Олександра – студент Житомирського державного університету імені Івана Франка. Науковий керівник – д. істор. н., доцент Стельникович Сергій Володимирович.

Шилан Тарас – курсант Житомирського військового інституту імені С. П. Корольова. Науковий керівник – к. філос. н., доцент Лазуріна Наталія Петрівна.

Шкилюк Інна – магістрант Житомирського державного університету імені Івана Франка. Науковий керівник – к. філос. н., ст. викладач Заглада Віктор Миколайович.

Яковенко Єлизавета – магістрантка Житомирського державного університету імені Івана Франка. Науковий керівник – д. філос. н., доцент Ковтун Наталія Михайлівна.

Яценко Ілона – магістрантка Житомирського державного університету імені Івана Франка. Науковий керівник – д. філос. н., доцент Ковтун Наталія Михайлівна.





ЗМІСТ

Сейко Наталія <i>Передмова</i>	3-4
Антонов Євгеній <i>Етика вченого як соціальна та філософська проблема</i>	5-6
Багинський Богдан <i>Методологія порівняльного дослідження ідіостилю Джоан Роулінг і його відтворення в українських перекладах</i>	6-7
Бондарчук Микола <i>Амбівалентність історичної пам'яті українців як соціальна проблема</i>	7-9
Булдакова Юлія <i>Різновиди та стилістичні функції тропів у збірці "Земля загублених, або Маленькі страшенні казки" Катерини Калитко</i>	9-11
Бутковська Наталія <i>Етнічність як додатковий ресурс</i>	11-12
Венцель Наталія <i>Поглиблення нелінійності розвитку світ-системи у контексті загострення глобальних проблем сучасності</i>	12-14
Гарбар Олександр <i>Автокефальність Української православної церкви як важливий етап ідентифікації сучасного православ'я в Україні</i>	14-16
Герасимчук Марія <i>Використання засобів мовної виразності в процесі комунікації</i>	16-17
Головенко Катерина <i>Електронні гроші як віртуальна реальність: переваги та недоліки</i>	17-19
Дандекар Дхармеш Діліп <i>Політичне лідерство в соціальному бутті людини</i>	19-20
Демір Гьокхан <i>Ідентифікаційні практики мігрантів у полікультурному суспільстві</i>	20-22
Дідківська Світлана <i>Людяність штучного інтелекту та тест Тюрінга</i>	22-23
Довгопятий Олександр <i>"Арифметизація" математики Л. Кронекера: філософський аспект</i>	23-25
Заглада Віктор <i>Кореспондентська vs когерентна концепція істини у сучасному природничо-науковому пізнанні</i>	25-26
Климович Юлія <i>Можливості формування інформаційно-цифрової компетентності дітей з особливими освітніми потребами на уроках англійської мови</i>	27-28
Коваленко Олена <i>Міграційні процеси в Україні у контексті транзитивності сучасного глобалізованого цивілізаційного простору</i>	28-29
Ковтун Наталія <i>Дегуманітаризація науки як актуальна соціогуманітарна проблема сучасності</i> ...	29-31
Козловець Микола <i>Ідентичність людини в реаліях глобалізованого світу</i>	31-33
Котвіцька Анна <i>Історія золотого перерізу</i>	33-35
Крилова Світлана <i>Феномен партнерської сім'ї як андрогінної сім'ї в сучасному світі</i>	35-36
Криницька Наталія <i>Модифікація жанрової канви детективу в романі Євгенії Кононенко "Імітація"</i> ...	36-38





Кузьменко Раїса <i>Проблема толерантності в контексті спільно дії.....</i>	38-39
Мельничук Максим <i>Екокультура в ракурсі антропологічного виміру.....</i>	40-41
Мринська Наталія <i>Інвалідність в сучасному суспільстві: метаантропологічний контекст.....</i>	41-42
Назаренко Тамара <i>Проблема ВІЛ / СНІДу: соціальний аспект.....</i>	42-44
Осипчук Анна <i>Використання електронних засобів навчального призначення: стан, проблеми, перспективи.....</i>	44-45
Петровська Анна <i>Дихотомія "людина – тварина" в романі Я. Мельника "Маша, або постфашизм"....</i>	45-46
Поліщук Марина <i>Особливості процесів децентралізації в Україні: політологічний аналіз.....</i>	46-48
Поліщук Олена, Талько Руслана <i>Колір як чинник емоційно-чуттєвого впливу творчості Івана Нечуя-Левицького.....</i>	46-50
Регенель Діана <i>До проблеми свободи у філософії Е. Фромма.....</i>	50-52
Романова Олена <i>Проблема вибору любові.....</i>	52-53
Сайко Людмила <i>Експлікація та експлікаційні моделі у перекладознавстві.....</i>	53-54
Самойленко Оксана <i>Глобалізаційні тенденції в освіті.....</i>	54-56
Сахневич Ірина <i>Проблема лідерства в історико-філософському окресленні.....</i>	56-57
Слюсар Вадим, Швенко Лада <i>Тема благодійності у телерепортажах каналу СКІ за період 2017-2018 рр....</i>	57-60
Соколовський Олег <i>Новітні моделі христології.....</i>	60-62
Тверда Раїса <i>Анімаційні образи у сучасній рекламі.....</i>	62-63
Хом'як Наталія <i>Відчуження і людина : історико-філософський аспект.....</i>	63-65
Чаплінська Оксана <i>"Лобстер": деякі зауваги.....</i>	65-66
Шевчук Олександр <i>Історична пам'ять про визвольні змагання періоду Другої світової війни як важливий елемент формування національної свідомості українців.....</i>	66-68
Шилан Тарас <i>Вплив кіберпростору на процес соціалізації особистості.....</i>	68-69
Шкилюк Інна <i>Чи можливе безсмертя з точки зору фізики?.....</i>	69-70
Яковицька Єлизавета <i>Гендерні особливості експресивних публіцистичних текстів.....</i>	70-72
Яценко Ілона <i>Дмитро Яворницький як дослідник українського козацтва.....</i>	72-73
Довідка про авторів.....	74-75
Зміст.....	76-77





Наукове видання

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА НАУКИ:
ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ**

Збірник матеріалів

IV Міжвузівської науково-теоретичної конференції молодих науковців
від 04 грудня 2018 року

Відповідальні за випуск: д. філос. наук Н. М. Ковтун, к. філос. наук В. М. Заглада

Технічний редактор та комп'ютерна верстка: Н. М. Ковтун

Надруковано з оригінал-макетів авторів

Підписано до друку 03.12.18. Формат 60*90/16. Папір офсетний.

Гарнітура Georgia. Друк різнографічний.

Ум. друк. арк. 9.3. Обл. вид. арк. 12.8. Наклад 100.

Видавництво Житомирського державного університету імені Івана Франка

м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 40

Свідоцтво про державну реєстрацію:

Серія ЖТ № 10 від 07.12.04 р.

Електронна пошта (E-mail): kfdzu@ukr.net, zu@zu.edu.ua

